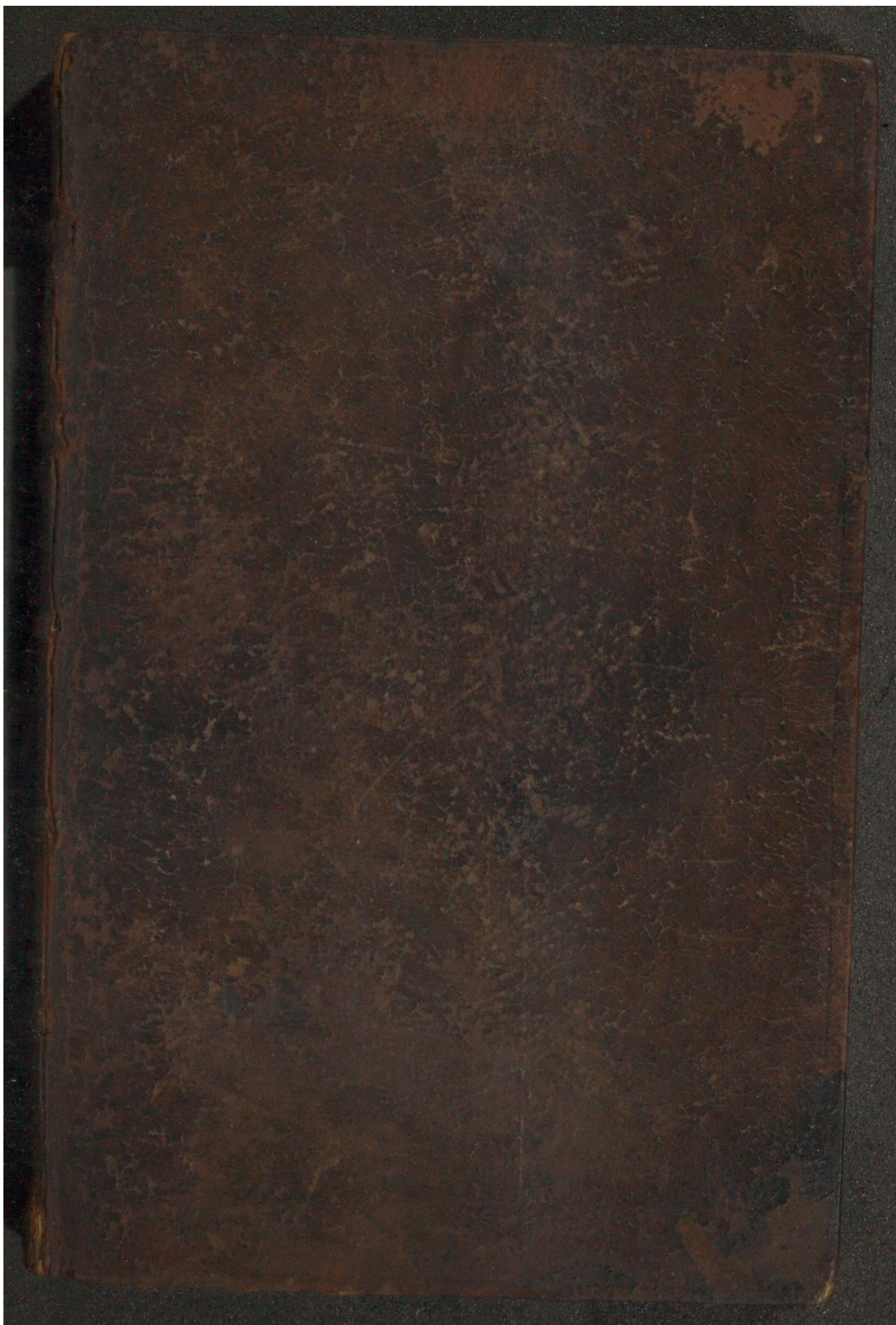
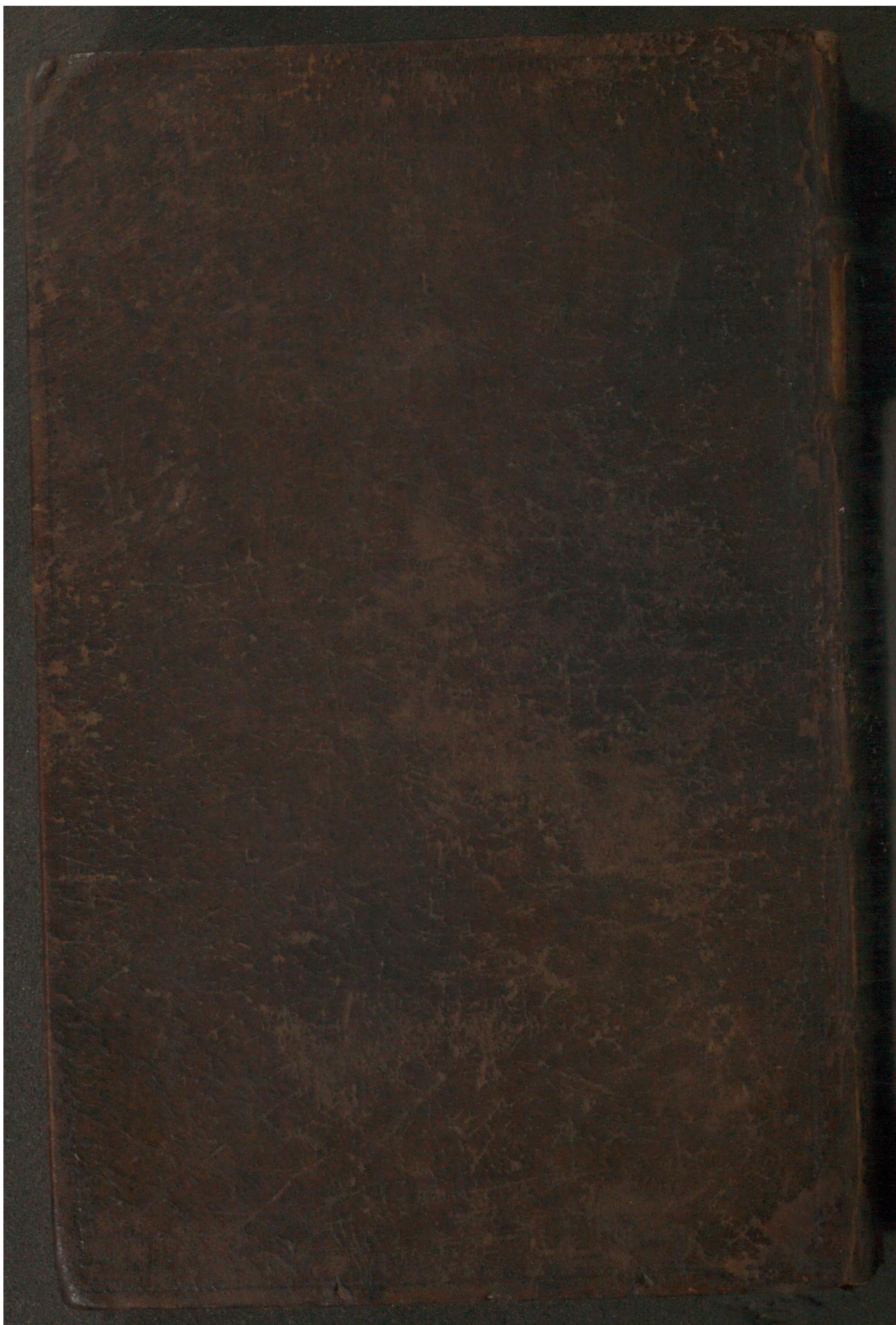






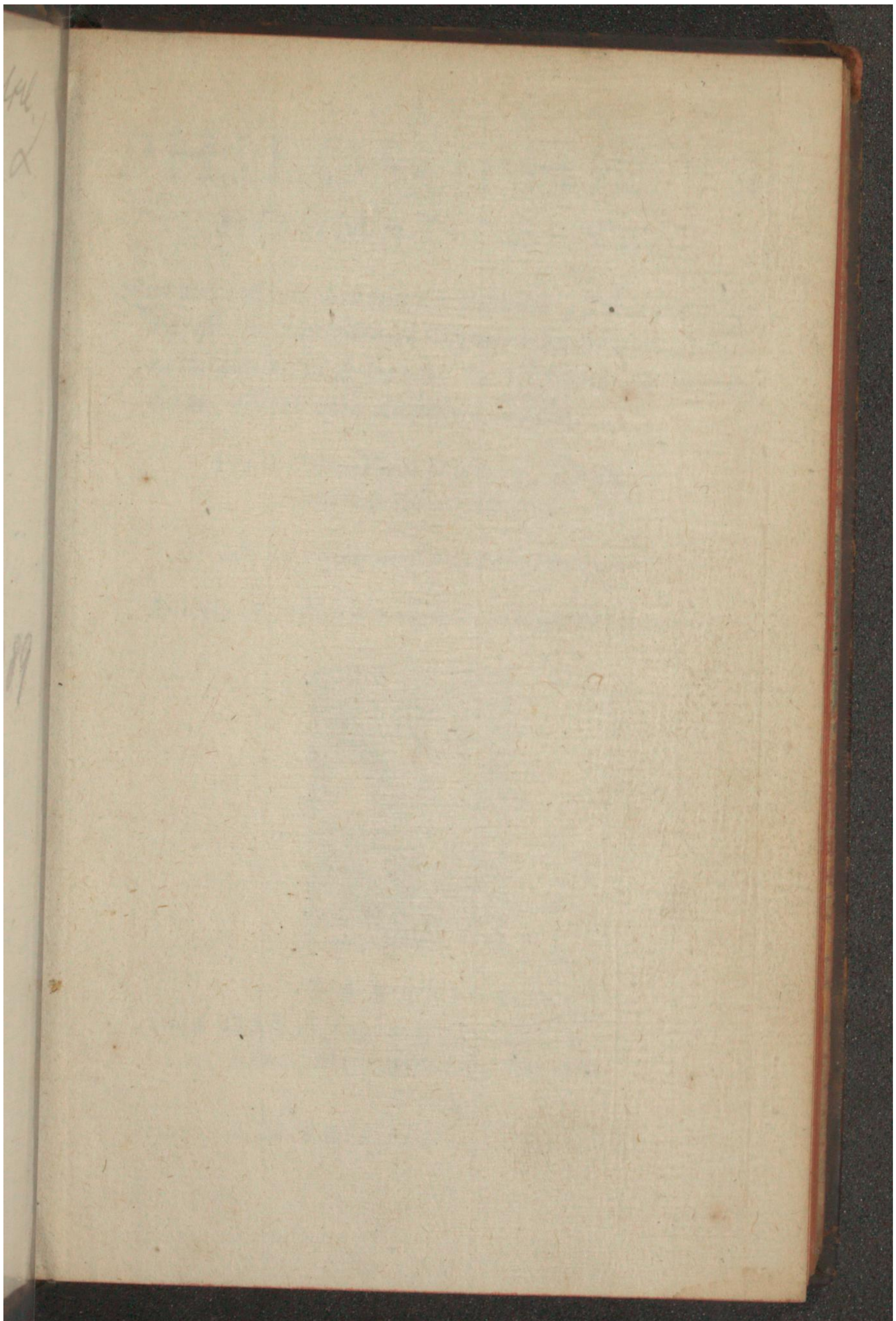












LAPIS PHILOSOPHICVS DOGMATICORVM.

Quo paracelsista Libauius restituitur, Scholæ Medicæ Parisiensis iudicium de Chymicis declaratur, Censura in adulteria & fraudes Parachymicorum deffenditur, asserto veræ Alchemiæ honore.

Per P. Palmarium Doctorem Parisiensem Galeno-chymicum.

Ad Illustrißimum Cardinalem Perronium.

Adiecta est Historia Læprosæ Mulieris Persanatæ.



PARISIIS.
Apud DAVIDEM DOVLCEVR, via Iacobea ad Mercurium inuolucrem.
1609.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

Paracelsus lib. 5. Archidox.

Illius Philoſophorum lapidis qui ſcribitur ab alijs diuerſimodè, author non ſum nec executor, minùs indagator in eo, tanquam de hoc loquerer ex auditu vel ex lectura. Quare cum eius nullam certitudinem habeam, proceſſum illius relinquens, &c. Verum meus iuxta proceſſum eorum non eſt præparatus cum illum hoc loco non intelligamus, nec etiam cognoſcamus, &c.

Libauius Epiſto. ad Lectorem.

Notabis me de lapide Philoſophorum aliquid addidiſſe ex artificum ſententia, etiam ſi eam nec ego nec tu poſſimus aſſequi.

In Antigrammatijs Pa. 375.

Quercetanus, Porta, Dorneſius, Paracelſus &c. de ſale ſulphure oleo & quæ ex fæcibus eliciunt dum affirmant, neceſſe eſt ingentem errorem circa eſſentias eorum committi, vnde conſequens eſt neſcire eos quid præbeant. Extractiones veterum veræ non id præ ſe ferunt quod illi ſtolidi Paracelſici.





ILLVSTRISSIMO AC Reuerendiſſimo D. D. Cardinali Perronio, Senonum Archiepiſcopo Galliarum & Germaniæ Primati, Magno Franciæ Eleemoſynario & Torquati ordinis Antiſtiti.

P. Palmarius.



VM ſis in ea muneris dignitate cõſtitutus (Cardinalis Illuſtriſsime) vbi nullum tempus excipere poſsis quod non grauioribus & Eccleſiæ totius & Galliarum negotijs ſurreptum videatur, ne peccem in Rempublicam, magnopere vereor tuis interuenire occupationibus. Inducit nihilominus tuum illud incredibile ſcientiarum illu-

ſtrandarum deſiderium, vt ad ſublime tuæ eruditionis tribunal afferam, quam medici de ſuis finibus cum Paracelſiſtis habent controuerſiam. Patieris lubens, ſpero hanc interpellationem, & ſi non moleſtum eſt, ei te ſeu arbitrum adhibebis, ſiue te iudicem feres. Te quem nemo ejurare poßit, apud quem peierare nullus auſit, qui ſacramento fuerit prouocatus. Ea eſt tui nominis, tuæ dignitatis, tuæ ſingularis in omni ſcientiarum genere doctrinæ atque adeo in ſanctißimo Eccleſiæ Apoſtolicæ Senatu, in auguſtißimo Regis Chriſtianißimi Conſilio, in Gallia non modo, ſed & in exteris nationibus cognitæ iamdiu & ſpectatæ æquitatis authoritas.

Medicina quam Philoſophiæ ſororem amas & colis, hîc deffenditur à Neophytorum impoſturis; adiungitur Alchymia illa veterum, quæ accuratiore & ſecretiore medicamentorum præparatione Pharmaciam illuſtrat. Magna equidem illa & peruetus: non quæ impoſtorem Paracelſum agnoſcat authorem, non quæ patronum Libauium, hominem argutum magis quam doctum, ingentis illius myſterij imperitißimum: ſed a veterum ſapientißimis exculta, tropis deſcriptã, & fabulis inuoluta, ne improbi tanto theſauro potiren-

tur. Sunt qui huius explicatione Poetarum figmenta resoluant adeo apertè, vt nihil facilius videatur. Sic Moly est Homericum, Nepenthes, ἄλυπον Helenes pharmacum. Pollicetur enim generale morborum omnium medicamentum, orbem remediorum & quasi ἐγκυκλοφαρμακὸν. Hoc Medea Aesonem in iuuentutem restituit; Hoc Aesculapius deploratos quasi ad vitam reuocauit; Hoc Phœbus draconem id est morbos extinxit. Ramus est aureus a Virgilio descriptus, quo Midas Baccho annuente, omnia in aurum mutabat; quo Iupiter aquila, id est volatilis factus, in cœlum cum Ganimede subuolauit. Multi ex Simplicio, veteres interpretantur de principiis huius operis, contra quos ad literam disputauit Aristoteles. Atomi per aërem volitantes, scintillæ sunt mercurij & sulphuris, quibus micat eorum materia, quæ futuram testentur generationem, per mutuum congressum. Democriti solutionem & concretionem arguunt materiæ motiones. Plurima sunt his similia quæ hoc studium non adeò nouum doceant. Huius autem labores ad sublunaria translati, Pharmaciam dabunt suis numeris absolutissimam; dùm deleteria omnem cacoethiam exuunt, venenata & venena ipsa,

vim lethæam permutant salutiferæ, ingratum saporem, amarum, acrem, acidum, deponunt, vt postea donentur grato & voluntario. Ignem habent huius artis Professores, liquorem mirabilem, tantorum bonorum authorem: vt iam sit tutus medicamentorum vsus; vt iam morbi maximi, validissimis expugnentur præsidijs, nulla naturæ illata noxa. Qua fortè causa illi non pauci hactenus insuperabiles habiti sunt.

Tenebrio Paracelsus ex malè intellectis veterum præceptis, in metallurgia nihil proficiens, Physicam & Medicinam subruere conatus est. Alia principia, alia elementa, mundi, pro certissimis proclamauit, quod videret illa ex incōcinnis operationibus oriunda, delusus à literali Doctorum sensu. Asserunt metalla in primam materiam esse resoluenda, id est in sulphur & mercurium; sed mentis non manus operatione id consequi volūt. Et nostri Aristarchi vbi igne calcinante omnia in aquā oleum & salem dederunt, iurant hæc ipsa habuisse Naturam in constituendo. Andreas Libauius, Paracelsi deprauationes sequutus, ex talibus imposturis opus condidit Alchemiæ nomine euulgatum. In illo & medica & metallica deturpantur. Vt vera Alchemia duo pro-

ponit beneficia, ſic hæc impoſtura duo maleficia. Vt inde metallorum & hominum ſanitas, ſic hinc horum & illorum morbus, mors. Schola Medicinæ Pariſienſis vtrumque damnauit, quod nullus magis impunè metallum læſerit quam hominem. Ex læſo metallo monetarum adulteria, ex læſa ſanitate homicidia naſcuntur. Hîc de vitæ, illic de bonorum amiſsione agitur. Illîc maieſtas regia, hîc diuina attingitur. Libauij artificium tam multorum reũs eſt criminum. In quibus explicandis & docendis Ariſtotelis pholoſophia exploditur. Hippocratis & Galeni medicina conculcatur. Dogmata ſunt nexibus Caſsioticis intricata, ita ἄπορα, Doctrina tota tam opaca furuáue circunfuſa fuligine, vt neque ipſius Appollinis face poſsit illuſtrari. His præclaris beneficijs quaſi præclarè de genere humano meriti Sycophantæ, non ſolum artem, ſed & artifices eius principes auſi ſunt accuſare, & multorum criminum ſubſcriptionem edere. Quæ ſi vera ſunt, cauſam non dico, quin poſtulationem longè grauiorem meriti ſint, & ego qui eorum aduocationem ſuſcipio, legum ſubire ſanctiones. Rem cognoſces, Cardinalis Illuſtriſsime, & vt ſoles nihil dabis gratiæ, pro merito ſententiam fe-

res. Spero me consequuturum vt fias alter Hercules ἀλεξικακὸς aduersus hoc monstrum. Fies & nouo vinculo verè adamantino non modo Gallias sed & cæteras Nationes, tuæ dignitati, tuæ fortitudini deuincies. non minùs hoc beneficio quam cæterarum rerum magnitudine, nominis tuí memoriam consecrabis immortalitati.



LECTORI PALMARIVS.

MIRABERIS fortaſſe, Lector, quod contra Andream Libauium ſcripſerim; contra eum qui Alchimiam, ſi non in poſſeſſione, ſaltem in votis habet; ſi non tenet, ſaltem laudat, optat, ambit. Multis perſuaſum audis, illum plurimum poſſe in hac arte. Iactatur extructa Alchemia eius nomine. Vides in auxilium veniſſe Quercetano, Turqueto, Aurelianenſibus, confectis ab inuicto Riolano. Scilicet hi artis magnates, ſi Dijs placet, omnium maximo, peritiſſimo, artis textori, tanquam Deo Tutelari & ἀλεξικάκῳ, Alchemica crediderunt. Huic vni ex aſſe hæredi, quaſi condito teſtamento & abdicato magiſtratu, ſua delegarunt iura & officia. Libauius triumphator, victor auguſtus, μέγας ἄρχος ἀπάντων, ſupplicũ ſpolia & epiſtolia profert. Sic inuocatus &

rogatus, ſuccumbentibus amicis ſuccurrit & occurrit. Dicebatur impar congreſſus Achillis cum Troilo. Tum ſtultè exultauit vt Gigas Libauius, *venit* non de vno Riolano, non de Schola Pariſienſi, ſed de tota Galenia, ſed de ſeipſo, de ſuis Antigrammanijs, Neo Paracelſicis, de ſuo Aſclepiade rediuiuo, triumphaturus. Inſignis ſcilicet, abſoluta victoria, ſeipſum ſuperare, errores agnoſcere confiteri. Hoc magnis ingenijs ſolemne & glorioſum. Vidiſſe ſtatim ac viciſſe creditur, indicto omnibus ſilentio, ductis in Triumphum Pariſienſibus, non Alchemica, ſed Libauiana id eſt Paracelſica refutantibus. Iam

------Fortuna ruebat
Sidonia, ad Rutulos victoria verterat alas.

Iam inuolucre erat Libauianæ victoriæ ſimulachrum. Miraberis vero, cur reſiſtam per Chymiæ placita. Ego qui tanti Alchemiam facio; qui poſſim illam merito laudare, & Libauium vituperare. Annon animus ab hoc dicendi & docendi officio, manus à munere ſcribendi abſtinet? An-non ſtupeſcit

hæretque calamus chymicus, ſi contra Chymiam dicendum eſt? Graue equidem, id fuit nobis quod & medici & Chymici nomen proferretur. Hoc, fateor, diutius calamum retinuit, tam diuturni ſilentij cauſa fuit.

Ah querimur calamo craßius quod pendeat humor,
Nigra quod infuſa vaneſcat ſæpia Lympha.

Sed zelus, ſed ſtudium boni publici, tantum potuit apud me. Vidi Libauium deſertorem veritatis medicæ, transfugam turpiſſimum, ad factionem Paracelſiſtarum deuolaſſe. Vidi illum veræ Alchemiæ rudem, ignarum prorſus; eam tamen nominando cæteras ſcientias arroganter vapulare; quinetiam ipſiſſimam vulnerare impoſturâ in metallicis, qua fallitur bonum publicum, fraude in medicamentis, qua rei medicæ obeſt plurimum: Et his armis indutus audax nebulo, auſus eſt Pariſienſes prouocare, Scholæ ſaluberrimæ conuitiari. Creuit tum apud me ex dignitatis gradu atrocitas iniuriæ, & in vnius ordinis læſione, multa dignitatum nomina & numina ſimul violata

ſunt. Adde quod his næuis, his cicatricibus ita deturpatus, ita confoſſus eſt, vt ipſum Libauium in Libauio, id eſt Galenum in Paracelſo non agnoſceres. Eheu

------- Quantum mutatus ab illo.
Hectore, qui redit exuuias indutus Achillis!

Licuit Libauio contra Claueum chymicum ſcribere, nulli iniurium, ſed artis propugnatorem. Licebit-ne nobis Libauio, & metalla & medicamenta adulteranti reſiſtere? maculas matri honorandæ inuſtas, ſpongia hac noſtra abſtergere? Turpe eſt tacere, inquit Philoſophus, cũ alter obloquitur; turpiſſimum ſilentium, cum veritas opprimitur: damnoſum in eo miniſterio, quod mortalium vitam & ſalutem ſpectat: Medicus eſt vir bonus. Boni eſt non ſolum à malo abſtinere, ſed omnem illius occaſionem præcidere, malum præſens ſuffocare. Si Alchemia Libauij manet, manet doctrina publica de fallendis medicamentis, monetis, metallis. Iam vbi ſanitas Reipublicæ & medicæ? Noſtrum ergo fuit, hæc maleficia refellere, calumniatori &

mendaci Libauio, pro Schola Parisiensi satisfacere, imò pro bono publico. Nonnulla de veritate Alchemiæ nouimus, pauca degustauimus, sed quæ sint plusquam satis, contra isthæc portenta. Facilè est caduca fundamenta diruere, solo æquare. corruet totum artificium. Falsa proponit Libauius lapidis principia, falsa elementa: non capit imò ne videt quidem illius labores, non materiam, non ignem. Aurum vulgare, mortuum, fatuum, celebrat; mercurium vulgarem, ouum venti adiungit; aquas fortes, destruentes, non vitales, pro igne habet. In medicamentis singularibus falsus quoque est. impura sunt & sophistica, quæcunqne proponit artificia, sapientibus inaudita. vbique peccat grauiter. Perderet credulos tali fidentes aurificio. Perderet medicos ex his præceptis & vniuersale, & particularia sperantes. Intereſt ergo salutis publicæ in hæc animaduertere. Iam apud idiotas inualuit opinio de eiusmodi sophisticis. Imposturæ & fraudes medicamentorum, communi omnium applausu exceptæ & receptæ videntur, spre-

ta quaſi fereque abiecta ſalutari vete-
rum methodo. Audias diſcrimen vete-
ris & nouæ artis.

-----Cœpit falſæ pietatis imago
Ire per ignaros nebuloſo errore nepotes.

Ex ignoratione verborum, admirationem aucupantur impoſtores. In rebus ſpinoſis ſæpias imitantur, Rei difficultate capti, ſymptomatum magnitudine attoniti, atramenti eiaculatione occultantur. Ad Alchemiæ impoſtoriæ placita recurrunt. Eam iurant veterum Philoſophorum decretis probatam. obganniunt impura ſulphura, peregrinos ſales, agreſtes mercurios, quibus natura laceſſitur. Cauſantur tartara, marmora, gypſa, alabaſtra, pro morborum efficientibus. Nihil niſi grande ſpirant in curatione. Aſtra de cœlo detrahuntur vi pluſquam præſtigiatrice. Propinant aſtrales medicamentorum virtutes. Spiritus pollicentur ἐργοδιώκτας veros, a communi elementorum conditione emancipatos. Elementa ſordent. Ethnico Galeno relinquuntur. Solum cæleſte nominatur, laudatur, venditur, ex Paracelſo mutuandum. Nullum

bonum, nihil beatum, quod non ſit Paracelſicum. Libauius huic Hydræ patrocinatur. Propugnat eius placita, quibus cæteris ſcientijs bellum facit. Phyſicorum & medicorum theoremata ſubuertit, de rerum principijs, de cauſis morborum & curationum. Axioma vulgatum ſanationis per contraria explodit, mutatque in contrarium. Quod alimentis debetur, medicamentis tribuit. cum ſanitas ſeruetur ſimilibus, tanquam ſimile ſimili, non videt morbos contrarijs abigendos. Morbos a plethora, ſanat πολυχύμοις alimentis: vt ſeruetur ſimilitudo naturæ & morbi, non detrahit ſanguinem copioſiorem, ſed addit onus oneri, plethoram plethoræ.

Non ita pridem huius farinæ medicus vocatur ad curandam ophthalmiam ſanguineam, in corpore plethorico. De remedijs ſimilibus cogitans, venæ ſectionem contempnit, vitupe-rat præſidium illis Pariſienſibus, adeo familiare. Aduocatur arcanum Monarchæ non reuelandum, quod momento morbum ſimilitudine, profliget.

Sic erant docendi Parisienses. Persicariæ admouentur folia oculo inflammato. Incenditur oculus, medicamentum quarto fere gradu calidum admouetur. Ite ergo triumphales circum sua tempora lauri. Nouit secreta Prophetæ Paracelsi. Librum fecit de persicaria, commendatur morbis ocularibus. Sic est medicandum Parisienses: Discite medicinam moniti, & non temnere diuum. At, ô bone Deus, quanto & quam crudeli dolore experitur remedium? Iurauit ægra ignem adfuisse. Intrepidè tamen iubetur iteratio arcani. Symptomata exasperantur. Misella astrale remedium abijcit. Ego vocatus rideo homonymiam ignari discipuli. Moneo Paracelsum nomine persicariæ vitriolum voluisse, quod adstringendi facultate oculis prodest. Tale qui pro quo in Pharmacopæo puniretur. Sanguinem vero bis & ter detraho; cucurbitulas cum scarificatu admoueo; catharticum propino; collyria instituo etiam cum opiaticis in tanto ardore: tandem iustis præsidijs cedunt symptomata. Sic sphynges Oedipi sui resoluunt ænigmata. Alius

ta. Alius ad monſtrum pollicitator, admirationem ab amico affectans, illum deludit in ſperato aurificio, callidè ſuppoſito crucibulo aurum continente. Totum ſe dediſſet amicus, arti addiſcendæ, niſi ab oculatiore fraus obſeruata fuiſſet. Perlas quoque vxorias frixit in ſartagine, inde calcinationem ratus. Sic non parcunt dilectis. Heſternis diebus aduolauit alius, Corytheo deformior, Alpibus gibboſior μονογράμμος, ex pharmacaria medicaſtrum ſimulans, qui & Paracelſum & ſuperiora omnia deſpicatus, ſola iurat herbarum confortatiua. hoc ſalutari nomine plebecula luditur confidentius.

Sic nomine diuinæ Alchemiæ, malum pro bono offertur & producitur, contra proprium votum. Sic artium regina traducitur, ab illis Alchemiſtis nequam. Quid enim illi omnes veri? Diſpeream ſi vnquam honoratiſſimam virginem reuelatam viderint: ſi vel aliquantulum pateat ex eorum operibus. Et tamem nihil aliud in ore circonſonant. Eſſentias rerum clamitant, & corpora vix pura nouerunt. Magiſteria

iurant ſapientum, & ignorant prorſus tanta myſteria. Medicamenta neſciunt præparare cum virium & proprietatum conſeruatione. Totam Alchymiam conſtituunt, in ſeparatione aquæ; olei & ſalis. Hæc tria proclamant rerum architectos, facultatum theſauros, eſſentias, cauſas effectrices: Quaſi dum lac abit, in ſerum, butyrum, & caſeum, tres natæ ſint lactis eſſentiæ. Quaſi butyrum ſiue ſulphur pro lacte deuoretur. Iddem de tinctura, de eſſentia, de ſale coralli, vnionum, quibus nihil habent frequentius. Dum ergo tibi ſal rhabarbari offertur, pro ipſius eſſentia, caue ab impoſtura, Lector. Vera Alchymia talia non tulit monſtra. Sacra ſua longè aliter conſtant. Diuina ſunt & miraculis proxima eius beneficia. Quæ tamen & ſuis ex cauſis pendent, & in naturæ ſinu requieſcunt. ſunt in Regno, in poſſeſſione ſapientum.

Medici veteres, Mercurius, Oſiris, Appollo, Aeſculapius, dij ſunt habiti, quod morbos lethales extirparent, medicamentis validiſſimis, helleboro, peplio, laureola colocynthide. Fœlices

quod fortis ætagroantium ὕπαρξις horum etiam deleteriorum impetum sustinebat; morborum sæuitiam valentius coercebat; duo erant contra vnum etiam Herculeum. Nunc quod sint contraria omnia Medici viuunt inglorij. At genuina Alchemia, ipsissima pollicetur quæ maiores. Imò audet maiora & fœliciora omnia. Alimenta habet medicamentosa, quibus natura mortalium effœta ac labascens restituatur. Medicamenta illa magna sic præparat, vt cacoëthia omnis transeat in salutarem facultatem; Vim lætheam permutat salutiferæ. Sed facilitate & iucunditate admirabili, dulcedine tanta quæ vincat non inuitos; quæ suadeat, non cogat ad morborum præsentium pugnam, ad futurorum prophilaxim. Aloë, colocynthis, senna, helleborus, hoc artificio mansuescunt, ingratum saporem & cacoëthiam deponunt, inuiolata purgatrice. Sic naturæ beneficio, lac nutricis medicatæ fit dulce & purgatorium. Sic lac capræ helleboro nutritæ. Sic anates, gallinæ, sturni, aluntur serpentibus, cicuta; & nos demum his

auibus mensas nostras oneramus innoxiè. Sublimatum quod valdè vrit, horulæ spatio euadit ἄποιον manente eadem corporis mole, nulla detractione, nulla additione. Arsenicum, sandaracha Græcorum, realgar, quo nullum præsentius venenum, ascendit tamen in Panaceæ locum, vt sit deploratorum affectuum inuictum remedium. Præclara hæc quidem sunt veræ scientiæ iura. quæ qui nouit medicus, verè est ἐχθρὸς νόσων: talia medicamenta verè, sunt θεῶν χεῖρες. Tantum medicinæ beneficium, medici exaltabit caput. Propter illud à Rege munus accipiet, & in conspectu magnatorum collaudabitur. Annon illud lignum est quo dulcoratur aqua amara? Ignem enim inuenit hæc professio, cuius ope tanta nobis veniunt bona. Nihil eo vtilius, nihil admirabilius excogitauit humana sapientia.

Sed hi nostri Aristarchi, ea-ne possunt? Dic sodes Libaui, hoc ne docetur in tua Alchemia? ô ars sancta; ars beata, itane viribus destituta & intermortua iaces, si illi te possident? Quidni maiora ostentas si cum illis es? Absit

vero vt virgo casta & honoranda his mangonijs violetur, ars diuina his erroribus, his maculis, contaminetur, his nominibus germana & contubernalis medicina offendatur.

Ambæ simul natæ, ab ipsa natura, sua hauserunt fundamenta. Ambæ simul educatæ, conditores habuerunt & cultores veterum sapientissimos. Vocant in auxilium eorum discipulos. Ostendunt violatam pudicitiam. Deffendendæ sunt ab eiusmodi impostoribus, qui ne tantillum vel primoribus labris Alchemiam sapientum degustarunt. Libauius nihil nouit, præter metallorum nobilium adulteria, ignobilium fucos, fraudes, & imposturas. Nihil in medicamentorum præparatione, præter deturpationes & impuras præparationes. Hoc demonstrandum suscepi, exposito prius Scholæ Parisiensis instituto, vt iudices, Lector, quid schola nostra damnarit. quam iustè id fecerit. Hinc illæ Libauij lachrymæ. *Quid facis*, inquit, *Libaui, artem eruditissimæ in tota Europa Scholæ communi suffragio damnatam recudis, & in Europa publicè proponis. Consu-*

le honori tuo & emolumento communi. Quid meritum censes eum qui damnatam artem vulgat? Intellige ergo, Libaui, malé consultum esse honori tuo in operis editione, pessimè in deffensione. Quod si vt pollicitus es errorem abiures & nobiscum in gratiam redeas, nos habebis omnes amicos & eorum quæ vtrinque gesta sunt facilis erit obliuio. Habet hoc insitum sollicita æquitatis examinatio: Habet secundarum cogitationum subtilior exactiorque cura: vt si quid post impetum primum deliberatio properata deliquerit, hoc, consilio propensiore reuocetur. Multa iam edita negligenter, tractatu maturiore abrogantur, inquit ille. Si contra placeat in tuis erroribus consenescere, senties demum quam acriter feriāt veritatis tela, quam ignauè se gerant Parisienses, vt puerili-ter ventilabas, in hac palæstra. Interim bene vale. Tu vero Lector, memineris neruos sapientiæ esse non temerè credere. Lege ergo, & iudica, veterum doctrinâ, tanquam Cynosura ductus. Nouitatem fuge, ne incipias nouus author haberi. Quod Comicus de vino, tu de doctrina habeto.



VETERIS MEDICINAE prosopopæia siue ἔμψυχος λόγος.



Væ Regina fui, priscâ decorata meorum
Nobilitate Patrum; quæ tot miracula mundo
Patraui ratione meâ non sorte medendo.
Tot flores iuuenum, medico tot rore cateruas
Ingeniorum alui: varias mihi templa per vrbes
Clara auro, clara argento gemmisque corusca
Exstruxi, posuique meis altaria dextris,
Queis antistes erat Phœbus, præerantque Machaon,
Summus & Hippocrates: non mendicabula plebis
Admitti in sanctos poterant tam vilia cætus.
Pura erat, & castis tantùm doctrina patebat
Mentibus: Harpyiæ procul hinc, procul esse volebant.
Nam mea progenies regno demissa Deorum
Nil nisi quod purum nostros adhibebat in vsus.
Sic vita inuitis vernabat prospera fatis:
Mors vinclis deuincta suis, diræque Sorores,
Et princeps Erebi tetrâ tabescere sensim
Cæperat inuidia, consumique vlcere cæco.
Quæ domui generosa truces cum Numine morbos:
Quæ pepuli oppositis tot tela minantia telis:
Nunc ego destituor; Lacerant me pignora matrem
Vberibus satiata meis, quid restat? in oris
Non erit in nostris qui vindicet alite faustâ,
Militet, aut acuat sanas in prælia mentes.
Nullus opem feret innocuæ; tot secula vixi:
Et resplendet adhuc priscæ grauitatis imago,

Apparentque simul pulcri vestigia vultus.
Et minimum est quod tempus edax detraxit: at auxit
Virtutis niueæ quâ fulgeo tota, venustas.
Quidni? herbis, radice etiam tot monstra subegi,
Tot spolijs oneraui humeros, & tempora lauro
Cinxi: & adhuc delubra meis ornata triumphis
Sæpius ingeminant voces: Tu sola fuisti
Victrix, humani debellauisse superbos
Corporis affectus merito iactabis vbique?
Quisque silet tamen, heu? deformis inertia regnat.
Nullus erit memor officij: trucidabor Inulta?
Nec saltem iustos soluent in funere honores?
Sic mihi sub mortem miseræ insultare licebit.
O genus indomitum? quæ gens tam barbara nostras
Quæ velit, aut à se cupiat demittere longè
Artes, quas auidè summi ambiuere potentes.
Heu fata, heu mores? mediâ tumulabor arenâ:
Aut canibus dabor exsanguis laceranda cruentis.
Bella strepunt intus, pax nulla in vrbibus ipsis;
Sese conficiunt ciues, franguntque vicissim
Dissidiis, & lite mei: nunc omnia flammis
Et ferro feruent: passim Libitina triumphat.
Plaustra premũt, heu heu, miserãda cadauera: mors mors
Sola mihi præsto est, moriar sine vindice Phœbo.
Ecce venena parant impune libidine summâ
Grassante in mundo: præbetur hydrargyrus omni
Morborum generi; pro peste miserrima proles
Gestandum putat arsenicum, mammæque sinistræ
Appendit. vidi heu vidi? modo lumina tali
Aspectu confusa stupent. Stibium ne paratum,
Vt garrire solent, floresque aut friuola quæque
Cum pompâ & specie laudant? quibus vndique morbos

Hærentes imis ſanaſſe receſsibus ore
Perfricto iurant: peſtis letalior omni
Peſte meas ſenſim gens atra profana medullas
Exedens, penetranſque vltro in mea viſcera gliſcit.
Chalcantum cæci, bardi, ſine mente ſuaues,
Qui potius verbis quam re, quid plurima, præſtant,
Præbebunt pueris, grauidis, ſenibuſque caducis.
Vos vos cuſtodes iuris, qui fræna tenetis
In magno Themidis regno indulgebitis iſti
Perpetuo errori, non compeſcetis inanes
Tot fucos, tandem non confringetis & enſe?
Nulla igitur ſpecies pœnæ quæ ſiſtat vbique
Gangrænam hanc: vereor, ne pars ſincera trahatur,
Ecce malum ſerpit, paulatim carpit & artus,
Altius & penetrat; quæ ſancta decora lacertis,
Viribus egregia, ecce iacent fluitantia tabo.
Non contenti herbas, medicamina certa profanis
Artibus, & noſtrum fucis corrumpere corpus
Inſuper adiecere dolos, quibus ipſa moneta
Cælet adulterium, & videatur tinnula, cum ſit
Falſa, boni tantum veſtita coloribus auri.
Fraudibus his ſua nunc farcire volumina gaudent.
O ſtolidi, o craſsi multo qui viſcera vino
Mergitis in lucem? quid fas, quid ſumma poteſtas
Iuſtitiæ, prorſus neſcitis: carcere cæco
In terrâ vt talpæ torpetis: namque ſopore
Atque mero mentem ſcintillas ætheris alti
Obruitis; facies, rarâ quæ dote micabat,
Nigreſcens fumi piceâ fuligine torpet:
Nam rogo quid faciet tenebroſâ in nocte ſepultus
Amplius? obſtupui certè cum talia vidi,
Horror inanis adeſt, ſimul ipſa ſilentia mentem

Affecere metu: quid? Iupiter ipſe ſilebit?
Nec ſua ceruices in duras fulmina mittet.
Sic queritur Medicina vetus, ſic lumina crebris
Debilitat lacrymis. animo ſed plura reuoluens
Nos nos deſeruit, tenueſque receſſit in auras.

Diony. Guerinus Doctor Medicus
Pariſ. hæc in veræ medicinæ
pulcritudinem meditabatur.

V. C. FRANC. AMBOESIVS
Eques Hemeri; Malnoæ Dom. Regis
Conſil. in Regia Libellor. Magiſter P.
Palmario Med. doctiſ. amico Pariſ. gratulabatur.

HOc Palmarium habes, bone ô Machaon
PALMARI, tua quod diſerta palma
Diuini auſpicijs bonis PERONI
Proſcribit, fugat, arcet, vndiquaque
Hos falſos Medicos tumultuantes
Sceptro conterit aureo rebelles
Fruſtra præcipiti furore cæcos
Iſtos Andabatas tenebriones
Prauos experientiæ magiſtros
Iubet funditus interire totos
Neruoſa lepidaque ſcriptione.
Sic tu Fœbigena hos domas, vt ipſe
Fœbus arcitenens adhuc eſfœbus
Neruis terrigenam peremit anguem.

Clarissimo Medico Parisiensi Pet. Palmario De sufflone Libauio Palma.

RIsu-ne dignius, vel arctâ compede
Sufflonis incœptum fuit Libauij?
Conflârat ære, lamináque ductili
Stillante fornaces camino fumidos,
Cinctos suis ventilium spiraculis;
Vnaque folles, forcipes, cucurbitas,
Ollas, retortas vitreas, alembica,
Crates, canales, boccias & cætera
Pararat instrumenta flando commoda:
Promiseratque ducere ex metallicis
Essentias, quibus salutem redderet,
Aduersus æstus grandiores febrium,
Et pestium diras vagantium lues,
Queis Orcus humanum iugis vexat genus.
Heic sulphur, illic stibium & mercurium
Et calcinat salem soporis ignibus.
Nigrante vultum sordidus fuligine
Heic instat, illic, crebro anhelans spiritu
Pro talibus remedijs verum dedit
Modo recoctum virus è fornacibus.
Quo vtrumque mundi infecit axem luridum
Quo ingluuiem pauit trifaucis Cerberi.
Virûm genus, casu frequente funerans.
Ignis vicem fumum dedit, lucis loco
Fecit tenebras. ô ineptam dogmatum
Scientiam! ô tonsore & elleboro caput
Ceritum egens Hermetici Libauij!
Fecit suis venena pro remedijs

Venena tetris sæuiora Thessalis.
Quæ pœna, quæ cruces manent istud scelus
Scelus graue atque incognitum ante-sæculis.
O res cachinnis digna plenioribus!
O res cathenis digna strictioribus!
Quas crinibus Palmari palmas dabunt
Gentes, quod vnus fabricas tetexerit
Sufflonis huius improbi Libauij,
Quod luce scriptorum, atque Appollinis face,
Discusserit fumos & atra toxica,
Emissa in auras feruidis fornacibus,
Ne pergerent virûm salutem lædere.
Certè triumphales meret, queis Hercules,
Queis seculis Phœbus cluit prioribus,
Et nominari Chymiæ Libauij
Aeternùm potens ἀλεξητὴρ metallicæ.

Francisc. Placetus Medic, Pariensis.

Contra Libauium ob defectionem a doctrina Hippo. & Galeni antiquiore.

CVi noua sola placent, antiquaque dogmata sordēt
Iudicij minimum vel rationis habet
Cornicumque oculos configit quisquis amore
Forte sui, antiquis se quoque prætulerit
Et plus se sapuisse putat. Doctrina antiqua parauit
Fundamen primum (ô quam ingeniosa) nouæ.
Sunt qui doctrina reliquos se vincere credunt,
Cum pedibus pessum prisca dedere suis.
Libauio Hippocrates visus placuisse, Galenus
Gratus, languidulus nonne refrixit amor?

Quare? quod primis labijs libauit vtrumque,
At non gustauit: nomine Libauius
Solum à libando. Pariunt fastidia multa
Si stomacho haud grati non placuere cibi.
Palmam nonne dabit Palmarius aut Riolanus,
Libauio? Palmam victor vterque feret.
Ille superbus erit priscas qui prægrauat artes,
Qui contra, hic animi candidioris erit.
Libauium haud odi: doleo doctum atque peritum
Erronem veterum deseruisse viam
Magni est momenti primus qui nascitur error
Atque parat primam ad deteriora viam.
Et quod Romano Labieno contigit olim
Illud Libauio ne eueniat timeo
Illius viui scripta inijciuntur in ignem
Viuus & optata sponte sepultus humo est.
Hinc planctus, lachrymæ, combustis denique libris
Mortuus haud libris ipse superstes erat.
At quisquis priscis iustum concessit honorem
Et noua non spreuit, laude beandus erit.
Doctrinam veterum antiquam reuocare cadentem
Id vere humanum, est laudis & ampla seges.
G. D. B. M. P. D. S.

ANNAGRAMMA
Andreas Libauius
VANA LIBRIS SVADE,

Seu te Moenas agat, seu te phanaticus error
Interualla mali mens aliquando dabit.
Perque vices, saniem vultu variante Dianæ,
Mitescent mores perque vices furient,
At tua scripta modo sit lex seruata decenni

Te ſpatio inſanum conſenuiſſe docent
Inſequeris nudis Phœbumque & Phœbadas armis
Oblitus generis Cyclopis vſque tui
Quin furijs audax conſtringis colla nocentem
Fune Lymcbambæo? vel ruis in puteum?
Diuidit aut medium pectus te noricus enſis
Quem ſeruare nefas, eſt pretiumque mori.
Non te morbus habet fallor, ſed Parca tenaci
Omine te vanis verſat imaginibus.
Iudicium titubat ſenſus rationis & vſus
Scribendi miſerum te tamen vrit amor
Vota virum nec te, nec te metuenda Deorum
Numina tam diris eriperent placitis.
Ergo licenter agas & LIBRIS VANA SVADE;
Aut ne vana magis te modo Parca necet.

I. P. M. P.

Ad Clariſ. & eruditiſ. virum D. P. Palmarium. De Rep. noſtra medica optimè meritum.

CVm falſes artes proſcribis pollice docto
Clara ſtruis genio num monumenta tuo?
Cum validè vibras Libaui in caſtra ſagittas
Funditus euertis quæ potiora putat.
Perge rogo noſtri lumen columenque Senatus
Scribere, ſic doctè nam decus inde feres.

Dyoniſ. Guerin. Doct. Med. Par.
Veritatis & beneuolentiæ ergo faciebat.

INDEX CAPITVM.

FINIS.



ANIMA CENSVRAE PARISIENSIS. ET *PARACELSIAE PROSCRIPTÆ IDÆA.*

CHAP. I.

IOSEPHVS Quercetanus Basiliensis medicus Lutetiam venit. Medicinam facit authoritate Principis cum medicis Parisiensibus dogmaticè, id est, ex Hippocratis & Gal. instituto, adiecto chymicorum medicamentorum suffragio. Amicè omnia. Paulo post librum edidit de veterum medicina, vellus aureum nominantem, magnam Philosophorum medicinam. vnicum morborum omnium præsidium. Consilia medica addit quibusdam medicis huius ordinis dicata: factionem proponit quæ alia haberet præcepta medendi, her-

Querectanus cum Parisiensibus amicè viuebat.

Primus hermeticam sectā quætam.

Dogmaticæ prætulit.

meticam nominat & Dogmatica ſuperiorem. illic omnia ſunt parabolica, quicquid apertum Paracelſicum eſt.

Veram eſſe artem vtentem non docentem.

Veterum medicinam ſimplicem contendit: citat Syracidem ex ſacris: altiſſimus de terra creauit medicinam, id eſt, medicamenmentum. Hippocratem de eadem veterum medicina dicentem, ſacerrimum terræ fundamentum Crateuæ, nominantem. Quo titulo, non habitum animi, non artem, non ſcientiam medendi, ſignificaſſe, cum Paracelſo, cum Seuerino; ſed medicamentum, ſimplex quidem, at viribus & facultatib. πάγχρηστον, πανδυνάμον Per hoc artis ſacrum iuraſſe Hippocratem nomine Panaceæ, πνευμαχόν vocaſſe Ariſtotelem. Alios Salamandram, Hippocratem aurum igne ſed μαλακτῷ fuſibile.

In materia in medicamento præparando.

Artem eſſe in ipſa materia verius quam in artifice.

Hoc ſcientiam, artem ipſam habere: Scire quid ſeruandum, quid expellendum. Lumen eſſe naturæ, ipſam naturam doctam, ἀπαιδεύτων morborum medicam. Sicque artem, non ex homine, ſed ex medicamento pendere; Non ex forma, ſed ex materia. Eſſe artem naturæ, vt natura eſt ars Dei Platoni. Hinc medicos faciunt adeptos, quod de medicamento, non de aliquo homine audiendum.

Sic Elixir à ſola eſt natura, nihil ab artifice.

Medicus præparator, omnia adaptatione facit. Mundus factus eſt meditatione, medicina fit adaptatione vnius materiæ. Hominis hiſtoriam ex materiæ natura æſtimat. Anatomen ex illa requirit. Veram Phyſiologiam inde auſpicatur. Certior illis eſt, cùm dialyſi

partes eſſentiales materiæ illius continentur. Anatomian ſic habent, omni phyſiologia priorem. Sed quæ ſit localis, non mortua, non cadaueroſa, quod volebat & Theſſalus, ſed viua, vera, eſſata, qualis conſurgit ex artis laboribus Diſſolutione tanquam prima operatione, partes illius materiæ diſlocantur comparent vultu triplici; ſalis, ſulphuris, Mercurij: vnde concludunt eadem & in homine & in mundanis omnibus. Ita fuit mundus fabrefactus. Partes ſequuntur naturam totius. Homo non pars ſolum, ſed & compendium vniuerſi.

Totum à materie quæritur, tota ars & eius partes.

Vt in hac materia ſic & in homine

Et in vniuerſo mundo.

Quæ in diſſolutione poſtrema ſunt, fuerunt in compoſitione prima. Ergo hæc tria ſunt vera, viua, formalia, ſubſtantialia elemẽta. Quod 4. elementis tribuitur, id iuſtius his tribus conuenit. Communia per omnes entium familias vagantur. Eſt ſulphur minerale, vegetale, animale, ſal & mercurius item. Nihil eſt in mundo, ex quo ſalem & oleum non elicias, etiam ex muro contra diuerbium. Manent illa in rebus, illibata, vt poſſint ſecerni, & actu prodire. Denique ea habent iura quæ veris miſtilibus debentur.

Eius principia mundana ſunt & humana.

Qualitates vulgaribus tributæ, rellolaceæ ſunt, ſteriles, non habent cherionium naturæ, ſubiecta illarum prima, imaginaria ſunt: non videntur non ſeparantur: Quæ ergo notitia nunquam viſorum? Deinde tria tantum ſunt, quæ horum officijs reſpondent. Ignis nulla neceſſitas, nullus eſt eius fructus, cum tamen

Elementa communia ſunt inutilia.

Et viribus & numero peccant.

cæterorum ſui ſint partus. Ergo hæc tria, rerum omnium ſunt fontes: ex his ſunt omnia, generatione, in ea redeunt ſingula corruptione.

In tribus illis chymicis ſunt omnia.

In horum ſymmetria ſanitatem, in ametria morbos collocant; morbos, enim, ſubſtantias eſſe defendunt. Si pondus, numerus, menſura ſi proportio, violetur, morbus erit; totius ſubſtantiæ, ſi tria ſimul ægrotant; ſi vnicum, vnius erit morbus, idque duobus modis; ſi congelandum ſoluitur, & ſi ſoluendum congelatur. Prima ſunt morborum genera; talis eſt Pathologia & morborum doctrina.

Sunt morbi.

Eſt curatio.

Therapia reſpondet facilis; per ſimilia morbus fit & curatur. Eadem ſunt creationis & curationis momenta. Morbus a diſſolutione, congelationem poſtulat; ſal partis diſſolutus eſt, in atonia viſcerum, Iecoris, in fluxu hepatico; ſolo ſale, ſalino & conſolidante, roborante præſidio, curari poſtulat; mercurius congelatus eſt, in tumoribus; ſolo mercurio ſolui debet. Sic tumores omnis generis, etiam oſſei & tophacei, ſoluuntur mercurio. Nonne vides vt metalla quæ ſunt congelatus mercurius, per eundem ſoluuntur? Vt autem in morbis, in ſanitate, hæc inſunt, ſic & in medicamentis; vnde tuto affirmant, ſimilia ſimilibus eſſe perſananda.

Sunt ſigna.

Simeotice etiam a medicamento eſt. Signaturæ ſunt rerum externæ & internæ quibus medicamenta, quaſi quadam chiromantia doceant, quibus conueniant naturis, æta-

tibus, temperamentis. Internam ſignaturam volunt, ab eſſentialibus principijs; patere experimento, ad quod duces ſunt ſæpe externæ. Paracelſus rerum prædeſtinationem ſolet appellare.

Quibus ita conſtitutis, apage omnem artis difficultatem. Tot quæſtiones, tot ſtudia, tot labores, ſine fructu ſunt, ſine neceſſitate, ſine veritate. Inuenta ſunt in crucem animorum & corporum. Iam vita longa, non breuis, ars breuis, non longa, occaſio conſtans non volucris, experientia tuta non periculoſa, iudicium facile non difficile. Nullum eſt medici officium, ægri nullum, nullum adſtantium. Externa non poſſunt vires medicamenti prædeſtinatas immutare, impedire. Id omne ludus puerorum eſt. Præparatio tam facilis quæ ſit mulierecularum.

Quomodo medendi ſcientia facilis.

Schola Pariſienſis librum & authorem indignata eſt. Suum putauit de his ſtatuere. Quæ prima facultas, in prima ciuitate, coram Rege maximo, Senatu æquiſſimo, ingeniorum excelſiorum frequentia, ſilentio probat, accepta & recepta creduntur omnibus. Ne ergo iſta authoritas fraudi eſſet, ne iuſta aliorum fides læderetur, nomine ordinis Pariſienſis ſemper ſaluberrimi, Cenſorem delegit qui librum videret, facultati renuntiaret ingenium. Quo facto cenſuram tulit in librum, doctrinam, & authorem. Monuit omnes, ne putent à Facultate probari, ſapere puram Paracelſiam. Metuit ne vt ignaros & impruden-

Scholæ Pariſienſis hæc iudicauit.

Monuit lectores de doctrinæ genio.

tes perdit aurificium, ſic & medicos & ægros medicamenti generalis tam difficile ſtudium.

Nam ſi verum eſt πανχρηστὸν adeo difficile & rarum eſt, vt pro nullo haberi debeat; audiuit aliquot eius aſſertores, poſſeſſores nullos: ne ipſum Paracelſum. Laudat vniuerſale & totus eſt in particularibus. Pollicetur morborum carentiam, vitæ diuturnitatem, & confectus arthritide, nimium matura morte deceſſit, anno ætatis quinquageſimo. Quæ ergo fides illi authori debetur, qui proprio exemplo, falſum promiſſum ſignificauit?

Vniuerſale non admiſit ob raritatem.

Nec his ſtetit facultas. Rationes adiecit Cenſuræ. Riſit iſtam phyſiologiam, pathologiam, ſimioticem, therapiam, ex tali anatomia eruendam. Falſo pronunciauit ſubnixa fundamento hæc omnia. Præparationes omnes rejecit, & quæ hunc finem intuerentur, & quæ leges diuini operis haud ſequantur. Talis artis & principiorum vanitatem docuit, non ſolum ſuis calculis, ſed & eorum qui pridem Paracelſiam vicerunt. E quibus Andræas Libauius pro philoſophiæ & medicinę dignitate ſæpius decertauit. Eius momenta Cenſor reponebat aduerſario, quod eius authoritate ſe tueretur.

Medendum eſt & docendum ex certis & facilibus.

Riſit materiæ artificiū.

Sic Alchemia damnata eſt omnis, quæ talia proponeret: Quæ factionem ſibi ſtatuat particularem in medendo: Quæ de dominio cum medicina decertet: Quæ ſua præcepta velit, non pharmaceutica; multiplex ſublunarium præparatio, etiam noua, nouam ar-

Et quicquid ex tali fundamento docetur.

tem non conſtituit. Pharmaciæ debetur quic quid cauſa ſanitatis elaboratur circa materiam medicam. Vſus medicus eſt. Medicus hoc vel illo modo vtitur, pro ægri circunſtantijs. Quæ a medio nimium receſſerunt, ſumma habet contraria. Abſtinet donec ad mediocritatem adduxerit. Lapis philoſophicus, ægra metalla perſanans, hominem interficeret. Non habet vſum medicum, poſt fermentationem vltimam. Antè ortum, venenum eſt, buffo, ſerpens, draco, baſiliſcus ſibilo & halitu interficiens. At orto iam ſole, theriaca eſt, Hygeia Panacea, Dij Deæque omnes Hippocratis, Deorum manus auxiliares Herophyli.

Malo intellecto maleque explicato.

Etiam in vniuerſali medicamento.

Medicamenta admittit ſchola, & mineralia & chymicè, ſed legitimè præparata. Pharmacopolia amat his & illis inſtructa. Illa his præfert, & hæc illis pro occaſione. Agnoſcit ſuos alumnos Fernelium, Syluium, duo clariſſima medicinæ ſydera & alios multos Aſclepiadas veros. Laudat Principes Arabum, Auicennam, Meſuem, Rhaſim, eiſdem vſos remedijs, nulla quarta ſecta, ne quidem nominata. Ars integra deſcribitur in eorum libris adiuta ſæpe chymicis. Raymundus doctor illuminatus, etiam humores à putredine vindicat ſuo παγχρήστῳ. Democritum inuenit Hippocrates, cadauera diſſecantem, non materiæ principia reſoluentem; vt ſedem notaret bilis atræ, & flauæ, non ſalis & ſulphuris. Hippocrates quem & ſuum volunt, etiam in

Admittit autem medicamenta.

Chymice & legitime elaborata.

Illis vtitur ex præceptis veterum.

lib. de veteri medicina, totus ex humoribus est, generatur, nutritur, ægrotat, ſanatur. Vbicunque ille loquitur, ibi humor auditur. Hippocrates ille quem Treuiſanus, inſignis chymicus, ſpiritum ſine corpore, non dubitauit appellare. Ipſe eſt qui dixit, vitam breuem, artem longam. Ipſe, qui multa chymica, à Democrito hauſit. Quercetanus ipſe, morbos ex humoribus explicat. Illis medicamenta ſua accommodat. Iratus tantum, eiuſmodi dogmata defendit: eòque ſolum conſilio vt remedia chymica admittantur. Quæ cum intellexit a facultate probarj, legitima, non fucata, non falſis titulis onerata, non monſtroſis nominibus enunciata, ſtatim nobiſcum locutus eſt. Sic Turquetus, Haruetus, Baucynetus, & ingenioſus Renæalmus.

Hos & recentes imitatur etiam chymicos.

Etiam quercetanum & alios qui tùm conuenerunt.

Olim Libauius ſimilia habuit, contra portenta Paracelſi, Ambaldi, Grammani, Michelij. Fertur tamen Ambaldo ſcripſiſſe pro Panaceæ laudibus; cuj poſtea maledixit, vt vulpecula moris. Iam totus Paracelſicus eſt. Non ſolum ſuum artificium ex purè Paracelſicis, ex monſtris & vituperijs noſtræ artis conſuit, ſed & ſcholæ Pariſienſi hæc maleficia confutanti, reſiſtit; vt hominis inconſtantia videatur. Doluit fortaſſe nomine Paracelſi, videre ſuam Alchemiam, propriaque artificia refutata. Reiecit enim facultas Alchemiam illam Libauij, & in ea principia aliena, elementa, entia, arcana, magiſteria, extracta, elixiria, bolos, clyſſos, tincturas, eſſentias, decoxit. No-

Quinetiam imitatur ipſum Libauiū antiparacelſicum.

Paracelſicum vero confutat aut Paracelſica in ore Libauij.

mina quidem vidit aliquot ſapientibus hieroglyphica, ſed perperam à Libauio intellecta, infide explicata, quibus nec præparationes, nec res ipſæ reſpondeant. Propterea ſua cenſura, tot nænias reſecuit, ſignificauit permanendum eſſe in vera medicina. Iſthæc quidem Libauiana criminata eſt, quanquam ne eo quidem nominato. Cum homine luſit non læſit, vulnera oſtendit non impreſſit; illum putabat antiparacelſicum, quanquam imperitum chymicum.

Mendacia vanitates non poſſunt non debent tegi.

Authoritate ſapientium.

His commotus eſt Libauius, velutique rabie & mania percitus, in alium ſtatum defecit. Ita-ne factus eſt Paracelſicus, vt Lycanthropi & hydrophobi, ingenti moerore? Audio tamen à magno quodam obiurgatum, fidem dediſſe Paracelſiæ; venalem linguam illi conſecraſſe, ſtatione veritatis deſerta, emendicato Galenicæ veritatis titulo; & auſus eſt omnes medicos rodere. Non aliter potuit inclareſcere, quàm ſi Scholæ clariſſimæ aduerſaretur, & commenta Paracelſi, iam ſua, ad victoriam propugnaret. Schola hominem neglexit, contra ſeipſum tam grauiter peccantem; ſua omnia retractantem quouis flatu concitatum. In eius perſona vidit & credidit tranſmutationem, ſed in deterius. Anteceſſit corruptio deſtructiua, non perfectiua, vt nihil deeſſet impiæ mutationi. Reſtaurationis ſtudio & deſiderio, hunc lapidem philoſophicum adornauj, cuius eſt perficere, non deſtruere, volatilia & inconſtantia fige-

Veritas viget etiam in mendace.

Et ſordeſcit in verace mendacium.

Confutato mendacio incanduit Libauius.

Mendax factus eſt & omninò Paracelſiſta.

Vt Pariſienſibus aduerſaretur.

re & ſiſtere, omnia Libauio neceſſaria. Placet ergo huius lapidis proiectionem experiri, & modum docere, ne longius ſerpat corruptiua contagio, ne imprudentes lectores vulneret.

Sic fuit ille in deterius mutatus.

PROIECTIONIS RATIO & modus.

CHAP. II.



VI contra Ambaldum, Grammanum, Michelium, ſcripſerat, pro arte noſtra, ille iam Paracelſiam adorat. Non potuit ille veram philoſophorum tranſmutationem intelligere, falſam in ſeipſo demonſtrauit, ſeparando, non vniendo; idque in genere diuerſo; hoc enim non repugnare dixit. cap. 20. tract. 1. ſuæ Alchemiæ. Commiſſis inquit aſino & equa gignitur mulus; hîc tamen nulla generis diuerſitas. Sed maxima eſt in Libauio. Ex medico Galenico factus eſt Paracelſiſta; ex viro bono & verace, impoſtor mendax & falſarius. Non repugnat quod obſeruauit ipſe; non valere in grandibus beſtijs; imo hinc eſt fortior, quia Libauius grandis eſt beſtia. Si fit inter aſinum & equum quidni ipſum experietur aſinus Libauius? Sic fert natura tranſmutationis; mutatio omnis fit à contrario in contrarium. Quo quid præſtantius eſt, dum naturam ſeruat, eo fit mutatio-

Vt naturæ intendit quod perfectum.

Sic nos Libauium perficiemus.

Puluere Philoſophico.

Id neceſſariū eſt ne alios contaminet.

ne deterius. Sic aurum abit, in ſalem, ſulphur, mercurium. Sic Libauius in Paracelſiſtam. Ita deturpatus, ſuum virus in publicum eructat. Artes veterum labore excultas deprauare conatur. Incautos fallere facillimum; monitos difficillius. Lectores moneo, ne putent eum Libauium, qui tam acriter pro arte noſtra decertauit; in contrarium ſtatum mutatus eſt. Sed adhuc majus eſt hoc, quod molior. Reditum meditor Libauij. Reſtituam proiectione lapidis noſtri. Sic habebimus illum medicum Galenicum, imo & Pariſienſem, id eſt nobiſcum ſentientem. Modum proiectionis aperiemus. Primò ne ſit inanis opera, ſubiectum accommodatum demonſtrabimus. Dixit Riolanus maniacum Libauium; At hoc παγχρήστῳ morbus omnis fugatur; etiam morbi animi depelluntur. Impurus & imperfectus demonſtrabitur in ſequentibus. Purgandus ergo & perficiendus. Hydrargyrus commune eſt ſubiectum proiectionis metallicæ; mutatur in album & rubeum; volatilis & inconſtans figitur. Eorum naturam aſſumit facilè, quibus ſociatur. Talem ego expono Libauium. Inconſtans eſt, & volatilis, Nulli eſt addictus profeſſioni. Nullius in verba magiſtri iurauit, amat rubrum & album; eſt doctor Phyſicus, Philoſophus, Poëta, medicus, Paracelſiſta, gymnaſiarcha, primarius profeſſor, collegij director, vno verbo πανοῦργος & ardelio. Ergo Libauius accommodatiſſimum eſt noſtræ proie-

Intentum & ſigna quia conſpirant omnia.

Libauius docetur ægrotare animo & corpore.

Inconſtans eſt vt mercurius vulgi.

Amat rubrũ & album.

Præpurgatur hoc examine.

ctionis subiectum.

Artis veritate tanquam puluere mystico mutatur

Sequenti examine tanquam sale & aceto purgatum offero. Crucibulo datum in furias egit Riolanus. Iris feruentem & bullientem fecit: videtur ex Triumpho fumare, spumare, crepitare, atque in auras ferri exitiosas ni retineatur. Accurrite ergo, Probatores, Examinatores, Aurifabri, puluisculum proijcite, carbonibus circuntegite, follibus hinc inde vrgete flammas, donec ingentem strepitum audiatis; adsit & virgula coryllina & erit μετεμψυχωθεὶς.

Proiectione vt decet celebrata.

LIBAVII TRANSMVTATIO probatur qua ex Galenico factus est Paracelsicus.

CAP. III.

Paracelsus de Creatione.



MYSTERIVM magnum creati nullius similitudinẽ habuit nec etiam creatum fuit, fuit nihilominus materia prima ex qua omnia prodierunt. Ex Dorneo Moses non dixit creationis principium fuisse creatum, sed in eo creationem omnem factam esse asserit. Alia habet impia quæ tacebo. Passim inculcant lapidis artificium Christo assimilari. Prostant ænigmata lapidis Christi cruci affixi imagine cum tali acclamatione; hic erat vere fi-

lius Dei!

Libauius Paracelsicus.

In Paracelsicis quærit, an mundus ex aliquo. Respondet, quanquam Iohannes videatur aliquid excipere, cum inquit, omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil quod factum est, quasi innueret quoddam non factum esse. producit. 2. Machab. 7. ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐποίησεν αὐτά, illud non ens, interpretatur ἐξ ἀοράτων, quæ vox, inquit, non tollit substantiam, sed priuat duntaxat aspectabilitate. Liber sapientiæ, inquit, fabricat ex chao, ex materia inuisa. Sic impius creationem negat omnipotentis. Nam si creatio est immediata productio ex nihilo, si mundus habuit præexistentem materiam, inuisam, inaspectabilem, mundus non fuit creatus, sed factus ex alio: hanc impietatem obijciebat Ambaldus, quam frigidè diluit in Panaceæ historia. Christum sic assimilat lapidi vt agyrtis omnino sit similis. Quemadmodum Christus, in sanctum ventrem Mariæ descendit de suo alto Throno pro nostra redemptione, sic hic noster lapis descendit in ventrem virginis mercurialis vt fratres liberet ab originali spurcitie. Persequitur de diuinitate sub forma serui de morte & sepultura, de gloria resurrectione ascensu, cum obscuritate Solis dissolutione putrefactione inhumatione coloribus luciditate.

Libauius in creatione sentit cum Paracelso.

In Christianismo.

Galenicus.

Faxit clementer Deus ne eò desipientiæ vnquam perueniam vt mysteria æternis sæculis tacita, credam typos esse lapidis istius commentitij physicorum aut diuina spiritus sancti effata polluam inuentis humanis, longè alius scopus est literis sacris quam lapidis designatio.

Paracelsicus Libauius de medicina.

In medicina & partibus. Physiologia duplex, essentialis & elementaris, illa essentia est hermetica, speciei triplicis, tribus grauida principijs, sale, sulphure, mercurio; sale, aqua, oleo; tria illa chymicorum principia, sunt in secunda & aduersa valetudine, in partibus corporis, in medicamentis, venenis, alimentis, in morbis & causis. *In Physiologia.* Ex illis sunt prima Physiologiæ fundamenta, in qua primam medicinæ laudem vigere demonstratur. Elementaris, tota est in solis mundi elementis; inde sunt quæcunque habent Scholæ, exigua admodum medicinæ particula, & adeò vilis, vt non videatur artis esse. Elementarem crasim curare, superficialium est physicorum, vt & in cortice rerum hærere. Galenici in Hermeticos inuehuntur, ista omnia per suos humores pollicentur, tria principia reijciunt, sed brutè & stultè omnia. Elementa ad medendum adhibentur quidem, sed proprietatis remedium non habent. Sic Libauius aliam Philogiam

ὑγιεινὴν, Diætam, Pathologiam, Therapiam habet. Plura sunt in collatione Hermesiæ cum Galenia.

Seuerinus ex Paracelso idem.

Elementa communia destituta sunt arcanis, non habent cheirionjum naturæ, habent solum steriles qualitates, in quibus nulla est confluentia, nulla est conspiratio cum astris morborum, nec vlla medicina ex his confici potest. Surda & cæca est omnis philosophia quæ principiorum contemplatione neglecta, priuationes informes, materias & mortuas qualitates sectatur, quæ omnes qualitates calefaciendi Et. & quod mirùm purgantes, externæ sunt, corruptibiles, crudæ, impuræ, infirmæ, venenatæ. *Cum Seuerino*

Libauius Galenicus.

Nostra physica conspirat cum sacris, quæ nihil sciunt de mercurio, sale, sulphure, nisi cum pœna sumpta est ab improbis. Ad principia Aristo. reuocandæ sunt omnes rationes scientificæ de essentia. Nam certum est quicquid in re est naturali pendere à materia, forma, aut eorum concursu priuatione. Ista tria rancida principia desumpta sunt ab Hollando: si vniuersalem physicam spectes, succumbent mistorum elementorum axiomatis. Ex illis fatuis faciunt stellas, salsas, mercuriales, sulpharatas. Quis putet eiusmodi fatuita- *Aduersatur alibi cum Caleno.*

tes in hominem rationis compotem cadere posse? & in examine. Quinam vero sunt illi chymici qui abhorrent qualitates elementares? qui illas repudiant non dignantur honore chymicorum.

Libauius Paracelsic.

Vniuersale admittit Libauius.

Excellit hic medicina quam vniuersalem vocant, quia licet non omnes sanet morbos, tamen ad omnes sanandum naturam iuuet, sitque veluti generale instrumentum ita familiare naturæ, & morbis in communi fundamento aduersum, vt cum illa contra hos feliciter agere possit.

Seuerinus.

Contendimus esse subiectum aliquod in natura, materiam quandam sensibus obuiam, quæ debitè præparata & administrata, morbos omnes auferre possit, adeoque medicina rectè appellari: ita enim artes omnes mechanicæ, materiam a natura accipunt.

Libauius Gale.

Reijcit ipsum

Risum vix teneo, cum audio vniuersum pharmacopolium vnicum esse simplex. Nec quicquam exigamus aliud quam vt tandem effictam nobis reddant talem medicinam, & fortasse cum lubitum erit, fatebimur omnia in illa vana esse.

Libauius Paracelsicus.

Elementum vini malum, venenum, inutile: bonum omne ab essentia. Diæta ex tribus principijs est, sunt in alimentis. Therapia ex omnibus est sublunaribus, ex astris & elementis. parum præsidij est in elementis. Sunt ens Veneni, separantur arte magni magisterij. Pathologia inde affectus depromit, nominibus morborum conuenit, iudicio dissentit. Quod ab elementis & primis qualitatibus oritur, vix morbi nomine dignatur, morbi vero ducuntur ex essentiali natura.

Consentit Paracelso in præparandis simplicibus.

Paracelsus & Seuerinus.

Sanguis est elementum aqueum, astris mineraliumque differētibus tincturis ornatum, febris non oritur ex bile putrida, sed est sulphur nitrosum accensum, colica non est ex pituita vitrea sed ex muccagine tartarea alualuminosa styptica, calculus non ex pituita, sed ex muccagine marmorea, alabastrina, arenosa, bolari, arthritis non ex sanguine & humoribus, sed ex sale, mercurio acutissimo, subtilissimo. Cancer non ex atra bile, sed ex sale æruginoso, ferrugineo. In vino dubitatum est qua ratione vires reficiat, lætificet, & diuturnorum morborum sit causa, podagræ arthritis, calculi, paralysis, colicæ, hydropis. Separatione conspeximus liquorem, spiritum

Sic Seuerinus in idea.

mercurium, naturæ conuenientem, illaudatam aquam copiosam, nullo sapore, nullo odore; sal tartareum, vnde illi morbi.

Libauius Galenicus.

Cum Galeno ea explodit.

Videri voluit Paracelsus principia & elemẽta physica mutasse, supposito sale, sulphure, mercurio. Idem humores Hippocrati confessos, ex medicina extirpare, & ne quidem in humano corpore ferre. Axioma sanationis per contraria, in contrarium transformare. Causas morborum & sanitatis ex mineralibus petere, abiectis veterum explicationibus. Non opus est sale, ad cõstitutionem substantialem. Elicitur quidem sal ex rebus, sed hoc argumẽto non magis principium est vniuersale quam aliud quiduis. Si illa forent rerum initia quæ arte ex mistis euocantur, priora sibi vendicarent caput mortuum, halitus, vapor, quia hæc duo sunt vltima. Omne mistum cum corrumpitur, non abit in salem, sulphur, mercurium; sed in aquam & συστοιχα. Elementa καὶ ὕλη verè sunt πανσπερμία quædam, seu omni seminarium.

Sexcenta his similia passim offendes in eius scriptis. Sæpè in vna pagina pugnantia loquitur, falsa semper, semper ignotam chymiæ veritatem vulnerat, siue cum Paracelso, siue contra ipsum loquatur. Artis nomen rejecit, sibique ignominiosum putat: cum enim Ambaldus obijceret Libauium non esse Spa-

Spagyri nomen ignominiosum Libauio.

gyrum, Respondet, at nec vult ſtulto iſto titulo innoteſcere. Lapidem vocat commentitium & nomine potius quàm reipſa cognitum. Contra Pariſienſes admittit vniuerſale. confutat contra Ambaldum & alios. Nomina quibus artem ſuam ornauit, alibi confutat. non conueniunt inquit caſtis Scholis portenta illa vocabulorum, turbith, mercurius, elixir, rebis, & quæ alijs vocibus longè aliud dicuntur iudicare, Sulphur, elementa quinta eſſentia, & ſimilia, quæ quãtum habent rei, tantum impoſturæ. Plura ſunt in Aſclepiade rediuiuo quæ referre non licet: non ſunt bonæ horæ tam malè collocandæ, ſtatim enim vno verbo ſatisfaciet.

Ea reijcit quæ ſuam artem conſtituunt.

Sed ne quis hoc à Libauio alienum putet, ne putet Libauio injurioſam inconſtantiam; Glorioſum ſibi putat pugnantia loqui. Arma ſi hinc ſumas, inquit, ſenties te eorundem acie configi, ſunt enim inſtar gladij ancipitis, & hoc eſt verſatile Libauij ingenium, tamque eſt dexter Libauius, vt poſſit eodem gladio in vtramque partem vti.

Confitetur laudemque quærit in inconſtana.

Modeſtior tamen factus, & pertæſus tam apertè falſorum, hoc triumphale Palmarium appendit Scholæ Pariſienſis imis ſubſellijs. Quod Libauij authoritatem attinet inquit, tanti ea debet eſſe, quantum valet argumentorum firmitate. Non pudet ipſum veritatis cauſa propria placita repudiare. Scit ſe hominem eſſe, & non omni tempore, omnium expeditam cognitionem habere : Paratus

Monitus à Schola reſipiſcit.

eſt cum Sapientibus diſcere, etiam ſi alterum pedem in ſepulchro haberet, Amo & laudo confeſſionem, redibit nobis ſtatim Galenochymicus. Deuotã video ſuam magnam Alchemiam & omnia Paracelſica externo Chymiæ inſtrumento, igni. Interim igne veritatis depuranda, coquendo calcinando, malum à bono ſeparandum. Iam ergo adſeria properemus.

COMPARATIO ALCHEMIAE Libauij cum Magiſterio Sapientum.

CAP. IIII.

Sapientes veritatem mendacijs contegunt.



VETERES Alchemiſtæ ſcientiam ſecretam occultare rati, plurima ſcripſerunt ſuperflua atque inutilia. Tota paucis lineis continetur, de qua tamen iuſta volumina edita ſunt. Omnia aduocant mineralia, vegetantia, animantia, omni artificio præparanda; Cùm tamen in rei veritate nullum ſit artificium, ſola natura operetur; Non eſt magis artificiale quam tritici cultura. Purgationes, deſtillationes, putrefactiones, diſſolutiones, calcinationes, ſublimationes, ab vna fiunt natura, vno ſolum modo, vno igne, vno vaſe. Iuniores, authorum verbis & ſenſui literali addicti, tot tentarunt artificia in ſublunaribus, haud intelligentes veræ materiæ, familiam, nomen, naturam. Vnde artem con-

In ſcriptis eorum latet ſed vix eruitur.

Occultant de induſtria.

diderunt, quam mox medicinæ mox Pyrotechniæ, & metallicæ dederunt. In metallorum ſanitate falſi, ad hominis vitam auſi ſunt. Medicamenta eiuſmodi artificijs præpararunt. Quod certum viderunt, pro artis principijs proclamarũt. Hinc tenebrio Paracelſus & μισάνθρωπος, veræ medicinæ fundamẽta diruere conatus eſt, vt falſa, & diuinæ ſciẽtiæ credita ſubſtitueret. Transfuga & deſertor Libauius, ſimilia amplexatus eſt, ipſa defendit quantum poteſt. Primus artem deſcripſit ſi Dijs placet maximam, quæ & metallorum & medicamentorum ſophiſticationes continet, nullas aut pauciſſimas pharmacorum præparationes laudabiles, ſi non ſint ex pharmacia quæſitæ. Cætera deficiunt, quod leges diuinæ ſcientiæ non ſequantur. Ignis philoſophici defectu, manca, imperfecta, imo pejora ſunt omnia, vt ſtatim ſubijciam & ex ſequentibus patebit. Ridiculum ergo Spagiriæ labores ad illius exempla refferre. Spagiriæ Principia & elementa ex authorum locutionibus confingere. Nulla ſunt omnia, ſi illius veritatis caſtra exceſſerint. Ea non continent, cum huius artis conditores ignorarint. An Arnaldus Villanouanus Medicus Doctiſſimus, idemque Alchemiſta peritiſſimus, artem medendi ex eiuſmodi artificijs condidit? an illuſtrauit? an adiecit Pharmaciæ? noluerunt ſcilicet arcana patefecere; non potuerunt medicamenta præparare verè & purè ſine illis legibus, ſaltem ſine igne philo-

Iuniores attẽtarunt in particularibus quod ille ſophiſticè.

Vnde extructa eſt Alchemia Libauij.

Falſa eſt quod ignota ſit veritas.

Falſa ponit rerum principia.

Aliter ſtatuerunt Sapientes.

Ignis inopia nihil poteſt conſequi.

ſophico. Ad cuius imitationem tot menſtrua excogitarunt, ſed quæ huius non poſſint ſupplere vices; Ille vnus totum compoſitum perficit, nihil aut paucum ſeparandum: Separat ſolus, quod eſt planè heterogenes, etiam non adhibita manu. Eo ſapores rerum, mali, ingrati, tolluntur, qualitates exuperantes ad mediocritatem adducuntur. Alioquin extracta, olea, eſſentiæ, ſales, & ſimilia, peiora ſunt omnia quo elaboratiora. Colocynthis amaritudine & calore diſplicet. Succus liquori communicatus, & ad paucum contractus, ſaporem habet multo nocentiorem; omnia mole ſunt parua, viribus maxima. Vires ſunt & in ſapore, & in calore. Quidni ergo ingratius erit extractum? Aquæ ſtillatitiæ vt plurimum inſipidæ ſunt, ſed ſunt inefficaces, nihil virtutum continent; aqua quæ exit, elementaris erat & alimenti vectrix; munere defuncta, manet diffluens; ſic vrina, ſudor, ichor, in animalibus; propterea non præſtat pluuiæ, ſi tenuitatem maiorem exceperis, quam ab igne obtinuit. Ignis qui ferè omnia ſuperat, non poteſt rerum ſapores demoliri. Manent in cineribus calcinatorum. At philoſophicus ignis, nulla vi illata, tollit, emendat, cicurat dyſpepta, dyſcreſta & ingrata omnia. Sine illius ope irrita ſunt omnia Spagirorum opera. Multò ſunt integris nocentiora. Fugienda ſunt, niſi correctoria addantur, ex vulgari Pharmacia quærenda. Talia ſunt Libauiana & Paracelſica omnia. I-

Sapores ingrati eo tolluntur.

Eſſentiæ ſalutares beantur.

Aquæ ſtillatitiæ ſine illo nihili faciendæ.

Elementaris ignis talia non poteſt, imò peiora facit omnia.

Falſò pro chymicis talia dantur.

gnem non nouerunt. Vnde patet, vanitas artis eius quàm tanteporè commendant. Reijcienda ſunt principia phantaſtica. Honore, nomine, & numine, diuinæ ſcientiæ, priuari æquum eſt, nec eius authoritate ſe ſuſtinere ſinendum. Iniurioſa illi ſunt hæc flagitia, hæc portenta. Inania concinuunt principia quæ nunquam audiuit ſapientũ magiſterium. Nihil eſt inter ipſa commune. Tantum differunt quantum verum à falſo, bonum à malo, purum ab impuro, quantum natura ab arte. Cedo vero venenatum aliquod? huius ſeparationem in bonum & malum oſtendito! Cedo purum ſine impuro, medicamentum ſine veneno, in arte tota Libauij! Nam ſi arſenici diſpirant ſpiritus, noxa fortaſſe imminuetur, nec tamen abſolutè tolletur, quod ſolum terrenum corpus ſuperſtes maneat inefficax, vt caput mortuum. Quid ſi in iſta fæce ſummum ſit venenum? Stibium diuapotatum & calcinatum iuſtis diebus, calcem reddit inſipidam, ſed parum efficacem. Cum tamen integrum, nullo ſit ſapore. Ergo ſi iſto modo agis, cum malo bonum, ſimul tollis. Fortaſſe bonum tollis, relicto malo.

QVOD IGNIS PHILOSOPHICVS *Chymicarum omnium operationum sit verus author & solus Dominus, sine quo irrita sunt omnia.*

CAP. V.

Vt sine igne naturæ nihil boni habetur



ERE Pontanus in docta Epistola: Signe igne naturæ, nihil perfectum habetur etiam cæteris præsentibus. Initio mundi chaos creatum est inane & vacuum. Deo benedicente viribus fœcundatum fuit. Tum Spiritus quasi ignis diuini, vniuersali incubatu, potentia actuata est. Ignis ille, est lux naturæ; quo lucent micantque astra; quo inferiora vigent, fouentur; nunquam exuperat; nunquam vitio datur; moderatus omnẽ excessum tollit; omnia naturæ legibus & imperio adstringit; alius omnino ab elementis est, a quibus non læditur; promiscuè cum his & illis hospitatur; lætatur tamen similibus aut symbolicis, igne & aere magis; ille immistus, illa miscet, mista conseruat tanquam clauus, & cementum mistionis. Author est durationis & conuersationis. Amat ὁμοιότητα Per cuncta rerum meabilis, etiam regnat in terræ visceribus. Inæqualiter distributus est rebus, pro dignitate cuiusque: sic natura γεωμετρίζει. In quibusdam alte demersus est, in alijs quasi in actu. Est quoddam subiectum, in quo viget copiosis-

Sic eius beneficio prospera & fausta sunt omnia.

In omnibus inest è quibus secerni potest est enim artificialis inuentio.

ſimus. Ex illo erui decet. Eſt enim artificialis inuentio & extractio. Cum omnĩ genere ſpecie, indiuiduo, cum omni qualitate inuenitur. Vnde calidum, frigid. humid. ſicc. animalem, vegetalẽ, mineralem; ſanguineum, pituitoſum, bilioſum, melancholicum dixerunt. Facultas eius plurimum mirabilis. Quicquid eſt in alimentis, in medicamentis, in venenis noxium, & naturæ aduerſum, illo corrigitur. Nihil diuinius, nihil eo admirabilius excogitarunt Alchemiſtæ. Eſt enim totius magiſterij author & verus Dominus. Ignis & azoc inquiunt tibi ſufficiunt. Pauciſſima de eo ſcripſerunt varijſque in locis & omnino ænigmatica. Huius ope quæcunque ſumuntur alimenta, cuiuſuis ſaporis, inſipida euadunt, ſanguinis nomine. Piſces marini ſalſa aluntur aqua; ſunt fluuiatilibus inſulſiores. Medicamenta aſſumpta ingratum ſaporem in ventriculo perdunt, ſanguinem, & inde lac, purgatorium & inſipidum reddunt. Ignis huius virtute, medicamenta omnia ingratis ſaporibus ſpoliantur, maximè purgantia, illibata & inuiolata vi purgatrice. Iſte naturæ ignis, in manu philoſophi, veras chymiæ operationes poteſt. Medicamenta parat, nobilitat, cum formarum conſeruatione; non corrumpit, non deſtruit, ſed conſeruat. Nunquam in hæc tria proclamata reſoluet corpus phyſicum. Sed ipſa quidem iam facta exaltabit, nobilitabit, eſſentiam, actionum reginam. Ea omnia deſtruet, quæ genuinis actio-

Latet in authorum monumentis.

Eius beneficio natura noſtra laborat in nutritione.

Sic & artifex & medicus in arte.

nibus obſunt. Ergo qui ſine naturæ igne, ignem vſtulatorem adhibebit, omnia diruet & deuaſtabit. Nihil laudabile, nihil naturæ amicum molietur. Vim rerum ſeminalem & actuoſam populabitur. Cœcus ergo artifex qui ſine illo operatur. Demerſus eſt in denſam caliginem, qui illo non illuminatur.

Pontani conſilium.
Libauij audacia.

Doctus Pontanus ducenties circa legitimam materiam errauit. Quid tu vero, Libaui, artis Chymicæ ſi dijs placet conditor? Et tu tamen de lapide, de mercurio, de azoto, otioſè & oſcitanter commentaris? Tu Arnaldum & Lullium interpretaris? Ignorantia ſcilicet, & impudentia frontem non habet. Ex his agnoſce tua artificia, & ea recude, imò ſupprime, donec ſapias, ſi velis conſultum honori tuo. Vt autem fœtum tuum lambendo exornes & perficias, ignis illius philoſophorum notitiam accipe ex his paucis ſed verè aureis.

Ignis Philoſophici deſcriptio.

In medio mari mediterraneo natat pi-
" ſciculus, ſine oſſibus & ariſtis, ſine cortice &
" pelle, viuaciſſimus tamen & potentiſſimus,
" qui mox remora ſiſtit omnia, etiam aues
" Hermetis, mox auis alcyonia & clauis, om-
" nia in cœlum attolit: Sic inſunt vires ſupe-
" riorum & inferiorum. veteres ignem & eius
" operationes cælauerunt.

Meſues rudis erat veræ artis.

Meſues deſtillationem nominat, oleũ philoſophorũ, & alia quædam. Sed rudis erat huius veritatis. Auritus teſtis loquitur. An enim oleũ eſt philoſophorũ quod de lateribus habet, cõmuni oleo ſaturatis indèque deſtillato? Et quid eſt ſpe-

ciem ſeparare a materia quod toties inculcas? Imò laudatur ignis, quod ſpeciem in materia conſeruet. Commentum hoc eſt Paracelſi & ſectatorum tui ſimilium; forma non agit niſi cum materia. Corpus phyſicũ his conſtat tanquam eſſentialibus. Ergo iſtam ſeparationem aut non intelligit tecum, ex ore philoſophorum locutus, aut falſum aſſerit. Sollicitè monent philoſophi de formæ conſeruatione, ne pereat opificium. Nam ſi tollitur, vnde erit regeneratio? Si materia, vnde multiplicatio? Dices locutum Meſuæum parabolicè, analogicè. Craſſum magma pro materia habere, communicatam facultatem pro ſpecie. Sed quid aliud molitur Pharmacopæus noſter? Inde nos non ſuperas; non eſt quod nobis noſtrum Meſuæum obijcias, qui noſtram pharmaciam deſcripſit omnium accuratiſſimè. Arnaldus breuis & ſobrius eſt in his remedijs, qui tamen alia prolixè explicauit. Habet quidem aquam auri potabilis, ſed memineris eam velle ex auro Dei, non alchemiſtarum nequam tui ſimilium. Habet elixir contra venena, habet ſanguinem deſtillatum, ſed caue ne deluderis, quis enim vnquam ſanguine ſanauit leproſos, niſi ſit lacertæ ſanguis? Eiuſmodi labores ſunt lapidis omnes, nec vllo modo ad particularia pertinent.

Forma conſeruanda in materia medicamenti per ignem naturæ.

Arnaldus pauca habet quæ tamen ſunt parabolica.

NATVRAE ET CHYMIAE *germanum artificium operationes congeneres.*

Cap. VI.

Quod natura nutriendo.



QVOD Natura in alimentis pro nutritione, idipſum tentat Chymia in medicamentis pro ſalute: materiæ circunſtantiæ non diſcrepant, efficiens & finis conueniunt: vt alimentorum ſic medicamentorum ſylua eſt, in omni familia; ſua ſunt mineralibus, vegetantibus, & animantibus: inſtrumentum, vaſa, nullum creare diſcrimen iudicauit Ariſtoteles, modo eædem adſint cauſæ. Vnde, inquit, conueniunt hæc ambo, non ſolum in ſubiecto operis, ſed & in modo, in forma, & fine operandi. Sic artem nominat, ſimiam, filiam, ſociam, naturæ; Sic ars & natura conueniunt, inquit Plato, vt natura ars Dei, Deuſque optimus artifex dicatur. Materia tam alimenti quam medicamenti ſcatet impuritatibus & alienis ſubſtantijs, quæ ligant & deuinciunt alibilem in alimento, ſalubrem & medicatricem in medicamento; conſtat natura minime ſequaci, refractaria, difficili. Vt naturæ ſic artis ſtudium, in depuratione, in aſſimilatione; alimentum inanime, eſt animandum vt fiat pars noſtri, variè tractandum vt idoneum reddatur. Medicamentum

Id chymia medendo.

Materia vtraque heterogenes.

Scopus vtriusque aſſimilatio naturæ & eſſentiæ nuditas.

debet ſpoliari omni craſſamento, vt pateat ſimilitudo naturalis, vt veluti præſens ſit eſſentia illa laudabilis, quæ naturæ noſtræ adiuncta, morbos expugnat. Scopum Naturæ exponam in nutriendo. Qualem artis volumus in medendo. Cognomines erunt artis & naturæ appellationes; vaſa operationibus addicta. Alimentum heterogenes, expurgatum à communi ſorde, & quadam artis manu cicuratum, dentibus conteritur, Lingua voluitur, ſaliua diluitur; vi glandularum alteratione quadam donatur; excipitur ventriculo, aſpergitur liquore conuenienti. Ventriculi figura, exemplum dedit arti, bociæ rectæ, & incuruæ. Ventriculus hinc inde comprimitur, fouetur calore vicinorum, Iecoris, lienis, inteſtinorum, epiploi, peritonei, muſculorum epigaſtrij, panniculi adipoſi, & veſtium indutarum. Iuuatur & excitatur compreſſa facultas, tanquam moderato fimi, balnei, ſolis, calore. Ignis naturæ, intus & extra negotiatur. Alimentum tum putreſcit, vt volebat Empedocles, vt clauſtra & ſerræ reſerentur. Salutaris & alibilis facultas liberetur, Diuerſa abſcedant & diſlocentur: putredo enim aduerſatur generationi; hâc diuerſa coeunt, illâ dearticulantur. Quæ prima eſt naturæ operatio, verè ſpageirica & ſeparatoria; cuius ſunt fæces, magma, caput mortuum, ſtercus inteſtinis excludendum.

Alimenti præparatio.

Arti imitanda in medicamento.

Calor elementaris.

Putredine ſiue corruptione diuerſa ſeiungit.

Supereſt cremor, ſuccus chyloſus, in meſaraicas diſtribuendus. Hæ capillares ſuc-

Chyli labores ante Iecoris operam.

cum illum in minima diuidunt, vt depuratio fiat in ipsissimis radicibus alimenti. prior enim superficiaria tantum erat, hæc profunda & radicalis mundatio. Vt autem solum limpidum & purum transcoletur, natura in foribus capillarium, proposuit spongiosas & glandulosas papillas, quibus sensim sine sensu bibulæ illæ, istum humorem prolectent. Filtra sunt artis quæ combibunt liquorem separandum, & depurandum ab omni excremento. Ingeniosa vero, laboriosa, sed plurimum exacta mundificatio, arti omnino imitanda! Tùm succus iste iecoris portas pulsat, ingreditur simas, myriade capillarium constantes, quibus, secundò diuidendus in minima, tantisper retinetur: tot venulis comites dedit natura radices, meatus χολη δόχȣ, quibus quicquid alienum & segregatum condatur asseruandum, sed in cystis ventre.

Filtratio & depuratio in mesaraicis.

Diuisio secundum minima vt sit contactus omnium.

Tùm mirum dictu, sed visu iucundum, venæ simarum cum venis gibbarũ ἀναςομοιῶται. sic materiæ transfusio fit & officiorum communicatio. vasa sunt ex aduerso posita quæ mutuo dant & capiunt. Sic ἀλλοφυλὰ secedunt, ὁμοφυλὰ exquisitè vniuntur; totum exactè mundum relinquitur, sed caloris natiui, aut ignis naturæ beneficio, primarijs altricis instrumentis, radicatæ in Iecore. Depuratio illa, & comes separatio, finis est coctionis. Sic duplex excrementum, duplici conditur receptaculo, cysti in dextris appensa, liene ex aduerso posito. Iam succus ille erubescit, ro-

Αναςόμωσις & mutua communicatio.

Purgantur aliena.

ſeo perfunditur rubore, ſiue quòd, tinctu- ram hauriat à Iecoris parenchymate, vt cre- ditur, ſiue quod occultum pateat, & de pro- prio corpore alimenti producatur, vt volunt Chymici, quod poſtea problematicè agita- bitur. Succus hic rubicundus, diffluit adhuc multo, ſero, quo diluatur, & vehatur ad ſin- gula; eſt inquit Hippocrates ὄχημα τροφῆς. hoc ſerum, omnem alimenti naturam defecit, in- coagulabile eſt, etiam ſale ammoniaco fixo & volatili plenum (vt interim rideatur ter- tij principij Libauiani proprietas). Eſt inquit Hip. ἀπεπτότατον, expers omnis coctionis; pro- pterea ſimul cum ſeroſo ſanguine ad vtrum- que renem depellitur, defunctum ſuo vecto- ris munere. Renum ventriculis excipitur ſan- guis: decem in ſunt tubuli papillis mammil- laribus obſtructi, quibus ſolum ſerum de- ſtillet, ſanguis maneat pro renum alimen- to. Hæc ſecunda eſt filtratio, & exquiſita ſanguinis depuratio. Tùm enim commu- ne totius corporis alimentum cum omni nutrimenti conditione; tum facultas vera, in pane & carne olim otioſa ferè & ſepulta, iam patet in ſanguine; prompta eſt & facilis eius aſſimilatio; quia nuda eſt & ſpo- liata omni obſtuculo, ſimilitudo ſubſtan- tialis, qua nobiſcum conueniebat; tota diſ- ſimilitudo ſublata eſt. Actiuus iam eſt ſpi- ritus diuinus & cæleſtis, leuique momento cum implantato partium ſociatur. Sic Chy- mici labores, medicamenta purgant, ſic vir-

Similia vniuntur calore naturæ.

Producitur rubor de materiæ potentia.

Filtratio altera in renibus.

Chymiæ imitatio Libauio ignota.

tutes compreſſas, minuſque liberas euocant actuantque: vt tantum ſit diſcrimen inter integra & verè præparata, quantum inter cibos & ſanguinem. Sed videndum vt ſeruatur propria & alibilis ſubſtantia in Chymia naturæ, ita ſeruetur & medicamentoſa in artificiali: quod deſiderari Libauianis reſpondet Schola.

Sanguis ergo iam nominatus, ſecunda coctione ita depuratus, rectificari adhuc & exaltari poſtulat pro naturæ ſcopis. Pars abit & abſumitur in nutritionem ſingularum partium, pars verò ſeruatur, ad vſum nobiliorem deſtinata; dum ex corpulentiore, geniture corpus elaboratur, ex tenuiore & ſubtiliore ſpiritus vitalis, ex quo animalis procreatur. Ergo duæ portiones, natura & vſibus tam diuerſæ, ex vna radice manant, in vnum poſtea opus reuniendæ, dum ſemen conſtituitur tamquam opus magni naturæ magiſterij, opus fœcundum, multiplicans & generans ſimile, facta proiectione; quaſi elixir eſſet & lapis naturæ philoſophicus.

Duæ ſubſtantiæ vnius radicis.

Sanguis dictus vena caua aſcendente & deſcendente cohibetur. Deſcendentis portio (ſiue quod proximè è Iecore manet, ſiue quod excrementum tertiæ coctionis de toto ſit deciduum, vt placuit veteribus,) vaſis generationi dicatis excipitur, vt corpus genituræ, illic debitè elaboretur, dignumque fiat venturæ cæleſtis & diuinæ eſſentiæ triplici inſtructæ ſpiritu ſubiectum; tum ſpiritus corpori

Sanguis diuiſus reuniēdus.

pori iungitur, fitque ex duobus vnum rebis & ouum philosophorum.

Sed vasa spermatica in quibus ista elaboratur materia, intueri postulo, intorta & circumplexa in tot mæandros, vt materia perfectius coquatur, eamque recipiat elaborationem quam decet opus præstantissimum generationis. ad quorum vasorum simulachra efformarunt artifices suas serpentinas, colla longissima, quæ ducunt & reducunt, per medias & gelidas aquas. In his mæandris, materia seminalis attenuatur, ad spiritus prolifici complexum, cuius occasione tale symbolum præparationis requiritur. Sic ergo seminis humidum radicale exactè elaboratum, permistum, & omni excremento vacuum habetur. Quibus conditionibus genitura, sanguinem superat commune alimentum. Vnde fit vt quod perenni caloris actione depopulatur humidum seminale, non possit tale nec tantum restitui, ex sanguine non ita depurato, ex sanguine, luce & fulgore spiritus diuinique caloris, haud collustrato.

Vasa spermatica spagyricorum exempla.

Pro materiâ seminali.

Sit hoc naturæ magisterium, arti omninò imitandum, in depurationibus, in coctionibus, in circulationibus & exaltationibus, toties continuandis, donec ars supra naturam etiam ascendat. Quo fortasse respiciunt, qui ex sanguine tam multa pollicentur naturæ soli impossibilia. Essentiæ vero modum explicemus. Vt natura ipsis nominibus & rebus sit Chymica.

Essentiæ & naturæ artificio patent.

Vena caua aſcendens, ſanguine plena, cordis dextras ingreditur, cella conditur, arcetur ad ſiniſtras, obtenſo diſſepimento, interiecta veluti lamina: quâ tamen fibroſa poris multis in viuente peruia, purior dextri ſanguinis portio admittitur in ſiniſtras. Hîc feruor ineſt deurens Galeni intromiſſos digitos. feruor ſpiritui ineſt, ſpiritus a ſanguine illo. Talis euaſit aſſiduis & irrequietis motionibus à facultate concitatis, quaſi ab artifice. Quibus ita attenuatur, vt naturam corpoream permutet ſpirituali, corpus fiat ſpiritus, fixum volatile. motu enim non ſolum caleſcunt, ſed tenuantur, rarefiunt omnia, præſertim dum concluſa circulantur, dum ad excelſum naturæ gradum & ſublimem proue huntur.

In ventriculis cordis.

Ex hoc ſinu arterias adit. Pars carotidibus fertur ſurſum, in rete cerebri mirabili arteriolarum myriade compoſito, elaboratur adhuc perfectius, vt iam non ignis, ſed ætheris, & cæli naturam luciditate, perſpicuitate, ſubtilitate æmuletur ferè ſolutus à corporum legibus: Vnde ſpiritum dixêre: tantus eius ardor, qui niſi cerebri frigore moderetur incendium conciperet. Sic ergo tantus calor, tam tenuis, tam mobilis, & efficax eſſentia, de re mediocriter calida, imò de frigida, de lactuca, de aqua elicitur. Quid mirum ergo, ſi ſimilia arte producantur? an accuſandus ignis externus, qui vt plurimum mitis eſt & blandus? an potius facultas illa

Animalis ſpiritus eſt eſſentia plenus.

quæ ab impedimentis libera actu & cum suo actu emergit, emicat, & sui iuris fit?

QVAE ET QVOT SINT CHYMIcorum principia & elementa, illisque non excludi communia physicorum, vt nec medicorum propria.

CAP. VII.

SI quædam litera occidit, maximè chymica. Verba sunt hieroglyphica, locutiones parabolicæ, omnia abstrusiora eo sunt, quo litera clarior. Vbi palam locuti sumus ibi veritatem occultauimus, inquiunt authores. In alijs scientijs perspicuitas, in hac obscuritas quæritur. Ambo artem sciebamus, inquit Comes, de modo occultandi cogitabamus. Ergo authorum sensus literalis, omninò fugiendus: præsertim in materia, igne, vase, regimine & similibus. Principij & elementi nomine materia & eius labores intelliguntur vt patebit: ad quorum nomenclaturas solùm respiciebant qui mundana omnia ex tribus principijs sale, sulphure, mercurio, voluerunt; ab Hermete imprimis decepti, qui opus lapidis mundi creationi assimilauit. Sic opus dixerunt ex mercurio & sulphure: sic metalla ex ijsdem, & in eadem dissoluenda. Materiam quærebant, quæ in hæc duo solueretur actu. Sic sæpè mentitur Libauius vidisse

Authores artis occultant omnia.

Literalis sensus fugiendus.

Libauius & alij litera Hermetis luduntur.

auri mercurium, eiusque putrefactionem physicam. Sic delirus Paracelsus audiuit hæc duo principia operis quæ ad mundana omnia accommodauit. Adiecit pro tertio salem, vt nihil deesset hominis ignorantiæ. Asseruit tria esse, & operis & cæterorum principia aut elementa. Consentit Libauius: sicque & metaphysicam, physicam, astrologiam, medicinam cæterásque scientias & artes hac explicatione deprauarunt, decepti, inquam, à literali Hermete. Hermes, vt Chymici omnes, sulphur & mercurium nominant; sed sua intelligunt, non vulgaria, nec quæ vllo modo vulgaribus assimilentur. Ita nominarunt ad occultandum, vt significarent ex mineralibus esse, vt materiæ proprietates designarent, vt laboris & operis mutationes innuerent. In ipsis, elementa voluerunt, imò per ipsa meliorem doctrinæ partem declararunt. Conuerte elementa & quod quæris inuenies. Fac siccum humidum, molle durum, & habebis magisterium: quasi dixissent, fac terram aquam, aquam terram, sulphur mercurium, mercurium sulphur, vtrúmque & ex vtroque salem. Quanquam enim duo nominent, reuera vnicum est. Duo dicunt, quod vultu duplici videantur, successiuè tamen, nec simul ambo. Ipsis elementorum nominibus sæpè vocant, semper per aquam mercurium, per terram sulphur & contra intelligunt. Sic duo sunt elementa manifesta, in quibus alia duo recondita sunt. Dicebat

Libauius salem alijs duobus addit cum Paracelso.

Sic artes mutant deprauant.

Quomodo elementa intelligant philosophi.

Quomodo & quæ principia.

Comes Treuirensis, duæ sunt substantiæ mercuriales, vnius radicis. Rationes sunt inuictæ, quibus id asseratur. Infinita sunt testimonia, omnium consensus. Multus est Comes, vt doceat remotam materiam ex communibus esse elementis. Ignarus Libauius nihil ab illis conferri putat. Sic illa sunt remota nostræ generationis, proxima verò semen & menstruum, siue quatuor humores, aut vnus sanguis, aliquando seminis aliquando menstrui specie concurrens, mox ad constituendum, mox ad alendum. Menstruo alitur semen vnius radicis, quanquam vultu sit duplici. sic est materia, principium, elementum, hominis. Quod si mineralium libidine teneris, dic parabolicè cum philosophis sanguineum illud semen, esse sulphur. Rem eandem varijs nominibus designabis. Sic enim duo nominant, vnicum intelligentes. Sic terram & aquam Aristotelis, pro metallorum genesi, mercurij & sulphuris nomenclatura occultant. Et ne nimiùm addictus sit discipulus, dictorum corticibus, ne toties repetita hæc principia duo, putet ex sono intelligenda, monent imprimis sapientes naturæ & artis possibilitatem attendere: videre quid possit illa, ne illi quicquam tribuamus insolitum & supra vires. At ex duobus actu existentibus fieri vnum actu, nec natura potuit vnquam, nec eius interpres philosophus admisit: esset enim ens per accidens, non per se: esset compositum non simplex

Elementa communia admittunt quæ reijcit Libauius.

Humores mineralibus explicantur parabolicè & contra.

Licet duo nominent vnicum volunt sapientes.

Duo actu naturæ placitis repugnant.

naturæ opus: non eſſet vna ſimplex forma, ſed compoſita ex pluribus: fit autem generatio ex actu & potentia: compoſitio ex actibus, hoc artis eſt, vt domus, illud naturæ, vt homo, vt vitis, vt apis, vt aurũ. Sed ſint illa duo, actu, vt ad literam creditum eſt; imò ſint tria, vt voluerunt Paracelſus, Seuerinus, Libauius & alij multi. Dic ſodes quã proportione illa permiſcebis? Es-ne adeo Lynceus vt naturæ pondera, & menſuras in explorato habeas? Quantum ſulphuris, quantum mercurij, quantum ſalis dedes? nec tamen dubito, quin eo vſque procedat impudentia & temeritas Adeptorũ, vt iurent hæc, ſoli naturæ cognita, tenere. Quos reijciunt Philoſophi vno verbo monentes: vbi vnicum, nullum pondus neceſſarium, nulla proportio obſeruanda eſt, Si duo ſumis, alienus es, oleum perdes, ludes operam. Sic ab vno, & per vnum, mundus eſt factus meditatione vnius. Bonus Ferrarienſis opus conuincit ex Ariſtotele. Non alia habet principia, non alia elementa. Nominat quidem & aliter explicat elementa, ſed ſunt Chymicorum, ſunt lapidis, ſunt operis propria, non illa mundi communia, ſic Grammatici, Geometrici, Medici ſua habent, quibus vulgaria non excludunt. Errarunt Galenici, inquis, quod ex tribus principijs vnicum explicarint, ſolum humidum, ſolum mercurium, relictis duobus vtilioribus. At inquam, phanaticus es. Galenici quatuor humores habent, vnius radicis,

Sic enim non eſſet generatio.

Proportio eſt ſolius naturæ.

Bonus Ferrarienſis demõſtrat opus ex Ariſtotelis decretis.

Non aduerſantur humores quibus auditur non ſolus liquor.

vnius liquoris, vnius mercurij. vt eſt in mercurio quicquid quærunt ſapientes, ſic in humore quicquid volunt medici. Humor ille, dum in ſemen coquetur, ſulphur erit, dum in os abibit, ſal; ita enim partes noſtri corporis exprimitis. De quibus plura capite de principijs medicorum, de humoribus. Ergo vnicum erit Chymicorum principium, non duo, minùs tria, vt perperam ſentiunt aduerſarij: vt deſinant poſthac arte diuina abuti, in abrogandis cæteris, quas veteres ſuis laboribus excultas dederunt. Dehinc à Paracelſi cultu abſtineant ſectarij, nec in eius ſputis arcana quæritent. Author eſt, omnino contemnendus, ſi quædam medicamenta demas, ſine arte, ſine methodo homo ἄτεχνος καὶ ἀμέθοδος ſuas nugas venditat. Quid poteſt in Chymia qui ſapientum ſermones non intelligit? qui naturæ poteſtatem ſpernit, qui ſcientiæ & artis principia non nouit? & ex ijſdem malè intellectis in propria ſcientia nil proficiens, ad cæterarum deprauationem conuolauit? ſed quod dolendum, eius aſſeclæ ex illo toti pendent. Rationes illi machinantur & quærunt, quorum nulla reddi poteſt. Libauius olim iuratus aduerſarius, iam commentator, iam propugnator eximius. vt nullum ſit tam abſurdum mendacium, quod in otioſorum numero patrocinium non inueniat. Talis eſt Chymiæ doctrina,

Vanitas Libauij & inconſtantia.

de principijs, deque elementis. Ex quibus authores noluerunt vniuersum fabricare, vt ex Chymia, physica & medicina sit addiscenda, vt Deus fuerit Chymicus, vt nihil potuerit Aristoteles, nihil Plato, nihil Hippocrates, nihil Galenus, sine ea professione. Sic locuti sunt de materiæ lapidis natura, de præparationibus, de regimine, vt medicus

~~Hi grilli.~~

de hominis generatione nutritione, & medicatione: principia habent & elementa quibus id doceant.

Spagyria quoque vana nisi pharmaciæ sit pars.

Sic ergo explosa est physica parachymica, sic medicina id est quæ ad parachymicorum mentem hominem & vniuersum alat & foueat. Superest spagyria, ea præparatio medicamentorum quæ meliora reddat, & morbis expugnandis vtiliora. De qua in processu examinis prolixius. Eius principia artis sunt, pendet ex pharmacia; simplicia naturæ opera assumit elaboranda, si velis oleum, sal, essentia, sint principia siue prima opera, vt in

Principia habet sed cõpositionum.

pharmacia puluis, decoctum, aqua sunt elementa compositionum. Nam ex eo quod medicamentum in illa tria soluatur, ex ijsdem à natura non esse conditum, statim docebimus, vt nullum supersit trium phantasticorum principiorum perfugium.

DE IVRE QVATVOR ELEMENtorum contra tria Libauiana.

CAP. VIII.



QVOD naturæ placuit legis habet vigorem, omnia enim natura & lege cognoſcuntur: at conſenſus ſapientum pro lege habetur. Temeritatis argumentum eſt à viris ſapientibus diſſentire. A Deo, natura, à ſapientibus lex eſt. Natura in rebus quærenda, lex in intellectu. Nomina autem media ſunt. Res naturæ de ſinu ſuo promunt nomina. Rerum conceptus nominibus exprimuntur. Scientiæ & Artes animi habitus, naturæ ſunt ſimulachra; ſolent nomina conceptibus, & conceptus rebus ipſis adaptare. Atqui ſcientiarum & artium magiſtri, elementorum nominibus & rebus perpetuò vſi ſunt à nata natura; à prima mundi creatione. Natura tota ex his & in his eſt. In alijs tribus, potius deſinit eſſe. Tota quatuor ſummis generibus integratur. Horum quodlibet quatuor illa mundi ſemina pro parentibus agnoſcit: in ipſa terra terrena ſunt omnia. Mineralia, metalla, his potiùs conſtant, quàm ſulphure & mercurio. Imò ſal ſulphur, mercurius, ex ipſis ſunt elementis. Mineralium qualitates elementares id conuincunt. Qnatuor primæ, formales, actiuæ, imò & ſecundæ, ſiue mate-

Conſenſus eſt pro lege.

Nomina dantur pro natura rei.

Sapientum conſilio.

Omnes vtuntur elementorum nominibus.

Quare & rebus.

riales, ſola elementa habent prima ſubiecta. Tria alia, veluti inutiles reijciunt; nolunt illis pro primis ſubiectis eſſe. Inter vegetantia, temperamentorum claſſes, claſſium gradus, & graduum ordines, id docent. In vnica planta, diuerſæ partes ſuis elementis adſcribuntur. Radix terræ, folium aquæ, flos aëri, fructus igni. Ex animalibus ſunt terreſtria aquatica, aëria, & ignea, non tam hoſpitio quàm temperamento, & vita. ſic Sapienti quædam vaporem igneum ſpirant. Animalium partes particularius. Quin & animæ facultates diuo Auguſtino. Intellectus ignis eſt, ratio aër, imaginatio aqua, ſenſus terra. Viſus igneus eſt; oculus eſt igneæ naturæ, lucentis non vrentis, vt cœlum. Hipparchus animum volebat igneum. Heraclyto Deus erat igneus. Iuno aëre exprimitur. Iuppiter igne. Ignea eſt mundi anima. Zoroaſtro ἐμπυρόειδης ~~enim~~ ἡ τȣ͂ κόσμȣ ψυχή. Ab vno igne omnia ſunt nata, Triſmegiſto, εἰσὶ πάντα πυρὸς ἑνὸς ἐκγεγαῶτα.

Natura tot dedit exempla quod genera & indiuidua.

Et animæ facultates teſtantur.

Veteres in omnibus.

Theologia.

Theologia Chriſtiana elementorum nominibus ſua declarat myſteria. Initio mundi chaos aqueum erat, non mercuriale. Deus creauit cœlum & terram, non ſalem. Diuiſæ ſunt aquæ ab aquis, non mercurius à mercurio. Spiritus ferebatur ſuper aquas. Spiritus ſanctus ignis eſt, non ſulphur; deſcendit in linguis igneis. Terra homo eſt non ſal, in terram redibit, non in ſalem, niſi reus incendio pereat. Deus ignis eſt; ignis erat in rubo ardenti; facit miniſtros ſuos flam-

Deum ipſum & diuina.

mam ignis; qui lux & ardor est. Lauacrum peccati Adamici, aqua instituitur, non mercurio. Ignis, aër, aqua, terra, Hebraicè, Græcè & Latinè nominantur. Vxor Lothi in statuam salis mutata est, sed in peccati pœnam, & ignis præcessit. Sunt lacus sulphuris in pœnas peccatorum. Quomodo destruunt illa potius quàm ædificent: quomodo ergo naturæ principia? Astrologia & ipsissima habet, sed præstanti & cœlesti modo. Astrorum quædam sunt ignea, vt Mars & Sol; aërea Iuppiter, Venus; aquea Saturnus & Mercurius; terrea, vt fixa omnia cœli octaui & Luna. Signa quoque & triplicitates his exprimuntur. Est cœlum crystallinum ab aqua; Empyreum ab igne; æther ab incendio. Seraphin ignei sunt, Cherubin terrei, Throni aquei, dominationes & principatus aërei. Magia ipsa à Paracelso supra Neronem celebrata spiritus facit igneos, aëreos, aqueos & terreos. His luxuriat Paracelsus. Mirum quomodo ex suis principijs non dixerit salinos, sulphureos, mercuriales. Diuinatricem omnem nostris non suis describit nominibus. Mirum, inquam, cùm principia velit omninò generalia, quæ conueniant superis & imis. Physica tota pendet ab elementis; his mundum & mundana omnia facit, fouet, alit, tuetur. Medicina eadem habet quæ physica demonstrauit. Humores quatuor, elementis analogos docet. Denique ipsa elemēta à mundo cōdito principatū obtinuerunt. Veteres elemēta volebant, solo numero dissentiebant.

Astrologia, astra, signa, triplicitates.

Magia ipsa Paracelsica elementis exprimitur.

Non illis tribus.

Physica & omnes physici.

Pars melior literaliter locuta est; Simplicius asseruit dissentire, & ab Aristotele, penes literam tantùm.

Ipsa Alchemia sapientum.

At Alchemia quam tenere videri volunt factiosi, nonne stabit pro illis? minimè equidem. Falsa est & spuria quæ illis tribus patrocinatur. Doctiores probati omnes eam dicunt elementorum scientiam; conuerte elementa & quod quæris inuenies. Libauius cum Paracelso & Seuerino elementorum doctrinam contemnit; pro illis sulphur, imò bitumen, mercurium, reponit & salem. Si quando elementorum mentionem facit, ex dicendi consuetudine inania putat & sterilia, nisi suis tribus fœcundentur. Quasi duplex creatio fuerit, vna principiorum & elementorum Libauij, altera elementorum philosophi. Quasi verò non potuerit Deus sua benedictione nostra elementa fœcundare & vitalia reddere, cur potiùs sua tria quàm nostra quatuor? Spiritus domini ferebatur super aquas; volunt mercurium esse, licet nominetur aqua. Aquæ illæ non mercurij; spiritu animatæ sunt. Spiritus ille erat-ne triplex? Erat ne sal, sulphur, mercurius? volunt aquas cœlestes esse mercuriales, à quibus vt à cœlo hic mercurij, generentur, generati foueantur. Sed his aquis cœli sunt designati. Aquæ sunt, sed cœlestes id est præstantes & cœlesti modo se habentes, quod si aliud in terris haberent, elementare esset. Scilicet hic sunt impura & fœculenta omnia, illic puriora & lucidiora. Detur a-

Malè ergo Paracelsus & Libauius.

In Genesi & creatione errant.

Ex ipsis verbis & nominibus elementorum non illorum trium.

quas ſuperiores, has inferiores gubernare, erunt-ne propterea mercuriales? ſi mercuriales, erunt aut fixæ aut volatiles; ſi fixæ ex illis nihil defluet deorſum; ſi volatiles ſurſum potiùs ferentur quam deorſum. Satiſ-ne fuerit aquas inferiores à ſuperioribus regi tanquam ignobiles à nobilioribus? Diuiſæ ſunt aquæ ab aquis, quaſi mercurius ſiue aqua cœleſtis ab elementari: ſed ſi diuiſæ ſunt, non ſunt mixtæ ſimul, non erunt mercurij cum aquis noſtris, ſed ſecretæ ſunt per obtenſum, firmamentum. Deinde ſpiritus non minùs fœcundauit elementares, quàm cœleſtes aquas. Terra erat inanis & vacua, ſed Deus ſua benedictione nobilitauit. Incubuit aquis antequam diuiderentur. Si chaos aqueum erat, ſi vniuerſali incubatu illud chaos animauit, non minus hæc quàm illa vitalia erunt. Non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate; ſed ſunt & erant initio, quatuor elementa non minus benedictionis diuinæ capacia, quàm alia, ergo ſatis illa fuere; à benedictione enim eſt ſpiritus; latione vires communicari volunt; ſed cur elementa his orbantur? non eſt præceptum in ſactis. Quaſi verò illa benedictio fecerit ſal ſulphur mercurium? Sit cryſtallina ſubſtantia, cur his tribus nominibus exprimitur? cur mercurialis? An Paracelſus Deo prudentior? cur mineralium nominibus? nam ſimul cum terra mineralia ſunt ſeparata à firmamento. Præſtat vnicum his quatuor addere, quod naturam cryſtallinam ſapiat,

Fæcunditas ſpirituum nihil concludit.

Facultas eſt impreſſa ſubiecto indiget.

Quæ & cõmunibus eſt communicata nulla itaque aliorum neceſſitas.

Subiectum autem ſit vnum & cæleſte.

Cryſtallinum aqueum non mercuriale.

Quod vnum est & simplex non triplex.

quod sit alterum aquæ genus: reuera enim est aquea & crystallina substantia, in omnibus sublunaribus, quæ quasi cœlestis illa essentia, totius indiuidui retineat proprietates. Sed nec triplex illa est, nec excludit alia quatuor; sed vnica & quinta essentia, quæ non erit impurior imi cœli portio, vt malè dixit Libauius fæcem nominando, sed est crystallina substantia, cœli crystallini æmula, aut aquarum quæ sunt supra firmamentum, vt est in Genesi declaratum. Huic substantiæ Fernelius calorem cœlestem dedit, natura illa & facultate diuina plenum, hic immixtus miscet elementa, vt sit author & seruator mixtionis.

Quod essentiam cōtineat cœlestem impreßam à spiritu.

Cum sint quatuor elementa, superflua sunt illa tria.

Quatuor esse elementa inuictis duobus argumentis demonstrauit Aristoteles. Primò, quòd sit in rerum natura corpus absolutè leue, & alterum absolutè graue: in singulis generibus veniēdum est ad aliquod natura tale, cuius participatione cætera sint talia. At summum leue ignis est; quia sursum tendit; Cælum non est tale, mouetur enim in orbem: situs naturalis eorum, ordo naturæ id conuincit. Terra grauior in imo, ignis leuior in summo. Interijciuntur duo media aqua & aër: non enim fit transitus ab extremo ad extremum nisi per medium. Extrema non congrediuntur, nisi ad pugnam alliciantur symbolicis.

At esse illa Aristoteles demōstrauit.

A situ, à materiæ conditionibus.

Secundo argumento, quod in rebus omnibus manifestæ sint quatuor qualitates. Accidentia sunt, ergo subiecta requirunt, quibus primò & naturaliter in-sint, cæteris propter il-

A qualitatum subiectis

la, & quibus perpetuò inhæreant. Nunquam natiua qualitas, ſuum ſubiectum deſerit, vt alienum induat. Non fit qualitatum migratio, ſed ſola communicatio, Ergo neceſſarium eſt cuiuſque qualitatis πρῶτον δεκτικὸν primum ſubiectum. Quis ſtupor mentem oppreſſit eorum qui ignem expungunt, cum tam manifeſtò ſe prodat? Nam ſi illum tollunt, tollant & aquam oportet, primum frigidum. Vnum enim vni eſt contrarium; ſolo frigori aduerſatur ſolus calor, aqua igni. Sic duo tantùm erunt. Falsò quoque cœlum eius loco ſubſtituunt; differt enim toto genere. Quæ congrediuntur genere cõueniant oportet. materia ſit communis in qua decertant qualitates. At cœli materia omninò ab elemẽtari alia eſt. Cœli qualitates ſenſus noſtros nõ feriunt, non excedunt illę, nõ corrumpuntur, totæ ſunt beneficæ, vitales & ſalutares. Eſſentiæ rerum cœleſtes & diuinæ, ab illis qualitatibus liberantur facilè. Eſſentiales proprietates ſeorſim exiſtunt ab illis: at diuerſa ſunt quorum vno pereunte, alterum nihilominus manet. Diuerſa quæ alia ſine alijs eſſe poſſũt. Vis purgãdi ſociatur his aut illis, ſæpéque cõtrarijs. In ſenna iungitur calori, in hydrargyro frigori: ſcammonium nullo ferè eſt ſapore, radix mechoacana nullo: cremor tartari acidus eſt, caſſia dulcis, colocynthis amariſſima: Addam artis inuictum teſtimonium, quod poſſint tolli eiuſmodi qualitates manente inuiolata cœleſti facultate: Ergo non poteſt cœlum igni ſubſtitui. Ergo quatuor ſunt

Neceſſarius eſt ignis cum ſit calor.

Cœlum non debet ſubſtitui.

Quia non miſcetur.

Quia non habet cõtrarium.

Quicquid à cœlo eſt, non deſtruit.

Eſſentia nihil habet cum elementis commune.

elementa, quatuor facultatibus formalibus instructa, quin & materialibus; vt sublunaria omnia penes materiam naſcantur. Cœleſtis verò ſubſtantia deſideratur pro forma & eſſentia, quæ non quarta, ſed quinta debet appellari, & cœlum quintum elementum vt doctè Ariſtoteles libris cœli. Ergo falsò tria illa phantaſtica ſubrogantur, pro illis communibus; falsò quod & arte habeantur, non inſint natura; & dum habentur communium operas & officia requirunt. Non eliciuntur ſine igne, non ſine aqua, aëris & terræ vultu, ſæpiùs conſpiciuntur, id eſt ſalis aut olei.

Neque cum elementorum qualitatibus.

Cœlum eſt quintum elementum, non quartum pro igne.

DE IVRE QVATVOR HVMORVM contra iſthæc tria.

CAP. IX.



QVÆCVNQVE cœli circumplexu teguntur in quatuor familias partita ſunt; ſunt aut animantia, aut vegetantia, aut mineralia, aut ſimpliciter mixta. Hæc mutuis ſibi ſtant auxilijs. Nobilius alitur ignobili, compoſitum ſimplici: viciſſimque nobile inferiori ornamento eſt; hoſpitio ſuperioris exceptum infimum, nobilitatur, exaltatur, corrigitur, perficitur. Prima ſunt & proxima generis cuiuſque principia: his mutationibus & veluti tranſplantationibus mutuò commeant; non

Omnia ſibi mutuò inſeruiunt.

Nobile ornamentum ignobili confert à quo alimentum.

non ſine præuijs mutationibus, abſolunntur hoſpitij nobilitate. In omnibus principijs magnæ inſunt virtutes: maiores verò prout maiorem & nobiliorem mutationem ſuſtinuerunt; prout impreſſionem perfectiorem receperunt à nobiliori genere: ſic quatuor humores animalium proxima principia, actionum multitudine, nobilitate & præſtantia, ſuperant inferiora. Neque enim concipiuntur nudæ voces humorum, vt malè ſunt opinati aduerſarij; non humores eſſentia deſtituti, ſpiritu, balſamo: ipſamet retinent quæ habebant, de quibus prodierunt alimenta: niſi quod generis nobilitate meliora & nobis ſimiliora ſunt: tales ſunt humores, qualia aſſumuntur alimenta. Et quo abiere niſi vno ſanguine continentur qui totus ex alimento eſt? Eſt-ne ſemen, ſanguis menſtruus, ſulphur, ſal & hydrargyrus potiùs quàm dicti humores? Et tamen menſtruum eſt ſanguis ipſe, quatuor humoribus plenus. Semen, ipſe eſt ſanguis coctior, purior, elaboratior, ſpiritibus plenior. Vbi ſal, vbi ſolidum ptincipium vbi ſulphur, niſi in illis? & cur potiùs in his, quám in humoribus alibilibus? Ergo Dogmatici medici vulgarem liquorem non audiunt iſtis nominibus; ſed humorum maſſa vires & facultates contineri credunt, quæ totam corporis anatomiam poteſtate habent. In ſemine ineſt poteſtate totus homo: at ſemen ex ipſis eſt humoribus, ex his ſpiritus ipſe prolificus εἰδοποιός, gigni-

Animalium principia ſunt quatuor humores.

Propria eſſentia efficaces.

Habent quod ab alimentis ſunt mutuati.

Humores ea retinent quæ ad generationem ſunt ſatis.

tiuus, qui corpus genituræ animet, vt tunc ſit verum ſemen. Ergo his corpus generatur, generatum alitur, augeſcit, ſeruatur, ægrotat, ſanatnr. Grandior homo, non priùs alimenta aſſimilat, quàm in ſanguinem ſint mutata: ſi metallis aleretur, ſi hydrargyro, ſulphure, ſale, correctis, præparatis, deberent illa priùs in ſanguinem, in quatuor humores mutari, quàm nos nutrire poſſint. Ergo humores animalium, non ſunt humores aquei omni facultate orbati: ſua habent coagulationis ſemina, quibus ſolideſcunt, cambiunt, & in naturam partis mutãtur: non ſunt inania humorum nomina; ipſiſſimas continent virtutes, mineralibus impropriè tributas. In mineralibus quæ inſunt, crudiora, impura, imperfecta ſunt. Cur ergo nouatores iſti tam ſalutares humores repudiant? Quia, inquiunt, humorum nomine, ſolus corporum mercurius explicatur. At inquam falluntur, hoc nomine humor animalium proprius intelligitur; ſanguis colore ruber, ſapore dulcis, conſiſtentia mediocris: vnde autem conſiſtentia niſi à permixtione neceſſariorum? Vnde color erubeſcens, niſi à tinctura producta, ab eſſentia aperta? Vnde ſapor dulcis, niſi à ſymmetria ſubſtantiarum à natura depuratarum?

Sunt in generato. In naſcente. In grandiore. In ægroto. In percurato.

Humorum conditiones id docent. Conſiſtentia. Color. Sapor.

Apage ergo ſulphura, ſales, mercurios, pro animalium exordiis: apage bitumen Libauij quod ſulphuri ſubſtituit, vt quinta ſecta

Delirus Libauius dum bitumem defendit principium.

exoriatur. Siccine inſanire licebit omnibus, & bonas artes inanibus cogitationibus onerare, deprauare? ſecundæ ſtultitiæ ſunt ſemper imprudentiores. Verè Hippocrates nos ex humoribus fecit, nutriuit, & ægrotantes ſanauit; cum illis viuimus, valemus, ægrotamus, ſanamur. In nobis dominantur certis dierum horis, ſeptimanis, annis, anni partibus, quin & vitæ curriculis, ætatibus. Horum quis ferat per iſthæc mineralia explicationes? Ipſi & in morbis victores ſic iudicantur. Priuatione cognoſcitur habitus. Quod præſens facit, abſens tollit, morbo deſæuiente exhibito cathartico, humor familiaris educitur & morbificus: tunc morbus ceſſat: nullus detrahitur mercurius, nullum ſulphur. An cathartica ſunt quædam iſtis mineralibus familiaria, quibus proprietate obſequantur? ſi dicas ipſa eſſe animalia, humoribus contenta, petis principium iam excuſſum, & poſtea copioſius refutandum. Qui Venerici mercurio perundi ſunt, quibus etiam in corpus internum ſeſe inſinuauit, vt ex vrinis, ex ſaliua docetur, datum catharticum, illum-ne proliciet? cedo vnicum, nunquam enim reſpectus euentus; ſolum aurum, ſolum ſulphur, poſſunt illum comprehendere, non attrahere, non euacuare. At dicent non ſolum vulgaria quæ iactamus pro principijs: ſunt illa naturæ & ſapientum magiſterio nota:

Humores ſunt retinendi in animalibus.

Cathartica illos educunt non tria mineralia.

Hydrargyrus in corpore nullo educitur medicamento.

lis respondit sunt

Ergo nullum est illi familiare.

Vasculis excipitur sanguis non sulphur non mercurius.

Medicus humores videt, agnoscit non illa tria.

Inquam ego hoc falsum docui. Quod si bile sulphur intelligis, si melancholia salem, si pituita mercurium, cui bono ista metonymia, ista nominum μεταβολὴ? Qui vasculis excipitur sanguis vena incisa, an manifestius ista tria quam quatuor humores refert? Medicus est sensualis physicus, iudicat & nominat ex sensu apparentibus: sanguis videtur non ista tria. Vnde hæc conijcies? quid obseruas in nobis quod à sanguine non habeas longè perfectiùs? An reliqua duo principia in partibus quæris? An horum affectus euacuatio-nem non requirunt; sed restaurationem & simili restitutionem! fabulæ! Quasi quicquid est in parte non ex vno sanguine profluat. Quasi sanguis non sit alimentum solidi & humidi. Si simile nutritur simili, ergo est quid solidum in sanguine, quod in os mutetur nutriendo.

In morbis illi euacuantur non illa.

Medicamenta eos ducunt.

Dato rhabarbaro in morbo bilioso, elicietur bilis: bilis igne non ardet, non concipit incendium, cùm tamen sulphur eorum non vulgare olei nomine expressum ignem concipiat facilè. Febre tertiana minitante da rhabarbarum; bilis educetur, febris cessabit. Natura ipsa initijs accessionum bilem copiosam reddit. Ergo febris illa à bile erat. Tu verò da sulphur, da oleum quoduis, incendium augebis. Quid ergo porrigendum in hoc affectu? stibium dices, minerale est, & hæc principia habet efficacissima; citiùs sedabit febrem quàm exhibitum rhabarbarum.

At inquam, ſi ſedat febrem, id fit ratione euacuatæ bilis: natura laceſſita, expellit noxium quantum poteſt. Non negatur ex mineralibus peti medicamenta, quæ etiam iſtos prolectent humores. Dicetur aliquando mineralia vires habere fortiores; an propterea ſequitur concluſio? non inquam, quia ſtibium ſanat euacuando; euacuando humorem, principium illud, quod nobis ſolitarium obijcitis. Nec ſulphur putatis, cum tamen bilem ex ſulphure generetis: ſi ſulphur partis fuerit, oportet retrahi vt euacuetur, quandoquidem ſalus euacuatione habetur, Sed quis tandem erit delirantium finis? Non eſt rheum familiare ſulphuri, ſed bili, non ſenna ſali, ſed melancholiæ, non agaricus mercurio, ſed pituitæ. Morborum hiſtoria id patet. In ferinis & ſalſis deſtillationibus, in doloribus arthriticis, dantur-ne ſenna & helleborus? minimè, quia craſſa ducerent non tenuia, ſed hydragogon, ſed ſemen ebuli, ſed radix Mechoacana, quæ aquas copioſas euacuant. At ſunt illæ mercurius, & dolores arthritici fiunt illis à ſale diſſoluto; ſal trahi deberet ſennæ decocto, extracto, ſale, & ſimilibus. Ergo hæc impropria nomina ſine ratione, ſine neceſſitate, in animalium lithurgia introducta reijciantur; reijciantur ad mineralium claſſem. Retineantur humores quatuor, in animalibus pro eorum principijs proximis, quibus conſtant, quibus valent, quibus ægrotant & perſanantur.

Imò & ipſa mineralia ſolos humores pellunt, vt ſtibium bilem.

Dantur hydragoga in mercurialibus morbis.

Dantur & in ſalinis.

DE VERITATE AXIOMATIS *omnia in ea redire ex quibus venerant.*

CAP. X.



ACTENVS pugnatum eſt inter Ariſtotelem & Hollandum, inter Hippocratem & Paracelſum, inter Galenum & Seuerinum, inter Riolanum & Libauium, de rerum conſtitutione, deque earumdem reſolutione. Commune & vulgatum axioma ad placitum interpretatur; malè à multis intellectum, monſtroſis opinationibus dedit exordia, quæ vix iam poſſis euertere. Senſuum citant teſtimonia, artis exempla porrigunt, è-quibus concludunt naturalia: mixtioni ſimplici & diſſolutioni peculiaria, generationi & corruptioni tribuunt; concludunt vt omnia reſoluuntur in ſalem, ſulphur, mercurium, ſic omnia ex ipſis cōdita eſſe. Naturæ & artis iura confundunt, ſine diſtinctione naturam arti, artémque naturæ tribuunt. Quemadmodum ergo ex axiomate malè intellecto, lis exorta eſt, ſic omnes conueniunt bene diſtincto & explicato. Qui ergo volet conuenire Solem cum mercurio, Apollinem cum Hermete, medicos cum Chymiſtis ſic interpretetur.

Axiomatis ſenſus & acceptio.

Vt decet aperiatur.

Reuera communia ſunt ſublunarium omnium principia, communes ſunt omnium matrices, Eadem his & illis elementa.

Communia ſunt omnium elementa.

Proxima verò tantùm variant, quantum ipsa genera. Sua ſunt mineralium, plantarum, & animalium. Mineralia primis elementis viciniora, ipſa habent pro principijs. Aquam & Terram dixit Ariſtoteles, Chymici compoſitius, ſulphur & mercurium. Stultus Paracelſus ſalem adiecit. Plantæ ſuccos habent iam ex elementis, ſi velis ex ipſis mineralibus mutuatos: Animalia quatuor humores. Paracelſus vt omnia perturbauit, ſic confusè communia proxima fecit. Quæ omnibus dedit in genere, particularibus etiam dedit in ſpecie & in indiuiduo. Nec diſtinguit communia à proximis. Reijcit quatuor elementa, quatuor humores, hæc tria ſubſtituit. Quod quàm benè & verè videndum. Age ergo, Libaui, argumentare. Omnia his conſtant, in quæ reſoluuntur; ſed omnia ſoluuntur in hæc tria, Ergo ſunt omnia ex his tribus. Maioris explicationem requiro. Dic, Si conſtitutionem naturalem intelligis, ita eſſe puto: agitur enim de reſolutione rerum naturalium. Itaque nego aſſumptum, quod artem naturæ opponas, quod reſolutionem arte fieri velis. Contendo eiuſdem eſſe diſſoluere & miſcere: quæ natura miſcuit non poteſt ars diſiungere. Nunquam fit reſolutio vſque ad elementa. Imò tria iſta ſi vrgeas, in alia ſimpliciora abeunt. Quæ tamen non ſunt elementa, ex quibus natura res miſcuit. Verè pura aſſumit natura, verè ſumma & ſummè contraria,

Proxima minimè, ſed variant pro ſpeciebus, imò & indiuiduis.

Sic mineralia habent ſulphur & mercurium.

Animalia, ſemen menſtruum.

Plantæ, ſemina hermaphrodita.

Non poſſunt autem ſingula redire in proxima.

Possunt in communia, neque tamen omninò nec arte.
Sola natura quæ miscuit.

summis qualitatibus prædita illi nota sunt. Ars talia ferre nequit, sensus istis destruerentur. Nam si paulò excedentibus qualitatibus destruuntur sensus, quid erit in omninò summis? Sit ergo dissolutio in postrema, & vera elementa omninò impossibilis. Deinde ab initio mundi res mixtæ sunt vt decuit; de nouo non miscentur. Fit perpetuitas & duratio per generationem & corruptionem. Mixta sunt & proxima cuiusque principia, putà quatuor humores, quæ generatione hominem efficiunt. Iam propone argumentum. His generati sumus, in quæ corrumpimur, sed corruptione in hæc tria reducimur, ergo generatione ex his tribus veneramus. Falsa sunt omnia, vt aliud pro mixtione naturæ & artis resolutione. His constamus natura, in quæ resoluimur. Sed in generationem & corruptionem agamus: nam proxima cuiusque principia habere contendit Libauius. simulque de mixtilibus pauca.

Eiusdem est dissoluere cuius fuit generare, miscere.

Corruptio generatiua solius est naturæ.

Destructiua artis.

Scitur illud corruptionem vnius, esse alterius generationem. At corruptio generatiua solius est naturæ. Quod si mixtionem nouam supponat, illi soli nota erit, non arti. Videtur mixtio necessaria: est vnio eorum quæ disiuncta fuerant. Scilicet corruptione diuersa separantur, sed per minima fit, vt denuo secundum minima vniantur: vbi mixtilia soluta sunt, à contrarijs, omninò pura sunt & simplicia. Sunt verè primis & secundis qualitatibns efficacia. At sola natura hæc mo-

menta poteſt, ars minimè: ſola natura diuiſionem nouit minimorum, ars nullomodo: Sola ferre poteſt qualitates primas in primis ſubiectis, ars non item; quia vtitur ſenſuum miniſterio. Senſiſteria mixta ſunt, nihil niſi mixtum iudicant; ergo non poſſunt eadem eſſe naturæ & artis principia, & elementa. Nec poteſt concludi, Arte hæc proſtrema inueniuntur, ergo dum natura miſcebat, hæc habuit prima. Corruptio quam procurat artificium laborando, à naturali omninò alia eſt: vna ad corruptionem, ad deſtructionem tendit, ad generationem, ad pefectionem alia. Dum natura corrumpit triticum, non ceſſat eius motus, donec acceſſerit noua forma priori omnino ſimilis: ſic generatur ſimile, ſic corruptio vnius eſt generatio alterius. Quod ſi ipſa reſtitueretur forma, ſi eadem numero, quæ diſſolutione deperijt, redderetur, non eſſet ſimilis generatio, ſed eiuſdem repoſitio: vt interim conſtet, ne naturæ quidem id eſſe poſſibile. Ergo malè aſſumis de artis labore naturæ opificium.

Vera & naturalis diſſolutio ſumma habet omnia & puriſſima

Corruptio naturæ terminatur ſequente generatione.

Nunquam vna eſt ſine alia ſimilis.

Deinde natura res ſuas facit ex actu & potentia per generationem. Mixtione ſi res primum coaluerunt, iam mixtæ aliæ ex alijs prodeunt generando: potentia actuatur, fit quod poterat eſſe: vetus forma decedit, noua inducitur. Non prior reducitur, quia non datur regreſſus. Eſt corruptio: non eſſet, ſi maneret forma: maneret ſi redderetur. Dum conceptus, fœtus, embryo ex ſemine eſt, for-

Generatione autem quia totum mutatur.

Nec redit quod deceſſit.

Nunquam poterunt proxima generationis principia restitui.

ma ſeminis perit; poteſtas ad fœtum quæ latebat, actuatur. Fœtus forma ſuccedit in locum ſeminis & menſtrui. Sic de ouo & pullo, ſic de ſeminibus vegetantium. Propterea nunquam reſolues fœtum in ſemen, pullum in albumen & luteum. Ergo hoc modo falſum axioma. Nec poteſt intelligi de proximis generationis principijs, ne quidem naturaliter, quantò minùs arte, quod tamen paſſim reſpondebat Libauius. Quæ opus conſtituunt ita abſumuntur ita tranſmutantur, vt nullo modo poſtea exiſtant, ne potentia quidem. Mixtilia quidem manent potentia in mixto, generatiua nullo modo: ampliùs non ſunt, perierunt omninò, nomen, naturam, definitionem amiſerunt. Totum hoc in hoc totum mutatur; quod non erat, factum eſt, quod erat corruptum eſt. Vipera naturæ priuatio, dicit vnius ruinam, in alterius ortu. Non poſſunt duo actus ſimul regnare, ſimul eſſe: humores quatuor ſanguinis nomine, ſic in ſemen tranſmutantur vt denuò non poſſint ex ſemine redire. Natura neſcit regreſſum, non reciprocat ſuos fœtus, it prorſum non retrorſum, pergit à ſimplici ad compoſitum: dum ex oui luteo & albumine pullus emergit, ita mutantur ambo vt nihil omninò veteris actus maneat. Ouum deſinit eſſe, pullus exiſtit, Omnia oui in pullum ſunt tranſmutata: amiſerunt omnem potentiam ex qua peti poſſit regreſſus. Materia eorum omnem exuit appeti-

Quomodo falſum eſt axioma de proximis principijs generationis.

Quod tamen contendunt pſeudochymici.

Nam ſi communia ſolum requirunt.

Nihilo præſtabunt ſeparatis elementis,

Vires habebunt nudas & ſimplices.

tum ad ipsam formam, Satiata est & expleta nobiliorẽ & perfectiore pulli.

Idipsum de vegetantibus, de medicamentis conclude & iudica, si omnia arte, corruptione, dissolutione in aquam, oleum & salem abeunt, Argumentum esse certissimum ex illis non venisse. Quod si quædam veritas subsit axiomati, erit in communibus mixtorum elementis, non in proximis generatorum; At generata sunt quæ eleborantur, Mixtilia manent actu, aut potentia, quæ facile actuantur, dum mixtilia suas resumunt vires & restituuntur vniuersitati vt placuit Hippocrati: Sed ita tamen vt natura sit quæ misceat & resoluat. Non potest ars hoc munus. Vnde corruit tota Paracelsi & Libauij Physica, tota physiologia, his innixa fundamentis. Meteora quæ mixta sunt imperfectè, arte non possis reducere, quantò minus ergo generata. fortasse quæ ars componet poterit dissoluere, sed hoc nihil ad propositum. Naturale est quod quæritur.

Peribit forma quæ mixtionis merito aduenit.

A qua potiores virtutes vt ab essentia.

Sic destruitur tota Paracelsi & Libauij doctrina, fundata in hoc axiomate male intellecto.

Supradictis audio responsionem: nempe tria commemorata esse vera mixtilia. Mixtionem ex illis esse non generationem. Substituuntur elementis vulgaribus. Generatione non læduntur. non mutantur. Manent aut actu aut potentia proxima. Sola arte separantur ipsis quatuor verius. Generatio & corruruptio est compositorum non simplicium. Quæstio est de principijs, de mixtilibus de elementis, non de generantibus.

Non obstat quod respondent.

Sua tria pro elementis esse

Nam hoc neque conceditur elementis receptis.

Contendimus, inquiunt, hæc vera esse elementa, vera mixtilia, veram dare mixtionem. Illa in mixtis ligata sunt, mixti forma: resolui possunt & suis quæque naturis restitui.

Neque dicitur axioma de communibus sed de proximis.

Sed iam dictum est, mixtionem esse naturæ, proinde & mixti resolutionem. Eiusdem esse constituere & dissoluere. Deinde in singulari generatione, denuo non concurrunt mixtilia, in corruptione non separantur: non fit resolutio vsque ad prima. Primæua mistio nunc satis est. Rerum semina ex illis mixtilibus sunt, per quæ cõtinuantur generationes. Oportuit ergo hæc tria semina rerum omnium, sic ab initio esse permixta. Quod si vt dictum est generatione, pereunt actus, formæ, vultus: sal nomen, officium, vires, proprietates, salis amisit, amissa forma. Amittitur corrupta. Eam deponit per quam erat. Non potest illa restitui corruptione compositi; in alia enim corrumpitur. Ergo quæ corruptione habentur, alia sunt à generatiuis. Ergo non habebis illud sal rhabarbari quod dederat natura, in generando rhabarbaro, quod fuerat absumptum, transmutatum & καθόλκ immutatum. Vnde apparet vanitas huius responsionis.

Non de mixtilibus, sed de generatiuis.

Primæua mixito habuit pura.

Ex ea iam generationes continuantur nec corruptiones ad illam contendunt.

Communia non habebunt vires domesticas singularium.

Addam ita plus artem deprimere quàm iuuare. Nam principia rei vires totius non habent. Si opus in ea redit, vires singularium erunt simplices. An semini ea insunt quæ singulis partibus? An semen iuuabit epi-

lepticos vt cranium, vt Alces vngula? An semen citri, refrigerat vt succus. An eadem potest quæ caro & cortex? Si ita est, assumenda sunt rerum semina, in quibus solis laborandum. Apage frdões, flores, folia, cortices. Scio hæc deliria Paracelsicorum esse, sed quàm verè patuit ex antedictis & sensus ipse iudicabit. Quasi verò ex glandis cineribus cauteria parentur vt ex ligno? Propterea etiam si euicisses, hæc tria esse rerum omnium semina, non tamen sequeretur medicamenta in ea resoluenda esse vt vires præstò essent. Alia sunt compositorum, alia simplicium iura. Alia principiorum & principiatorum, mixtilium & mixtorum. Ergo quocunque se vertat author, inanis est labor. Si proxima vis, dictum est non dari in ea reditum. Si communia & restituantur, vt non erant ante, singulariter determinata, sic nunc non erunt, Nam vt voluit Hippocrates redduntur vniuersitati. Ergo resolutorum vires erunt communes, non particulares, non ad hoc vel illud definitæ. Tantum poterit sal cichorij, lactucæ, quantum absinthij & similium. Cum tamen morbi sint singulares, & particulares requirãt functiones. Tantum de illo axiomate.

Sulphur cõmune non iuuat epilepticos:

Non ignis communis.

Sed essentia & facultas quæ in pæoniæ est.

Ergo si viceris in constituendo, victus eris in laborando.

ALCHYMIAE NECESSITAS in medendo eiusque beneficia.

CAP. XI.

Medicus Chymicus ἰσόθεος



HIPPOCRATES medicum philosophum ἰσόθεον existimauit, quòd ea quæ ad sapientiam requiruntur vna contineantur medicina. Dixit illum admirabilem, qui quod est in morbis diuinum, in medicamentis, in natura ipsa præuiderit. vnius Chymicæ associatione, Medicina id potest: Quasi medicus Chymicus ille sit ἰσόθεος. Non est enim medicina, quæ id non potest; non est quæ solis inhæret corticibus rerum. Quæ in rebus nihil elementis diuinius, nihil præstantius quærit. Vera scientia, vera medicina τῆς σοφίας ξύνοικος, altius quid meditatur, proprias rerum essentias quærit, actionum fontes. Nam sine hac diuinitate, potest-ne continere ea omnia quæ ad sapientiam requiruntur? potest-ne medicus esse ἰσόθεος & solis corruptibilibus affixus, nihil diuinius exquirere? Quo quid præstabilius, eo maiorem requirit sapientiam; eo maior difficultas. Quæ autem erit in arte, si omnem sustuleris diuinitatem? Tum ars erit breuis non longa, experientia tuta & facilis, si sola manifestarum rerum ducitur cognitione. Sicne Thessalus iurabat, trimestri spatio, absolutum medicum formare? formarum & for-

Quia scrutatur, quærit essentiam in rebus.

Qua efficacia sunt omnia.

Qua cathartica agunt.

malium inſtrumentorum notitia, melior pars eſt medicinæ. Inde certitudo & conſtantia omnis. hinc omnis effectus eruitur laudabilis. Et quid poſſunt cathartica ſi formæ conſiderationem ſuſtuleris? quid alexipharmaca, cardiaca? imò quid medicamenta quid alimenta? Et hæc ſunt tamen arma ad debellandos hoſtes, hæ ſunt θεῶν χεῖρες hi νόσων ἐχθροί. Omnia, Galenus iunior ad temperiem reuocauit, ſed rerum vſu, doctrina, & ætate ſapientior, iſtam agnouit diuinitatem; aſſeuerauit & alimenta & medicamenta plurima, ſubſtantiæ ſimilitudine agere. fecit commentarium de ijs quæ formaliter agunt: quem vidit Trallianus, cuius meminit ipſe Galenus commentario in 6. Epid. Rhazis vidit librum de venenis, vt eſt 20. conti. c. 2. *De qua Galenus.*

Multis præterea nominibus laudatur & in medicina exoptatur Chymia. quod doceat medicamentum vniuerſale, non ſolum morborum omnium præſidium, ſed ſublunarium omnium fomentum, ornamentum: vt in omnibus ineſt, ſic omnibus conuenit. Quia tamen homini omnia, ſic illi hoc vnum. Vniuerſale inquam, quo ſanitas ſeruetur, vita beata atque tranquilla traducatur, morbi imminentes arceantur, præſentes demoliantur. Quo ſufficiente tot particularia ceſſant. Parat autem exquinta eſſentia in rebus omnibus contenta, qua natura noſtra effœta, labaſcens, ægrotans, iuuatur, fouetur, ſuſtinetur. *Quia celebrat medicamentum vniuerſale.* *Quod ipſa fere eſt natura.*

Aucta & roborata natura morbos per se prosternit. Omnes scilicet ab eius impotentia. Demonstrat autem quintam essentiam non solùm hoc opere, sed & ratione. Cœli opera non est inutilis: Agendo in inferiora, conseruat, generat, fotu viuersali ac veluti incubatu. Actio fit tantum inter symbolica. Cœlum & elementa, diuinum & corruptibile, differunt plus quam genere. Ergo medio vinculo copulantur. Interponitur spiritus mundi: natura illa vniuersalis, diffusa per vniuersum: cuius est particulares naturas fouere, restaurare. Est in magno, vt in paruo mundo. Singulis partibus innata est, implantata diuina essentia, quæ simili à corde per arterias allapsa nutritur, restauratur: A cerebro per neruos decidua animatur, agitatur. In singulis mundi indiuiduis, inest spiritus innatus, implantatus, qui vniuersali illa natura continuo renouatur. Sol & astra, sunt maioris mundi partes principes, suis irradiationibus, influxibus, sublunaria omnia illustrant. Sol non oculus, sed cor mundi est. Diffundit viuificum nectar in subiecta omnia. Ergo quædam permanens substantia, cœlestis, diuina, ab elementorum concretione alienissima: quæ singulorum ortui vt accessit, sic per eorumdem dissolutionem, cur non educetur? fundata est in subiecto tenaci, plus minus, pro rerum conditione. Cum illo manet, abit, dispirat, redit, recedit, inducitur, extrahitur. Neque enim pura consistit

Ipsa essentia efficacissima.

In rebus omnibus conspicua.

In vniuerso.

In homine.

A cœlo oriũda est nõ penes qualitatem, sed penes substantiam.

ſiſtit & ab omni ſubiecto nudata. Vt non nuda naſcitur, ſic nuda non extrahitur. Non ergo cœlum ſolam qualitatem impertit, ſed & permanentem eſſentiam, diuinam ſubſtantiam: nec propterea imminuitur. Cur enim potiùs quàm elementa corruptibilia? Quod vni decedit, accedit alteri. Nunquam fit generatio ſine corruptione, nec contrà. Nihil de nouo generatur. Nihil in totum perit. Nulla eſt rerum annichilatio. Nec erit in generali mundi cataclyſmo, In vniuerſali & iudiciali conflagratione. Eſt in natura mortali, aliquid diuinum & immortale quod annichilationem neſcit. Quod æternum durat.

Nec detrimentum patitur cœlum.

Quare non eſt generatio ſine corruptione.

Laudatur præterea quod medicamenta particularia reddat, tutiora, gratiora, efficaciora. Præſtat autem medicus qui citò, tutò, & iucundè, qui ægrotantium εὐφορία, minori prętio, ſanat. At hæc cuncta in his ſunt medicamentis. Citius agunt, quia craſſo corpore quo tardatur actio ſoluta ſunt. Tuta, quia naturæ ſimilia minùs illi negotium faciunt: Quia ſunt ὁμόφυλα: quia certò ſcias quem humorem, quantum, qua via ducant. Conſtans enim eſt eſſentia à qua actio: neſcit mutationem. Tuta, quia his carent peregrinis, quæ aut naturam lædunt, aut actionem eſſentiæ impediunt. Iucunda doſis exiguitate, ſumendi facilitate. Gratia in ſapore voluntario, εὐφορία in operationis facilitate.

Laudatur etiam in labore particularium.

Quò præſtantiora multò ſunt.

Efficaciora ſunt, quia depuratiora, quia formæ viciniora. Formæ eſſentiæ non ſolùm

Efficaciora Tutiora.

Similiora. ſunt liberiores, ſed ſunt etiam ſupra materiam euectæ, exaltatæ, ſublimatæ. Materia vbi neceſſe eſt, ſpiritui aſſimilatur. tunc eſt ſequacior. Similiora ſunt, nam natura noſtra poſita eſt in calore & ſpiritu: at hæc talia ſunt aut ad ea accedunt proximè. natura eſt quæ valens morbos ſanat, eius impotentia morbi fiunt. His potens, valens, fortis redditur. Ex qualitatibus elementarijs cœleſtes iudicantur: nam ſi elementares in excelſiorem gradum prouehuntur, quidni & cœleſtes, quæ nullo poſſunt imminui, labefactari?

Elaborata integris præſtantiora fiunt. Sic ſpiritus vitrioli, calor, & materiæ tenuitas, multò maior, quàm eiuſdem integri. Therebinthinæ aqua, oleum, eſſentia, integræ plurimum præſtat. Sic toti ceræ eius oleum. Iddem de thymo, lauro, iunipero, caryophilis & ſimilibus. Quæ alterando ſeipſa integra plurimùm ſuperant, calore, materiæ tenuitate. Nec eſt propterea calor cœleſtis, in ignenm mutatus, quod Grammano obijciebat Libauius. *Non quod cœleſte fiat elementare.* Vt nec cœlum in elementa, nec cœli portio. Eadem eſt ratio totius & partium. Nulla eſt proportio, cœleſtis ad elementare: Cœlum eſt incomparabile elementis, Impoſſibilis ergo commutatio. Calor natiuus, & eſſentialis, ideſt, eſſentiæ diuinæ proprius, moderatus eſt, nunquam excedit, nunquam vitio datur, nec poteſt. *Id enim eſt impoſſibile.* Quo vberior, eo omnia fœliciora. Eſt materia elementi, ita attenuata, calor eius adeò auctus, vt ad elementi ſummitatem accedat; nec *Non poſſunt ebeſſe qualitatibus manifeſtis.*

propterea nocentior eſt. Nam illa exuperans qualitas aliquando neceſſaria: quando nocet igne proprio miteſcet, integra manente eſſentia, quod nullum habeat contrarium, quo labefactetur. Non patitur ab elementis. Natura, de induſtria calori dedit ſpiritum æthe-rium, vt eſſet obſequentior. In vtroque ineſt natura, & facultas, vera eſſentia. At corpus illud ſpirituoſum præparationibus magis ac magis attenuatur, vnde calor maior. tunc in tali ſubiecto collocata eſſentia multa poteſt efficaciſſimè.

Quare niſi ſint neceſſariæ tolluntur.

Purgantia & ſuum inuenient locum. Vt maior eorum neceſſitas, ſic beneficia maiora. Ingrato ſapore diſplicent integra, admiſtæ ſunt impuritates. Hæc tolluntur ſeparatione & depuratione. Multò magis igne naturæ adiecto, qui tum perfectionem addit labori. Menſtrua nobilia animalium, vegetantium, auxiliantur. Opus abſoluitur, ſi dictum ignem contineant, quanquam ſolus illa poteſt potentiùs & celeriùs. Tunc hæc medicamenta in menſtruis illis, quaſi in animalium ventriculis, feritatem, cacoëthiam, deponunt, puritatem aſſequuntur. Sic lac euadit purgatorium nutricis medicatæ. Sic capræ belleboro nutritæ.

Cathartica id ipſum teſtantur.

Deponunt noxium, retinent vtile his laboribus.

Neque enim purgandi facultas neceſſario coniuncta eſt cum ingrato ſapore. Hoſpitatur illa in diuiniori ſubiecto. Pendet à cœleſti eſſentia quæ promiſcuè, huic vel

Sapor ingratus eſt ſeparabilis ab eſſentia.

illi peregrino adiungitur. Non mutatur illa, illo permutato & alterato. Constans manet, casta & inuiolata, quia nequit ab elementis perpeti, alterari, immutari. Scilicet effectus certa sunt causarum argumenta: sed cathartica istis elaborata artificijs, eadem edunt munia, quæ integra. Extractum, essentia, rhabarbari, sennæ, agarici, humores purgabunt congeneres, analogos, non aliter ac infusa & decocta. Ergo in his eadem retinentur quæ in illis, nisi quod perfectiora sunt omnia.

QVALIA SINT CHYMICA Libauij medicamenta, an præstent ordinarijs Parisiensium, an contra.

CAP. XII.

Libauius est præstigiator, & falsus iatrochymicus.



OMNE tulit punctum in medendo, qui citò, tutò & iucundè. Galeno-chymicus si quis alius id potest: non Paracelsista, qui falsus medicus, qui falsus Chymicus; non præstigiator, qui falsa pro veris colit, qui artificialia naturalibus supponit. Talis Libauius est. Præstigiator est testimonio Martini del Rio in opere de disquisitionibus magicis. Talis patebit ex sequentibus. Maximè verò ex capite de gemmis Alchemiæ suæ. Medicamentis suis non præstat quod pollicetur. Deteriora multò sunt integris. Tantùm sunt me-

Falsa veris substituit, & artificialia naturalibus.

Suis non præstat quod pollicebatur.

tuenda quantum elaborata. Exemplo ſint cathartica. Pro cæteris ſint colocynthidis principia, elemẽta, ens primum, ens ſecundum, prima & proxima materia, arcanum, myſterium, eſſentia, quinta natura, aſtrum, cœlum, magiſterium, extractum, ſal, oleum, balſamum mumia, & ſi quod aliud fingi poteſt dementiæ propinquius vocabulum. Talia enim, ſi Dijs placet Alchemiam Libauij conſtituunt: Ex ipſo Paracelſo deprompta ſunt omnia.

Id docent colocynthidis labores Libauiani

Quibus quod nocet fit nocentiſsimum.

Omnia cum Pariſienſium vulgaribus cõferamus. Chymica enim Pariſienſium longo ſuperant interuallo Libauiana. Nolunt cum illis conferri. Duellum negat, nobile ignobili, verum falſo. Integra quidem & ordinaria defectum docebunt. Tria omninò ſunt quibus diſplicet catharticum; excedens temperamentum, ſapor ingratus, & cacoëthia. Vna exoptatur purgandi facultas, à cœlo oriunda, ſi Meſuæo credimus, non Libauio. Chymicum erit medicamentum, id eſt citum, tutum & iucundum, cum cœleſte donum reddet his tribus ſpoliatum. Salubrius erit & præſtabilius quod accedet proprius. Pariſienſes compoſitionibus ſuis ea tollunt quibus nocent integra. Adijciuntur mitia quæ doſim quidem augent, ſed feruorem reprimunt: celeritatem retardant adſtringentia ſiue ſtyptica: cacoëthiam tollunt ἀντιπαθῆ alexiteria: ingratum ſaporem demulcent alia. Experientia rerum magiſtra effectis probat omnia.

Pariſienſes mitiora reddunt omnia.

Dum naturæ compoſitioni artificialem addunt.

In Libauianis magna sunt omnia.
Vnicum bonum plura mala.
Tot mala si exaltentur pessima erunt

Libauianorum exigua quidem est moles, sed vires maximæ; vires tam malæ quàm bonæ: vt non minùs sit in exiguo corpore magna noxa quàm magna vtilitas. Sic natura maxima est in minimis. Extractum colocynthidis ex mente Libauij elaboratum, fidem faciet. In integro pomo, calor, amaritudo, cacoëthia, per vastum corpus disseminata, minùs nocent, virtutes sunt dispersæ, minùs efficaces. corpore, magmate, crassamento, obtunduntur: liberatæ fortiores sunt; malæ pessimæ sunt; calor vrit, cacoëthia necat, amaritudo ingratissima est: tantum naturam lædit, quantum amica dulcedo iuuat.

Et quia tuta non sunt solitaria, correctoria requirunt vt alia.

Age verò Libaui, vncia ex libra reducta talis est, summè calida, summè amara, summè maligna. Nec propterea pura & impermixta audeas porrigere. Repetis integrorum conditiones, quas auersabaris. Verbo reijcis quod operibus cogeris amplexari? Itane Parisienses catapotia habent, quæ colocynthidem innoxiam admittunt? An præstabit extractum, quod & correctoria requirit, quibus dicta mala moderentur? Si solitarium detur, erit quidem moles exigua, sed cacoëthia nocentior. Sola gratia erit in paruitate: tantulum tamen bonum, malis pluribus & maioribus obscuratur. Tum periculi plena, liberior cacoëthia, caliditas, amaritudo. Nocent visceribus, ori & ventriculo displicent. Sed multò magis si opus τὸ ἔργον exaltetur. Si secundum totum, vires auge-

Sic labor in damno est.

Quod si liquore soluas vt malum diluatur.

ſcant. Si calor, acrimonia, amaritudo, malignitas, digeſtionibus, circulationibus in altiorem gradum euehantur. Quidni enim malum vt bonum exaltabitur, cùm non ſeparentur in tuis? Guſtu explora extractum colocynthidis, etiam exaltatum, erit longè feruidius, acrius, amarius, integro. Si eo ſolo vtaris, cardiogmo, nauſea, vomitione, virium exolutione, confici te percipies. Propterea dum præſcribis, correctoria non omittis. Si verò potio requiritur, incredibilis copia liquoris adijcietur quæ guſtum fallat. Ergo quo iuuare putabas, eo noces plurimum. Quibus tua commendabas, ijſdem reijcienda ſunt. Quæ reſpondebis de ſeparatione boni à malo, verba ſunt ſine veritate. Demonſtrare decebat in arte tua; in qua tamen omnia enumeratis malis onerantur. Purum & impurum, indoctè & ἀχυμικῶς inculcas. Et hæc tamen ad oſtentationem dicuntur, non ad rei veritatem. Quomodo dabis magiſterium ſi ſepares? Ita-ne deſumptum iuras ab opere ſapientum? Clamant tamen omnes, nihil eſſe ſuperfluum, nihil abijciendum. Materia eorum eſt ſimilaris. Falſo in tria diuidis, vt antè monuimus, in ſalem, ſulphur, mercurium. Vnico illa conſtat, quod vario naturæ motu, vario vultu apparet. Sal non eſt niſi ignis, nec ignis niſi ſulphur nec ſulphur niſi argentum viuum. Hæc aurea verba Alphidij ex ſchola Pariſienſi collige. Hoc ipſum ad reliqua ſublunaria transfer.

Incredibilis erit copia liquoris, tumque moles amplior quod tamen reijciebas.

Sic mala & mole & virtute erunt.

Vana eſt boni à malo, puri ab impuro ſeparatio.

Nihil tale habent ſapiētes.

Nec ita erit magiſterium.

Separationem non admittit.

Vnionem non diuiſionem amat natura.

Ignis naturæ hoc munus eſt.

Magiſteria vera habebis, totum purificando, totum perfiēcido. Si venenum tollis, quomodo inde ſummum conſtrues medicamentum? Cur dicetur theriaca, ſi non adfuit venenum? Vbi ſerpens, vbi baſilicus, vbi buffo, ſi ſeparetur purum ab impuro, venenum ab alimento? Quid ſi medicamenta omnia habent aliquid cacoethes? Mihi crede, tot peccata tua ſunt, vnius ignis ignoratione. Et audes huius lumine deſtitutus, artificia chymica condere? Et audes probis inſultare, & tua maleficia pro veris operibus vēditare? Huius enim defectu talia ſunt. Malim ego Pariſienſium & omnium Dogmaticorum vulgaria pharmaceutica, quàm tua, cùm illo beata non ſint. Tua ſine eo parata, venena ſunt. Audiſti ſapientes venenum nominantes in prima operatione. Vin tu tibi & tuis credam? labora philoſophicè. Exalta bonum ſublato ſi velis mutato malo. Deſtrue malum, ſublima bonum. Pereant feruor, acrimonia, amaritudo, cacoëthia, ſimulque vim purgantem exalta. Tum dicam te Chymicum eximium. Tum Pariſienſes habebis fautores. Donec id præſtiteris, ſine vt te nominem cum del Rio, præſtigiatorem, non Alchemiſtam. Laudabo interim Pariſienſes qui, quod nocet corrigunt, meliorum additione: tantùm abeſt vt malum exaltent, vt frænum tollant. Inueſtiga ignem nominatum, in eo enim ſitæ ſunt Chymiæ opes.

Venenum, impurum, retinet & mutat alexiterio

Huius ignoratione mala Libauiana.

Venena ſunt tanquam in prima operatione.

Sic manet Libauius præſtigiator.

Vincunt Pariſienſes Libauium.

Omnia debent elaborari cum formæ con-

ſeruatione. Solus ille ignis id poteſt. Sine illo cætera corumpnntur. Prioris corruptione multa exoriuntur. Eſſentia quinta vna eſt, ſimilaris, & indiuidua. Quomodo in tria abiret? Sic quæ fingis impoſſibilia ſunt. Non eſt enim artificialis eſſentia, non eſt ex tribus illis, ſed diuina & cœleſtis, primitùs à Creatore rebus omnibus indita. Quid ni verò & ipſis elementis? Cœleſtis eſt, quod cœleſtem lucem æmuletur. Cœli nomine intelligitur ex creatione. Non ergo debet, imò nec poteſt ſeparari. Formæ phyſicæ, qualis illa eſt, ſunt à materia inſeparabiles. Earum actio eſt corporea. Non poſſunt ſine corpore conſiſtere, inquit Ariſtoteles. In ipſo ſeparationis opere perirent ſingula. Pro vna multæ reſtituentur. Non datur regreſſus ad habitum. Non redit forma quæ deceſſit: imò nec ſimilis. Non accedit talis forma, niſi ſub tali materia. Materiæ præparatio allicit formam. φιλάνθρωπος natura, nobis dedit tot, talia, tanta, quæ in medendo ſint ſatis. Deus naturæ omnia fecit, in pondere, numero & menſura. Non deficit, nec abundat in neceſſarijs. Corruptione integri in illa tria, non ſolum natura rei perit, ſed contraria reponitur. Mutatio eſt à contrario in contrarium, à bono in malum, ab vtili in nociturum. Ita acetum ex vino; Ita ex ſanguine & ſemine, morbi venenati. Quid ſi ſeparatio fieri nulla debet? Natura de induſtria, ex pluribus conſtare voluit medicamentum. Poteſt-ne ignis mode-

Nam retinẽt in ſuis formã propriam quæ perit in Libauianis.

Falſa eſt quinta natura Libauij.

Vera cœleſtis eſt, non artificialis, non compoſita.

Non poteſt nec debet ſeparari.

Imò retineri & conſeruari vt monent philoſophi.

Separatio corruptio eſt.

Corruptum contrarium eſt integro.

Integrum ex solis necessarijs constat. rate calfacere, nisi contrario moderetur? Scripsit Hippocrates morbos fieri cùm humores separantur. Signum est pessimum syncera deiectio. Consultò iuncta sunt crassa subtilibus, corpora essentijs, vt in agendo mutuis sibi starent auxilijs. Tales sunt tui labores, Libaui, quos posthac sapientum magisterio velata ne obtrudas moneo.

Quæ coniuncta bona sunt separata sunt pessima. *Magisterium odit separationem.* Qui autem sunt illi tui Chymici, qui ex tuo modulo laborant? Qui illi quos Consentes adhibuisti in fabricanda censura? Satis-ne fuerit dicere Chymici hoc dicunt, Hermetici hoc asserunt, sine authoritate, sine demonstratione. Abstine deinceps ab eius-modi imposturis, quibus scientiam diuinam deprimis; probatos authores lædis; ea imponis quæ nunquam cogitarunt. *Omnium præstantissimum habetur, naturam omninò imitatur.* Ne putes tamen, me ea decoxisse quæ laborando nascuntur medicamenta. Laudo sales, olea & similia. *Nec tamen separata sunt sine vsu.* Suos habent vsus, suas vires, sed nullo modo similes rebus à quibus decesserunt. Non possunt pro illis substitui. Non potest ex tritico, ex pane, sal, oleum, aqua, separari, quæ denuò coniuncta panem restituant. Aptè quidem diuiditur vinum, in phlegma, salem, spiritum: *Sed non habent naturæ vires vt volebat Libauius.* sed si reunias non vini gratiam, non vsum, non beneficia proferent; etiam arte depurata singula. Febris in medendo suos habet vsus, morbis quibusdam salutares. *Vrentissima vt olea multa hoc ardore essentiæ repugnant.* Sales plurimi sunt caustici, pro cauterijs potentialibus vtiliter vsurpantur. In oleis rerum calidarum, cinamomi, caryophilli, thy-

mi, caloris exuperantia metuitur, qui tutus erat in integris. Qua ergo fronte, pro eſſentijs iſta venditas, cum laudatiſſima eſſentia diuina & cœleſtis ſit mitis & blanda, non exuperet, non detur vitio eius calor?

Eſſentia cœleſtis eſt ἄποιος.

Quod ſi totum elaboretur pholoſophicè, nulla conſtituentium διαρθρώσει, dearticulatione, ignis diuini, diuino nutu, totum perficietur, totius vires ſalutares, eſſentiales, exaltabuntur; multiplicabuntur quantitate & viribus, in vnico & Hermeticè obſignato vaſe. Sic erit eſſentia ſupra corpus plurimum euecta, vires erunt admirandæ, tantum opus hoc diſtabit ab integro, quantum ſanguis, ros, gluten, cambium, ſpiritus animalis à pane, carne, vino, inſculo. Tantum à tuis artificijs, quantum opus ſapientum, ab improborum maleficijs; quantum natura ab artificio. Nulla erit ἐπιρώτης, nulla τελίας, ne quidem monarchica. Sic verum erit magiſterium. Sic ſacrum nomen merebitur, non tua impura, de quibus verè in Epiſtola. 29. lib. 3. antequam tranſmutatus eſſes, dixiſti. Arcana, magiſteria, & reliqua, iudicem eſſe otioſa nomina Paracelſicæ ſuperſtitionis. Vide ergo quam herbam expectes ex Riolano his armis deuicto. Ego pro Riolano porrigo has roſas, quibus aſinus etiam Apulei poſſet reſtitui. patere ſi non ſunt ſine ſpinis; ſpinas nobis dediſti ſine roſis.

Vires eius vero magiſterio exaltantur & multiplicantur.

Nullus probatus author cum Libauio loquitur.

Imponit arti & artificibus

Ergo Libauius non herbam, ſed roſas habebit.

Quæ ſint ſanitatis nō victoriæ ſymbola.

EXERCITATIO NOBILIS DE *cœlesti essentia tanquam viuentium fundamento, morborum præsidio.*

CAP. XIII.



ITA est animæ permanentia in corpore conformato. Est lux corporis, vt mors tenebræ. Anima ignis est. Ignis naturæ ardet, in humido oleoso. Corpus conformatur, non instrumentorum multitudine, sed virtute formatrice, quæ sua habet instrumenta. Conformando corpus, dignum reddit formæ venturæ habitaculum. De hac, non de anima, audiendus Aphrodisæus, sibi architectari domicilium. Diuina est essentia, rebus omnibus à Creatore data, cœli nomine in creatione mundi expressa. Hac turgent semina. In hac, inquit Trismegistus, τὰ σπέρματα τῆς παλιγγενεσίας ἐν αὐτοῖς ἐσπερμολόγουν. Propterea καὶ θεοὶ πάντες καταδιερῶσι φύσεως ἐν σπόρου. Animam præcedit in seminibus. Materiæ κατασκεύη est Fernelij. hic est materiæ appetitus, diuini illices Synesij, symbolicæ illecebræ quibus materia formam, corpus animam, tanquam fœmina marem expetit. Sic medium est vinculum, copulans cœlestia terrenis. Hac grauidus superiorum spiritus, fit conciuis elementorum. hoc est cœli Opisque matrimonium. Hi sunt Platonis annuli; hæc Homeri cathe-

Corpus non animatur nõ viuit, nisi fuerit conformatum.

Per διαπλαστικὴν & instrumẽta.

Quæ quinta est essentia siue natura.

Materiam conformans & præparãs formæ aduentanti.

Vt in seminibus rerum, quæ ob id diuina dicitur.

Præparatio siue cõformatio vinculum est superioris & inferioris.

na aurea; hæc cœleſtis eſſentia, quæ abſente anima, opus ſeruat & moderatur. Præſente, illam iuuat in agendo. Multa facit anima eius ope, quæ ſola non poſſet. Dum ſemina animantur ac viuunt, anima imperat eſſentiæ, eſſentia nobiliori mancipatur. At extincta vegetans vt in radicibus, folijs, animalium partibus, vni formatrici, quaſi condito teſtamento, quaſi abdicato magiſtratu, ſuas delegat functiones. Tunc medicamenta viuunt ſibi. Aſſumptorũ noſtra anima eſſentiam mouet. Eſt noſtra natura rheo, ſennæ, pani, vino, loco propriæ vegetantis. Tunc illa viuunt nobis. Viuere enim dicuntur quæ agunt, vt mortua, quæ omni prorſus agendi poteſtate deſtituta ſunt, latè vſurpato vitæ ſignificato. Sic inanima animantur. Sic plantæ, bruta, fiunt partes noſtri. Sic medicamenta proprias exerunt virtutes. Quæ poteſtas latebat actuatur. Ex ferijs ad opus conſurgit. Cum præcedit animam vt in ſeminibus, ad hoc vel illud indiuiduata eſt. Symbolum habet cum forma adueniente. At in emortuis, amiſit illam hæcceitatem Scoti. Vna hominis natura, in his & illis, hanc energiam excitat. Anima brutorum idem poteſt.

Symbolum eſt agentium & patientum mutuo.

Anima nondum præſente formatrix imperat.

Præſente verò obſequitur, & iuuat plurimum.

Abſente ſiue pereunte vegetante, formatrix eſt totius rectrix.

Hanc eſſentiam Ariſtoteles dixit naturam & facultatem. Vitale ſpirans & actiuum principium, non languidum, non otioſum. Manus autem habet, quibus efficiat, inſtrumenta dixere. Calorem dico, ſpiritum & humidum primigenium. Coniuncta omnia to-

Cum ſuis inſtrumentis conſtituit totam rei ſubſtantiam.

Calidum innatum.

Partem siue substantiam solidam.

Hinc tota virtus partis Medicamenti Alimenti. Veneni.

tã rei ſubſtantiã cõplent. Hinc manat occulta proprietas; Occulta illis qui manifeſtis qualitatibus tribuũt omnia. Fernelius vno nomine calidi innati deſignauit. Eodẽ Galenus ſignificauit ſubſtantiã ſeipsã mouentẽ. Hippocrates quid immortale. Cũ autẽ partiũ ſimilariũ, ſolidũ ſit fundamẽtum, ſic Galenus: Vis omnis corporis noſtri in ſolidis partibus cõſiſtit, in ipſis ſanitas eſt, nec morbus alijs expellitur præſidijs, quã patiũ ſolidarũ integritate. Talis facultas in medicamentis eſt, à qua vis omnis morbicida ducitur. Talis in alimentis, cuius ſimili nectare, partium corporis noſtri ſubſtãtia paſcitur. Talis in venenis, cuius pernicie balſamum noſtrũ, vitaléſque ſpiritus in proprio fonte corrũpuntur. Nuda autem non naſcitur, ſolitaria non venit, ſed ſuis ſtipata inſtrumẽtis. Nec etiam nuda & ſolitaria elicitur, ſed ſuis perpetuò ſociata miniſtris. Sẽper cum ſpiritu habetur, ſæpius vtrùmque cum oleo, quod optabilius. Nam fugax ſpiritus, oleo ſuſtinetur, retinetur. Sic habetur tota totius rei facultas, ſi cõſeruator naturæ ignis adhibeatur. Rudimentũ & argumentum videatur in oleo præſtanti è rebus extracto, vaſe cõcluſis, Hermeticè obſignato, & Soli expoſito, donec oleum diffluat, ſolius naturæ, ſolaris ignis miniſterio. Ipſe calor eſt, qui in vniuerſo maturat omnia, qui in nobis bona omnia facit. Sic autem mutuò ſe fouent iuuantque ſingula. Neque contrarietas in illis eſt, vt in elementis, ſed amabilis concordia, vnio indiſſolubilis. Calor qualitas eſt, ſubie-

Cum instrumentis, vt naſcitur, ſic elicitur. Semper cum ſpiritu, ſæpe cum oleo.

Vt & per inſolatum oleum. Sol, eſt ignis naturæ pater.

Instrumentorum autem mutua ſunt auxilia.

ctum habet analogum, tenuiſſimum, mobiliſſimum, lucidiſſimum. Spiritus eſt, mediam naturã participans. Quà corpus, cum corpore elemẽtari conuenit. Quà ſubſtãtia per-ſpicua, cum cœlis. Ambo ſubiectũ volebant cõſtantius, quo eorum pernicitas ſiſteretur. Nõ decebat vitam animantiũ, in tam lubrico ſubiecto collocare. Datum eſt humidũ, oleoſum, tenax, viſcidum, in quo dum conſtanter arderent & lucerent calor & ſpiritus, vitam, toti corpori, quaſi lucem, impertirent. Humor ergo his duobus animatur. Illa duo humore nutriuntur & fulciuntur. Vt calor non fuit elemẽtaris, ſed diuinus, cœleſtis, Solaris, ſic nec quiuis humor. Aërius ſpiritui conuenit, putredini aduerſatur, durat diutiùs. Fouet calorem ſimilẽ. Aqueus calori iũctus, author fuiſſet putredinis, citò exſiccaretur, calorẽ extingueret. Ergo humidum fuit, oleoſum, tenax, viſcidum, vix diſſipabile, perparũ exhalabile. Calor mitis, blandus, non acer, non incendiarius. Spiritus tenuis, mobilis, lucidus, eſſentiæ inteſtinus. Talis eſt tota rerum ſubſtãtia. Vnde oculta omnis proprietas, quæ non calore, nõ frigore ſeſe manifeſtat, ſed his ſuis & recõditis viribus. Sic ergo in omnibus latet τὸ θεῖον Hippocratis. Deorum plena ſunt omnia. In vilibus rerum excrementis, In caſa Heraclyti dij in ſunt. Hæc eſt quinta eſſentia in re qualibet concluſa. Ignis cœleſtis, in abiectiſſima animante incluſus, hic infuſus calor diuinus: Impreſſa & infixa diuina eſſentia, quam iubet Hippocrates obſeruare, etiam in morbis.

Spiritus volans oleo conſtanti ſiſtitur.

Humor duobus animatur illuminatur.

Duo humore nutriuntur.

Fauor quoque eſt à mutuis conditionibus.

Alienis læderentur.

Ergo vt omnia miſcentur

Vt omnium materia præparatur & diſponitur ad formæ receptitatem.

Sic in omnibus inest formatrix, & eius instrumenta.

Quam Aristoteles dixit in omni forma, quam Plato significauit in omni generatione. Quæ est in omni mixtione. Eius vestigia, vbique prostant, in magno & paruo mundo. Vbique est, vbique inuenitur. In paupere, vt in diuite, Sed in vno plus in altero minus. Dispensatur inæqualiter, sed iustè. Sic natura γεωμετρίζει. Infinita sunt exempla æternitatis. Cœli actiui & efficaces sunt incorruptibiles. Salamandra quæcunque tandem sit, siue elixir philosophorum, siue quid aliud, πυρομαχίαν instituit. In igne viuit, nutritur, augescit, non frigore ignem extinguente. Nam igneæ naturæ est. Vnũ quodque nutritur simili. Phœnix per latentem essentiam renouatur. Alcion carnem habet ἄφθαρτον Aquila ætate confecta, senio reflorescit. Ceruus ter Nestoreos viuit annos. Plantarum plurimæ semper virent, vt ἀδιανθῶν & ἀσπερματῶν genera. Inter metalla, aurum inuictum ignibus est. Lapides pretiosos in sæcula durabiles testatur Hermetis tabula smaragdina, ditata aurificio. In singulis generibus, est aliquod vnum quod sui generis, decus & palmarium sustinet. In brutis apis, in vegetantibus vitis, in mineralibus aurum, essentiam præbent χρόνῳ edacissimo haud cessuram.

Est in morbis. In generatione. In forma. Argumenta dant cœli. Salamandra. Phœnix. Alcion. Aquila. Ceruus. Plantæ. Aurum. Gemmæ.

Rationes testantur.

Idipsum his rationibus suadetur, vt maneat inuicta hæc veritas, ratione experientia & authoritate asserta. Quot sunt effectuum diuersa genera, tot sunt eorum causæ. In similaribus enim, vnum est vnius principium

Ab effectuum generibus.

9. metaphysi.

9. metaphysi. Inuictis argumentis quatuor elementa demonstrauit Aristoteles. Cœlum quintum elementum non sine causa dixit lib. cœli. στοιχεῖον ὅσαν ἕτερον τῶν τεσσάρων ἀκηρατόντε καὶ θεῖον. quidni ergo erit in mixtis cœlestis portio? Inferiora reguntur à superioribus, motu, influxu, & lumine: actio non fit nisi mediante symbolo. Non erit scientia de rebus naturalibus, nisi aliquid habeāt animo simile. Intelligit scibilia, sibi assimilando quantum potest. Materia sublunarium ab elementis est, forma verò ab ijs quæ semper mouentur 1. meteor. Formam à cœlis esse pluribus demōstrauit diuinus Fernelius libris de abditis rerum causis. Sic autem ego.

A superiorum & inferiorū actione & passione.

A symbolo agentium.

Quod est & in rebus scibilibus cum animo.

Forma rei, ab elementis est aut à cœlis. Si ab elementis, aut ab eorum qualitatibus, aut à substantijs. Si primum, forma erit in accidentium genere, quæ tamen potissima est substantia. Nunquam mille accidentia vnam constituerent substantiam. Imo nullum accidens potest, sua virtute attingere, formæ aut substantiæ productionem. Nihil enim ex se, agit supra vires suas. Sunt rerum omnium definiti actionum termini. Non etiam ex vnione formarum elementarium. Tum quòd illæ sint actu. Ex pluribus autem actu, non fit vnum simplex, sed compositum: sicque forma esset composita, generaretur in tempore & per partes, non in instanti. Tum quod natura generet ex actu & potentia, esset mixtio simplex non generatio. Et per consequens

Cœlestis non elementaris demonstratur

Quia substantia non accidens.

Quia simplex non composita.

non omninò, forma est ab elementis, sed à cœlis, quos inutiles non esse, æquum est æstimare. Deinde, inferiora omnia, materia constant & forma. Nunquam autem, formæ aptabitur materia, nisi sit proxima, nisi determinata velutique indiuiduata ad hoc vel illud. Nisi symbolum habeat ad formam. Neque enim ex quolibet ligno fit mercurius. Materia autem fit proxima, multiplici præparatione. Præparatur non per formam, quæ nondum est. Non per materiam quæ non agit in seipsam, quæ est pura potentia, sed ab externo principio. A natura illa vniuersali, quæ externa quidem est materiæ in quam agit, sed fit interna absoluto opere & formam inducendo. Ergo in re constituta manet aliquod quintum, quod conseruet opus, & sine quo ruat pereatque.

Quia dum fit actio aliquid intelligendum est.

Quod moueat agentia & patientia.

Sicque materiam præpararet.

Nihil enim agit in seipsum.

Non agit quod nondum est.

LIBAVII FIGMENTA de quinta essentia.

CAP. XIIII.



CHYMICI *probabiliùs loquentes non dicunt essentiam purum cœlum esse, sed corpus analogicum, vt pote mixtum & corruptibile, sed elementis puriùs nobiliusque* Resp. Dictum est supra desiderari chymicos quos fingit ad placitum loquentes, veri enim & probati aduersantur. Censemus, inquit Bonus, hunc lapidem esse perpetuum super ignem, non solùm propter adæquationem quatuor elementorum, sed & propter coniunctionem quinti elementi. Sicut mundus maior ex quatuor elementis

Pag. 99. Triumph. malè Libauio corruptibilis & mixta dicitur.

Diuina & cœlestis & quinta docetur ex Bono Ferrariensi.

corruptibilibus & vno incorruptibili est quod dicitur quintum, sic & ars diuina virtute, quatuor elementa lapidis corruptibilia nexu & modo vnius incorruptibilis, quod quinta essentia dicitur in hoc mundo, indissolubiliter copulauit. vnde Auicennas, hoc est vnum quinque elementorum. Deinde si non est à cœlo hoc corpus, si nobilius tamen elementis, vnde, erit quæso? erit-ne aliquod tertium? Quod si mixtum, dic ex quibus? si corruptibile, dic in quæ abeat corruptione? Et dic etiam illorum mixtilium originem? dic naturam? eodem enim redeundum erit. Quibus sic satisfecit pag. 268. Triumph. *Materiale cœli corpus adduci in aliquid præstantius, quod quintum est & essentiale.* vocat fæcem cœli, seu partem crassiorem, elementis cognatam, in quam agat virtus cœli. Ecce verò Paracelsi commenta: tantum profecit discipulus. Quasi cœlum aluum deponat crassum stercus, ex quo eliciatur quinta essētia Libauij. Hactenus enim audiuerā cœlum, esse corpus similare & ὁμογενές. pars crassior non minus est cœlestis, quàm subtilior. Ex parte formali & materiali, tanquam essentialibus cœlum constat, ambabus coniunctis actio tribuitur: actio enim est suppositi. Si forma cœli agit in materiam, nonne idem aget in seipsum? cuius nutu forma incitabitur? quo subiecto sustinebitur in agendo? sic tandem cœlum erit hoc nostrum, longè præstantius veteri: in dies enim agendo, hanc materiam perficiet.

Malè Libauius fingit fæcem cœli pro illa.

Cœli nulla est fæx.

Cœlum non ageret in illam fæcem.

Non est portio materialis cœli.

Quaſi verò in toto eſſentiali actio tribuatur formæ, aut materiæ ſeparatæ, non toti, non ambobus coniunctis? quando canis currit, non currit anima, non forma, non materia canis, imò non corpus, ſed totus canis. Atque hæc vt reijciatur materialis portio pro eſſentia. Sed inſtabit, fæcem cœli intelligere, non propriam cœli materiam, ſed aliquid extra proprium cœli corpus. Dum cœlum agit, hanc fæcem depurat; depurata verò fit portio eſſentialis ſublunarium. Ergo cœlum ſuo Vulcano chymicè laborat, peritus eſt operator, ſed vaſa deſunt accommodata, niſi adfuiſſet Libauij cranium, in quo tanquam in capitello fiat operatio: ita enim medici caput nominant in deſtillationibus morboſis. Pudet perſequi tot nugamenta, quæ otioſum commentatorem deceant. Sic licet ſolis deſertoribus delirare. Plura qui volet & magis ridicula bonas horas perdat in Libauij ſcriptis legendis. Alibi naturam eſſentiæ repetit ab ipſis rebus. materiam eſſe totum compoſitum, formam verò agendo & laborando induci. Exempli gratia, rhabarbarum elaboratum & depuratum, aliquid deponit ſeipſo integro puriùs, quod eminēter & virtute omnes totius rhabarbari vires complectatur: ita enim plurimi interpretantur: quomodo eſſentia erit artificialis; tota pendebit ab operatore. Quod ſi velit Libauius, per cœlum agens ſiue purificans, menſtruum aliquod nobile intelligere, cuius virtute talis

as requireetur.

Non eſt artificialis extracta à toto.

Vt quinta qualitas Auicennæ pro temperamento.

Confutauit hoc Fernelius.

ſubſtantia producatur, qui ſibi ipſi ſatis-faciet, aſſerenti alijs in locis eſſentiam illam à Deo creatam fuiſſe & rebus ipſis inditam? Hæc opinio euertitur rationibus Fernelij, quibus temperamentum Auicennæ exploſit. Duo enim hæc figmenta plurimùm inter ſe conueniunt. Alia ſunt multa & admodum varia, quibus vt in cæteris, ſic in quinta eſſentia varius & inconſtans eſt.

VNIVERSALE, EIVSQVE FACULTATES, rationibus comprobatæ.

CAP. XV.



INERALIA foris & intus ſalutaria iam pridem experti ſunt veteres. Hoc tanquam receptum & confeſſum recipimus. vniuerſale è mineralium familia oriundum hac conditione non reijcietur. Imò mineralia, vires habent omninò maiores & conſtantiores. Docendum artem experta primas tenere, inter medicamenta. Etiam naturæ documentis aſcendere in alimentorum claſſem. Omitto naturæ placitum, quæ mineralibus alit vegetantia, vegetantibus animalia, his ipſis nos ipſos mediatè immediatè.

Vniuerſale cùm ſit ex mineralibus.

Vires habet maiores medicamentoſas

Alimentoſas.

Sic tempeſtiuis ex imbribus humida tellus,
Vertit ſe primùm in frondes, & pabula læta
In pecudes, vertunt pecudes in corpora noſtra
Naturam.

Mineralia fortiora laborem ſuſtinent.

Perfectiorē. Nutritio non in totum mutat. Tales sumus qualia assumuntur. Ignobilia nobiliorum clementi hospitio excepta beantur, feritatem & cacoëthiam deponunt, & salutari permutant. Præferuntur autem quæ similiora & durabiliora. Talia sunt quæ vitæ principia habent cum his conditionibus, calorem, spiritum, copiosum, vegetum, lucentem in humido radicali, seminali aut analogo, puro, tenaci, constanti, exactè permixto, multiplici coctione, iterata circulatione depurato, quinta & diuina essentia multoties animato, viribus multiplicato, à spiritibus potentissimis, è triplici regiarum fonte prorumpentibus. Talis quæ reponitur substantia in locum vacuatæ, durabilior, constantior, & viuacior erit. Talis amica naturæ, naturam roborat eximiè, sicque secundariò morbos exterminat. Sic corpus æquabili succorum consistentia donatur: Humores nimiùm fugaces & labiles, tam citò dissipabiles sistuntur, velutique glutinoso vinculo retinentur; Humores hydropicorum serosi sic solidescunt: sic vigor languenti iecori restituitur, sic Elephanticorum iecur putrefactum redintegratur: corrupti succi restituuntur, calor natiuus marcescens restauratur, intermortua altrix fereque deuicta, nouis & audacioribus copijs recreatur. Sed & proprio fulgore niger & obscœnus sanguis, rutilat, & amabili luce splendescit. Quæ lucent magis, cæteris præstant: hoc in elementis est, hoc in cœlis,

Longiorem.

Vt possint exactius permisceri augeri

Multiplicari viribus & quantitate.

Humor eorũ constantior.

Arte perficitur.

Coquitur.

Miscetur.

Animatur spiritu.

Vegetali animali.

sanguinem efficit talem

Solidorem.

Lucidiorem.

Vegetiorem.

Aſtra ignibus fulgidis micantia, vt partes or bium ſplendidiores, ſic actuoſiores. Theologis Angeli, potentiſſimi ſpiritus, ex luce ſunt. Ariſtoteli intellectus eſt τὸ φῶς. Platoni oculus eſt igneæ naturæ, vt cœlum; intelligit ignem lucentem non vrentem. Rerum omnium baſis & fundamentum lucet; ſemina humore oleoſo, pingui, lucido diffluunt. Omnia calcinatione in cryſtallum lucidum abeunt. Sunt qui cryſtallinam mundi faciem aſſerant, vbi igne calcinante, opificium diruetur in iudiciali conflagratione. Eſt cœlum cryſtallinum, quo ſignificant aquas in mundi geneſi memoratas. Inter partus terræ, aurum, argentum, gemmæ omnes, vt luce ſic præſtantia excellunt. Hinc humanus animus τὸ φῶς earum quaſi conformi, ideſt lucida ſubſtantia recreatur. Hinc tantum gemmarum prætium. Hinc tacita animorum cum luminoſis neceſſitudo, & amabilis delectatio. Lætantur animi cœleſtes, lucido domicilio, auerſantur tenebras & obſcura omnia. Cur dæmones lætantur melancholicorum hoſpitio? niſi quod enumeratæ conditiones reliquis ſuccis veniunt ab humore melancholico? Vnde animus ſagacior ſapientior melancholicis. Nullum vidit Ariſtoteles ingenio præſtantem qui non melancholicus fuerit. Addo naturam prædicti ſucci fixam eſſe; minus patet illa mutationibus. Eſſentiæ quæ ſunt fixæ & immutabiles, ſunt incorruptibiles. Iſta fixitas retinet latentem eſſentiam,

Luminoſa cœtus ceteris ſunt vt Elementa.

Cœli.

Aſtra.

Semina rerũ.

Gemmæ.

Animi luce Lætantur.

Gaudent melancholicorũ conſortio.

Propter humorem lucidũ talem

Vnde & ſagacitas melancholicis.

Quia ſpiritus animæ inſtrumentũ.

impeditque tam citum defluiuum. Nec hinc ſoli corpori, ſed & animo vigor, robur, ſanitas. Scitur animum, inſtrumentorum conditionibus iuuari plurimùm aut cohiberi. Cauſa cur homines excellant hominibus, artifices artificibus, in inſtrumenta reijcitur. Animus peræque diſciplinarum capax. alius tamen alio citiùs & perfectiùs excolitur. Vitiatis ſenſorijs functiones culpantur. Animus eſt vbique potens, & vbique totus, in toto & in qualibet parte. Si oculus eſſet in digito videret digitus. Si ſeni eſſet oculus iuuenis videret vt iuuenis: Febricitantes, quibus lingua bile perfuſa, iudicant amara omnia. Quibus auriginoſi oculi, flaua videntur omnia. Therſiti, erat acuminatum caput. Cur μετεμψύχωσις Pythagoræ impoſſibilis? Cur Sagarum vana ſunt philtra demutatoria? Quia ſi animus de corpore intemperato decedit in morbis exitialibus; ſi non poteſt agere ſine proportionato inſtrumento; ſi non potuit philoſophari in Therſitis capite, quomodo anima culicis reget elephantem? quomodo humanus animus ratiocinabitur in capite aſini Apuleij, muſcæ, porci? Lætatur animus omninoque adiuuatur inſtrumento conformi. Conforme erit & ſimile quod animi conditiones habebit maiores. Actio maior eſt fœlicior inter ſymbolica. Animus eſt formalis immateriatus. Inſtrumentum eius proximum, eſt ſpiritus. Ergo tenuior, mobilior, ſimilior erit animo. At tales euadunt ſpiritus,

Animo ſimiliores inde fiunt.

Agit ~~omnia~~ anima pro inſtrumētis.

Nihil corporeum poteſt ſine corpore.

Bene diſpoſito.

In diſproportionato nihil.

Vnde nulla eſt metempſychoſis.

prædicto ſucco ſociati & nutriti. Sic clariores tenuiores, defæcatiores, & lucidiores fiunt. Vnde animus tam obſequioſo ſatellitio fretus, vehementer indagat, multùm meditatur, comprehendit, nec laſſatur aliud ex alio quæritans.

Hæc ergo diuina & cœleſtis ſubſtantia, hoc magnum elixir philoſophorum, hoc ſapientum magiſterium, multa & maxima poteſt. Temperamenti ſynceritate calorem noſtrum fouet, ſubſtantiæ denſitate, tenacitate, permixtione abſoluta, humidum radicale conſtantius, copioſius, minùs diſſipabile reddit. Hinc vitæ diuturnitas, ſanitatis tutela, & morborum fuga. Longior vita eſt, à calore plurimo, humore copioſo, tenaci. Sanitas & alacritas ab eodem puro, lucido. Morbi expugnantur naturæ robore aucto, ſpirituoſa & eſſentiali ſubſtantia. Sic partes principes, mirum in modum roborantur, vi adſtringente & roborante. Sanguis purus, vegetus, rutilus euadit, à quo talis ſubſtantia per nutritionem. Hic liquor diuinus, tot facultatibus grauidus, ab effectu cœlum nominatur. Vt cœlum cauſa eſt vniuerſalis, tamque multa & varia poteſt, ſic in corpore humano, imò in cæteris omnibus, morbos ex diametro contrarios demolitur. Scilicet agens omne agit, pro ſymbolo & conuenientia cum primo actiuo. Adeo conuenit cœlo hic liquor, vt non ſolum cœleſtis, ſed & cœlum ipſum dicatur. Conuenit ergo & con-

Nullæ ſagarum artes.
Spiritus autem depurantur hoc præſidio.
Humorem perficit.
Calorem fouet.
Animat.
Principes partes roborat.
Naturam & vires multiplicat.
Hic contraria facit.
Vt cœlum.

cordat vt viribus, ſic & operibus.

AN ALIMENTVM viuentium dulce.

CAP. XVI.

Si ſale conſtamus, & nutrimur.



VONIAM ſupra diximus Chymicum artificium naturale eſſe, eiuſque opera naturalibus affinia, hæc quæſtio explicationem interponit opportunè. Nam ſi alimentum dulce, non erit ſalſum, non acre, quod contendit Paracelſia Libauij in generatione & nutritione. Paracelſi mancipia, paucis à difficili quæſtione ſeſe expediunt. Negant ſaporem, acidum, acrem, ſalſum in ſale naturæ eſſe, in conſtituente & nutriente principio. Sale intelligunt quod manet, quod firmat & roborat, quod humido ſoluitur, ſicco congelatur: tale promiſcuè hoſpitari cum ſapore quouis, ſalſo, amaro, acido, dulci: vnde ſaccharum ſal eſt, E plumbo eſt ſaccharum, ſiue ſal dulce. Supra diximus hæc omnia eſſe vnius principij, non potiùs ſali quàm ſulphuri, quàm mercurio conuenire. Cautiores itaque vt recentiores, inter quos Libauius pertinaciter ſalſedinem defendunt, in alimento, in ſanguine, in principio, in ſemine. Exempla producunt in teſtimonium. Plantas eſſe ſalſas, amaras, acres, proinde & ſalſis ali. At quæ nos alunt, ipſa nos fecerunt, ergo & ex ſalſis ſumus. Lupinos ſerunt agricolæ, vt quicquid amarum ineſt fugatur, pro nutritione Lupini. Solum reſtet dulce triti-

Erit ſalſum aliquod alimentum, aliquis ſanguis ſalſus.

Sed dulcis eſt omnis.

Non obſunt, quæ ſalſa.

Salſis nutrita.

Dulcedo non eſt in gratia. In familiaritate.

co. Ergo & salsum & amarum est, non dulce tantùm, viuentium alimentum. Addunt priores, dulce alimẽtum non sapore, sed gratia & familiaritate æstimandum, cum qua liceat sapores omnes coniunctos obseruare. Appetitus animalium duplex, animalis in ore & œsophago; cuius est discernere salutaria à pestiferis; sapores gratos ab ingratis, quod animæ opus est. Naturalis alter singulis partibus insitus, sine consilio, sine ratione, quod adest pellicit, etiam illaudatum melioris inopia; non potest dulce ab amaro distinguere; amat quod alibile, quod transmutabile. familiaritas est in tribus principijs, quæ aliquando dulcia, amara salsa, pro substantiæ conditionibus, próque alimenti mixtione. Nam si sapores sunt ab alimẽtis ita permixtis, si dulcedo est ex tali mixtilium proportione, est-ne alimentorum omnium vnus mixtionis modus, vna temperies, vna qualitatum principũ, cum secundis, formaliũ cum materialibus proportio ad dulcedinẽ necessaria? Absit cum tam multa alimoniã nobis suggerant, calida, frigida, salsa, amara, acria, dulcia. Deinde corpus nostrũ constat quatuor humoribus qualitate & sapore contrarijs. Ex his alimentũ est mox nutriturũ; ex his semen, menstruũ; pulmo nutritur bilioso sanguine; amaro, acri; cystis felle; lien, melancholico succo, accido. Hippocr. vetat sanos purgare, quod cathartica violenter de sano corpore analogos humores, iam impactos reuellant, puta rheum bilem amaram. Ergo bilis amara in partis substantiam facesserat.

Sed in sapore tali.

Quoquomodo feratur aut trahatur alimẽtum.

Non obstat alimenti remoti varietæ.

Varia mixtio & sapor varietas.

Non dulcedinis vna, & similis mixtio in omnibus, & in omni alimento.

Nã ignis naturæ istas tollit exuperantias.

Ergo aut falsum est nos ali dulcibus, non salsis; aut dulcedo intelligitur de symbolo, de familiaritate, vt sit alimentum dulce, quod gratum, quod iucundum. Plantæ innumeræ nutriuntur amaro, & salso: Venenatæ plantæ aluntur sibi salutari, nobis pestifero; quod etiam dulce, nos enecaret.

Non sunt de ratione alimenti.

Sed tamen id omne naturæ infensum est, quod à mediocritate recessit. Omnem excessum natura respuit aut tollit. Dulcedo à mediocritate, à proportione æquabili, à commoderatione: licet enim paulò ad caliditatem inclinet, id tamen naturæ placet, quia calidum naturæ amicum. Omnes naturæ functiones calore obeuntur: primus effectus prima qualitas, est calor. Omne viuens est calidum. Est naturæ ignis, qui sapores infensos dulcedine permutat: Coctione dulcescunt amara, salsa, acria. Coctio à calore, non quouis, sed natiuo. salsa, amara, igneo non dulcescunt, imò verò intenduntur omnia; naturæ ignis mitificat omnia. Cur quæ manum vrunt, ore continentur innoxiè, nisi quod regnet in ore dictus calor? Ipse ignis arte adhibitus, ingratos medicamentorum sapores tollit? quantò magis à natura ipsa gubernatus dum circa alimentum negotiatur? At arte id fieri & sapientes literis mandarunt, & certo experimento comprobatum est. Amaritudo, salsedo, acrimonia, naturæ defecerunt mediocritatem. Nimium acria simulata si deuorentur interficiunt. Salsum, si

Dulcedo naturæ placet, quia symmetros & grata, ratione caloris.

Calor igneus sapores intendit, natiuus tollit.

Arte gubernatus medicamenta corrigit, insipida reddit aut dulcia.

Ergo salsum naturæ aduersum.

placet naturæ ipſa ſalſedine, gratius erit, quod ſalſius. In principijs magna & ſumma ſunt omnia: quo quid ſalſius, eo melius erit alimentum. Quod tamen eſſe alienum ipſa conuincit veritas. Sanguis ſanorum, omninò dulcis eſt, non ſalſus, non acris, non amarus. Hæ conditiones ſunt in morboſo, non in ſano. Tãtum abeſt vt ſint naturæ principia. Imò ex alimentis ſalſis, acribus, generatur ſanguis dulcis. Multiplici coctione bilis atra, & flaua, ſecernuntur à dulci ſanguine: quod ſalſum eſt, cum vrina diebus ſingulis expurgatur. Non prius alunt ſalſa, amara, quàm iſtos exceſſus depoſuerint.

Quodſi principium eſt omnia habere ſumma debet.

At tantum abeſt, cum natura ſuis laboribus tollat.

Salſedinem.

Amaritudinem.

Solent reſpondere, has rationes valere contra vnicum ſalem & immixtum alijs duobus, à quibus temperatur: dulcedinem eſſe ex illis tribus, ſic permixtis. Audio quendam iurare mellis dulcedinem à ſalſo & amaro oriundam: addunt eaſdem rationes valere contra elementa ſeorſim conſiderata. At enim agitur de alimento in quo tria illa ſunt, ita tamen vt alicuius conditiones dominentur, vbi ſalſum, amarum, acre. Iam quæritur poſt triplicem coctionem quo abeunt iſti exceſſus, quibus nocebant, ſal, acetum & ſimilia? Nam alimenta puta edulia erant talia ideſt ſalſa. Quò inquàm, ſi ſal manet in ſanguine dulci? ſalſedo enim à ſalſo eſt inſeparabilis quatenus tali. Poteſt-ne tolli manente ſubiecto? Illud tamen expurgari docet vrina. Si inquam ſal amicum, cur vrina ſalſa,

depellit ad veſicam vrinam ſalſam.

Ad cyſtim bilem amaram.

Ad lienem atrumſuccum accidum.

Vt ſuperſit dulcedo amica grata.

cur bilis amara? Deinde ſapor eſt affectus mixti, non ſimplicis & ſimilaris corporis vt elementi, proinde ſuperiora non valent contra elemēta. Piſces in alto mari degentes ſunt fluuiatilibus inſulſiores: animalia quæ ſalſis nutriuntur, ſanguinem habent dulcem nunquam ſalſum. Plantarum quidem ſuccus, animalium ſanguini reſpondens, ſæpe ſalſus, acris, amarus; quod non inſit valida ſecretrix, quæ foris excernat inutilia nutririonis excrementa, vt in ſanguine præditis. Quod autem affertur de lupinis amaris, de plantis ſalſis quę nutriuntur ſimilibus, contrarium omninò probat. Nam ſi alimentum omne, diſſimile eſt antequam nutriat, aut lupinus non proliciet amarum, planta non ſalſum, aut aſſimilatione deſinet eſſe tale: tunc tranſmutatur, & in nutriendi naturam vertitur. Dulcia edulia, tantùm abeſt vt talia maneant aſſumpta, quin potiùs bileſcunt. Lac ipſum matris in puero, mutatur antequam aſſimiletur. Non eſt nutritio ſine illa tranſmutatione, in qua vetera omnia pereunt. fit mutatio huius totius in hoc totum. malè ergo parachymici tria illa in nobis requirunt, Nóſque ex illis condunt. Verè Ariſtoteles & Galenus, verè Dogmatici pronunciarunt nos nutriri dulcibus, eſſéque alimentum viuentium omnium dulce, non ſalſum, non amarum.

Piſces marini ſunt inſulſiores.

Id non percipitur in plantis, quod deſit Valens excretrix quæ expellat iſta aliena.

Denique cum alimentum aſſimiletur ſi. Edulia ſunt amara. Debent aut deponere aut aſſumere.

Sicque non concludit, lupini ſalſedo amarorum argumentum.

QVID CHIMIA PHARmaciæ conferat.

CAP. XVII.



HARMACIA vulgaris tota eſt in medicamenti electione & præparatione. Vtramque laudat pharmacochymia, ſed præparationem & correctionem vt admittit, ſic ſæpè accuſat impotentiæ, imperfectionis: cùm probat triturationem, coctionem, lotionem, infuſionem, hic nunquam conquieſcit, nunquam in his τέλος ἔχει. ſed vlterius progreditur, donec quicquid præſenti neceſſitati inutile ſuſtulerit, malignam facultatem ſalutari permutauerit. Ratum habet in omni naturæ fœtu, nihil eſſe vſquequaque beatum: Omnia conſtant ſubſtantijs diuerſis, inquit Galenus, ſæpéque contrarijs. Dum viuebat totum integrum, partes integrantes & eſſentiales, vna vegetante regebantur, in commune officium conſpirabant ſingula: vbi emigrauit vegetans manent diuerſa ſui iuris. Poteſt rhabarbarum adſtringere, aluum & vrinam mouere, non poterat dum viuebat. Dum purgare eſt animus, inutilis eſt adſtringens. Dum aluum ſiſtere, nocet purgans. Hic torretur, exhalatur ſpiritus purgatorius, vt ſuperſit terreſtris portio. Illic infunditur vt magma terreſtre abijciatur. ita in cæteris contrarietatibus. Hic & illic Chymia diligentior. exaltat & ſublimat, magis propriam & neceſſariam ſubſtantiam, viribus multiplicat, saporem ingratum ſumul cum cacoëthia tollit

Pharmacia præcedit chymiam.

Chymia exornat & ditat Pharmaciam

Diligentius laborat.

Pharmaciæ concluſiones ſunt initia Chymiæ.

Diuerſa tollit & ſecernit.

Secreta agunt ſpecialiter.

Seruat vires res in laborando.

vt reſtet medicamentum, naturæ amicum, tutum & facilè, genuináque virtute præditum. Dum nutritur φυτὸν, manent nec excluduntur reliquiæ nutritionis, toto corpore diffluunt, aſſimilatur familiare, relinquitur inutile excrementoſum. Vnde reiectanea ſunt infuſionum magmata, ſed & maximè ſapores ingrati, & malignæ qualitates. talia genuinæ facultati ob-ſunt, & noſtræ naturæ aduerſantur. Ob id integra cum integris compoſita non ita laudantur. vtrumque enim hoc vitio laborat: vt bonum eſt compoſitione multiplex, ſic & malum.

Beneficio ignis naturæ.

In metallis maior chymiæ neceſſitas.

Correctoria vim ſæpe contrariam occultant in profundo, nec explicant niſi accurratius elaborentur. Hac cauſa damnata ſunt metallica, quod vires non eſſent in explorato, in aperto. Non reſpondit euentus, miſcentis & componentis medici intentioni, infracto manente minerali. Vegetantia minori negotio poſſunt; licet nec omnia nec ſemper. multas enim ignis gehennas, & primos artis labores reſpuunt: cuiuſque ſui ſunt labores, alia alijs delectantur, alios contemnunt, alijs depereunt: alia ſolam infuſionem, nullam coctionem ſuſtinent; alia & coctionem & ipſam calcinationem ſuperant, niſi comes veniat putrefactio. Sed inuentio mirabilis, ignis philoſophici chymica eſt, qui abſoluit & perficit omnia, etiam integra & quacunque ratione compoſita. Defectus omnes ſupplet, redundantias tollit, quo ſaltem

Vulgò non rectè, nec ritè parantur.

Vegetalia certos amant labores.

Chymia his & illis luxuriat.

tem vno, ſi nullo alio Chymia vulgarem pharmaciam ſuperat. Adde & mineralia ita demùm præparare, vt eorum præſto ſint vires, & in compoſitis adhibita non ſint ſine viribus. Sic aurum addetur non foliatum, non puluerifatum, ſed liquore conuenienti ſolutum; ſic vitriolum, non integrum, ſed arte illa in dulcedinem adductum, vt tuto & citò poſſit exhiberi foris intus. Non minora cæteris omnibus veniunt auxilia. *Hoc & illo modo præparatis.*

DE SVBIECTO FACVLtatis purgantis.

CAP. XVIII.

PVRGANDI proprietatem temperiei ſobolem multi cōtendunt. Alij ſpirituoſam ſubſtantiam volunt. Intereſt autem plurimùm ſcire quæ ſententia ſit verior. Non ſolùm ad benè medendum ſed magis ad debitè præparandum medicamentum. Si qualitas, non poterit ignis ſuſtinere conatus, non poterit ſeparari, fortior erit, & tutior in integris, nulla in ſeparatis. Nam temperamentum multorum eſt, & contrariorum, vnitorum eſt & coniunctorum; non manet, ſed perit in ſeparatis elementis. Elementa vini ſunt ignis ardens, ſiue aër igneſcens, aqua phlegmatica, & ſal tartarinus ſiue terreſtris portio. Vinum integrum his vnitis conſtans, temperamenti

Vis purgandi ſimilis eſt.

Alimentis, magneti, odoratus, contagijs.

Agunt omnia ſimiliter.

Intereſt ſcire quid ſubſit. proprietate moderatè calefacit, non poteſt igneſcere non inflammari: at in aëre ſeparato, ineſt ignis quaſi in actu, nulla inibi temperies, ſed pura & ſimplex ferè qualitas, qualis in igne quæritur. ſic moderatus calor, ex *Ad bene medendum & ad bene præparanda medicamenta.* omnium permixtione oriundus, in eorumdem ſeparatione perit: quodlibet ſeparatum, ſumma habet ſua: ſic vinum ardens, ſic phlegma frigidiſſimum, quod creditur hydropem inducere, ſuo frigore natiuum calorem conficiens. An ſennæ puluis fortiùs purgat infuſo? an chymicè elaborata, purgant ſolum irritando, non illa temperamenti natiui benignitate, ſuccum familiarem amicè ſeligendo, ſelectum euacuando? acres enim ſunt ſales chymici, & quæ ignem experta ſunt quandam agentis retinent impreſſionem. Omne agens ſibi aſſimilat patiens quantum poteſt.

Qualitas probatur ex magnete. Quod ſi contra; ſpiritus ſit purgandi potens, ſolutus à corpore, id meliùs & puriùs præſtabit & efficacius: vnde laboris chymici ſumma neceſſitas. Horum & illorum momẽta propoſito priùs quæſtionis ſtatu, paucis perſtringamus. Quæ de contagijs, de odo- *Ex ſtibio.* ribus, quæri ſolent, huius ſunt loci. Monuit ſæpe Galenus medicamenta eadem facultate *Calore igneo.* humores trahere qua magnes ferrum; ſuccinum paleas, ſimilitudine eadem qua alimen- *Odoribus.* ta mutantur in noſtram ſubſtantiam à partibus pellecta. Omne agens agit eo fine vt frua- *Contagijs.* tur tracto: vbi magnes ferrum traxit, quieſcit, eóque cupito fruitur, ſic alimentum à

parte: ſic ferrum à magnete: ſic humor à medicamento, præſertim remoto impedimento. Calor noſter agendo, quicquid eſt peregrinum ſeparat, vt ſit aperta & euidens ſimilitudo. Magnes, ſuccinum, aſperiore affrictu ad trahendum promptiora fiunt, ſollicitata & excitata facultate. Hoc ipſum eſt à contagijs, odoribus, &c, perdiu deliteſcunt & otiantur, niſi accedat impulſor, qui agitet quietos odores, vapores.

affectibus animi.

Qualitatem non ſubſtantiam eſſe, ex eo imprimis conſtat, quod magnes electrum, odorata, contagia, perdiu agant illæſa & inculpata. ſcitur tamen phyſicas ſubſtantias vt ſpiritus, eſſe finitas, detractione imminui tandem & annichilari. magnes ſolo contactu acus innumeras ſua proprietate perfundit, qua & ferrum trahant & polum adſpiciant. nec poteſt qualitas recepta aliam ſimilem producere. poſſet autem ſi à ſpiritu, ſi à ſubſtantiali facultate vbique potente. tot abſurda declinantur admiſſa qualitate pura, ſine vlla ſubſtantia. Ignis calorem aquæ communicat, oleo, ferro, qui vt ignis ipſe deurit, ſine ſpiritu igneo: odor receptus, vicina loca ſimili beat fragrantia. contagium ad diſtans, ab vno in aliud tranſuolat, tantùm poteſt mediatè, quantùm immediatè. Ipſa ſimilitudo temperamenti amicitiam conciliat, affectum inter corpus & alimentum quaſi vt in ratione prædictis. At affectus animi, virtutes, vitia, qualitates eſſe non ſubſtantias pridem contra

A duratione eorum.

Ab agendi natura.

Catharticorum.

Temperamẽtorum.

Odoratorum.

Contagionum

Stoicos fuit demonstratum. Sit ergo vis purgatrix pura qualitas, separata ab omni corpore, sed quouis alio recepta, verè agat. Sit inquam temperamenti soboles, quæ non aliter communicatur sanguini in nobis, & liquori cuilibet extra nos, quam igneus calor aquæ superpositæ, ferro vicino, & similibus.

Substantia docetur ab imminuto pondere.

Cathartici infusi cocti.

Ab odore.

Magnete.

Duratione.

Alia opinio sic prioris momenta prosternit: verum est inquit finitum omne detractione aboleri, sed cathartica, odorata, imminuuntur. Si aliquoties sennam infuderis aut incoxeris, magma restitans orbatur facultate purgandi, imminuitur & mole & pondere. Rosæ in aëre libero fragrantiam relinquunt. Magnes, quia substantia duriore est perdiu perstat efficax, pauca enim fit ἀπόῤῥοια si desit ferrum. Sic folia, fructus, radices, purgantes sua habent durationis tempora, si degantes sua habent durationis tempora, si desit liquor. Vitrum antimonij inexhaustam ferè ostendit vim purgantem: ita de mercurio. Sed quid mirùm cum sint spiritus? Imperceptibilis ferè est diminutio, eadem de causa: cum tamen tandem detrimentum percipiatur manifestum, quin-etiam illa omnia vetustate languent. Sunt quidem in multis rebus virtutes ferè inexhaustæ, nullibi tamen infinitæ. Quæ qualitates puræ alienis subiectis communicantur, breui pereunt, vt calor igneus aquæ, ferro, & alijs: cum tamen virtus purgans perdiu duret in liquore excipiente, nisi ad eius corruptionem depereat aut exoluatur. Quod de odoratis, de magnetino

virtute, iddem cum proprio corpore faciente affertur, fidem addit ſubſtantiæ conciliatæ, detrahit qualitati. Nam ſi qualitas, & exoleſcat, quomodo generabit ſimile? adde generationem eſſe ſubſtantiæ, non qualitatis: communicatur non generatur qualitas; generatur non communicatur ſubſtantialis proprietas. De odoratis eadem fides. Nam ſi noſtri ſpiritus odoratis nutriuntur, certum eſt illinc defluere aliquid ſpirituale, vt ſimilitudo ſit nutriti cum nutriente. Quod additur de amore, de affectu, de ſimilitudine, de ſymbolo, maiora erunt omnia, ſi non ſola qualitas, ſed ſubſtantia adiuncta ſit. Non poſſunt migrare qualitates eſſentiales, de ſubiecto in ſubiectum. Genuina qualitas nunquam proprium ſubiectum deſerit; perit in alieno, ſeruatur in ſolo germano. Imò verò non eſt ſeparabilis. Ergo non ſola qualitas cathartici communicatur liquori infuſionis, ſed inſerta eſt & firmata in peculiari ſubſtantia, quæ purgationis & omnis operationis ſocia eſt. Contagionum ſeminaria ſpirituoſa eſſe demonſtrauit Fracaſtorius, quia generant ſimilem perniciem. Meſueus magiſter exploſit temperamentum, & cum eo ſapientiores Græci, Arabes, Latini. Ergo purgandi facultas non eſt à qualitate elementari, non à temperamento, ſed à cœleſti & diuina eſſentia, quæ in domeſtico hoſpitatur ſubiecto, vt ante declaratum eſt.

Contagionis natura.

Nutritione per odorata.

Seminario contagionis ſimilis productiuo.

Cœleſti facultate Meſuæi & cæterorum

AN BENIGNA MEDICAMENTA vehementiorum ſint loco, ſi benignis vtendum ſemper, etiam in magnis morbis.

CAP. XVIIII.

Chirurgicum opus mutatur pro neceßitate.



VXILII genus omne, aut manu aut medicamento perficitur. manus munus, à conſilio & ratione eſt. augetur, minuitur, citatur, tardatur ad arbitrium. Ferrum, ignis, foris, intus ad mouentur; ſanguis, pus, vrina, aqua, plus minus euacuãtur. opus χειρυργήμα ex benigno in vehemens, ex miti in crudele, ex paruo in magnum, mutat mali conditio. Qui morbi non cedunt medicamentis, ferro attingendi ſunt; qui ferrum reſpuunt, igne ſanantur; qui & ignem ſuperant, prognoſi relinquuntur immedicabiles. Sic diuinus ſenex quæſtionem reſoluit; non ſemper medicamento morborum rebellium curam cogit. ineſficax medicamentum blandum ratus, ad fortiora confugit: extrema extremis adhibet. Quod ſi ita eſt in chirurgicis quæ ratione & conſilio ducuntur, quantò magis in medicamento, quod ſola natura regitur? quod conſtitutos habet actionum terminos,

Quidni & medicamentum?

Cum ſola natura ducatur in agendo.

gradus definitos, quos non poteſt tranſcendere?

Non pauci tamen ſuadent contrarium. Euacuatio fit non tantùm trahente medicamento, ſed multò magis expellente natura. Fuga vacui ſuperus humor ad inferi locum deſcendit: facultas onerata, ſtimulatur, iuuatque opus excernendo: ſic ſanguis natura grauis, aſcendit ſurſum: ſic clyſter ſola exonerans inteſtina, conſecutione tamen & ipſum caput, & ipſum habitum exonerat: Natura ad locum vacuati deponit quod noxium. Sic medicamentum regionis primæ, ſecundam quin & tertiam quoque expurgat. Vomitus ſolum ventriculum primò & per ſe euacuat, perſeuerans & vicina hypochondria, quin & corpus vniuerſum leuat. Optabilis verò curatio, quæ non ſolum fautricem, ſed ducem habeat naturam; quæ fiat paulatim. Nimium omne natura odit. Exagitatoria medicamenta corpus inflammant, colliquant carnes, noxios humores quos natura vtiliter ſeparauerat, frugi permiſcent, & confundunt. Gutta cauat lapidem non vi, ſed ſæpe cadendo. Lima in pollinem comminuit metallum, aſſidua confricatione. Cur ergo benignum medicamentum, forti non ſubſtituetur vtiliter? Quod non vna vice, ſed iteratis pluribus, id præſtet quod ex

Vnum ſimilare non poteſt contraria vt quod ratione regitur.

Non obſtat fuga vacui.

Non conſecutio.

Non cacoëthia cathartici.

Nam & ipſe ignis adhibetur ſæpe.

forti sperabatur? scilicet tutiora sunt medicamenta quæ naturam sociam habent non aduersam. Quæ ventriculo, cordi, visceribus haud obsunt. quæ omnes sunt clementiorum dotes, validioribus omnibus denegatæ.

In frente morbo talia valent.

Dissidium sic componitur. Morbi fientes, nondum firmati, qui ferè ex causis pendent, etiam in habitu, in tertia regione, demoliri possunt blando medicamento, quantum satis repetito. Quinetiam natura spontinis vacuationibus sola sæpe sanat. At morbi facti, constantes, stabiles, etiam in prima regione, medicamenti benigni conatum adspernuntur, vel decies repetiti. Aloë solas primæ coctionis reliquias deturbat. Nunquam humorem affixum erradicabit. Causæ naturales vno semper modo agunt. Habent actionum definitos terminos & virium gradus. Omnia facta sunt in numero, pondere, & mensura. Non est artificis rerum naturam ad maiora cogere. Potest-ne cinamomum etiam centies iteratum escharam inducere, vesicas excitare? vrere vt ignis? At cathartica substantiali facultate humores proliciunt, Non vndecunque omnes, sed certos ex certis. Quæ primæ regioni dicata sunt, nunquam vim suam ad tertiam promouebunt. Sine ordine & confuse faciet, qui alia pro alijs vsurpabit. Irrita & infausta illi erunt omnia. Quæ secundam regionem eluunt, indeque bilem vtramque, crassamque & affixam pituitam detra-

Non in factis

Medicamentum agit pro viribus.

Sint vires in tertio gradu.

Cinamomum non potest vrere, ita est de purgantibus.

Phlegmagogum non est cholagogum.

Multò minus benignum vehemens.

hunt, nequaquam ſerum exundans in capite, in habitu euacuabunt. Hydragoga ſunt quæ naturaliter id poſſunt. Rheum nunquam ſerum de ventre hydropicorum proliciet. In morbis magnis benigna mouent camarinam non expurgant. Dum materia turget, initijs morborum mouendum eſt. tum qui citò, tutò agit. Non opus eſt cunctatione vbi perniciosior eſt quies.

Nocebit in magnis mitè mouebit non expurgabit.

EXAMEN DVORVM ΠΟΛΥ-χρηςῶν Stibij & hydrargyri, vulgaris mercurij.

CAP. XX.



T iniuſtè reus, alieni peccati pœnas luit, ſic duo hæc mineralia cæterorum vituperijs iniquè aſperguntur. Conſuetudo tyrannus eſt. In more poſitum video, vehementiam medicamenti cuiuſuis, ſtibio imputare. Imò & ſymptomata terrifica, à cauſis deliteſcentibus oriunda. Audias & poſt decem annos nata vitia, ſtibio olim vſurpato commendari. Sit bonum præſens, damnum emergens. Qui hydrargyro percurati ſunt, infames putantur, & improba valetudine. Quod morbo debetur, datur medicamento ſæpè. Semper imperitè adhibitum, malè præparatum, infa-

Mineralia omnia venena non ſunt.

Vt nec vegetantia ſalutaria omnia.

Non est hydrargyrus artificialis sed natiuus.

Nullus arte è mineralibus elicitur.

mat laudabile alioquin præsidium. Cuiusque suæ sunt dotes, sua incommoda. Calumniatores mala obiectant, tacent commoda. Deceret vituperia detegere, & remouere maleficia, vt fructuosis beneficijs frueremur. Hoc ipsum est quod meditamur: dicendum, si venena sint, & etiam talia, si non possunt humana industria commendari.

Generatur cum propria gleba.

Vt cætera mineralia.

Hydrargyrus, argentum viuum Plinij, mercurius Chymicorum, vna & eadem res est. Ex sponte est nascentibus, vt Galeni dubium tollatur. Nullus est artificialis; nullus è metallis, è mineralibus, eruitur. Multò minus è vegetalibus, vt trifolio, berula, peto, staphisagria & similibus. Si inde manat, actu & immixtus continebatur, non potestate, & permixtus illic erat, tanquam miscibilium aliquod. Inania sunt Paracelsi & mancipiorum eiusmodi figmenta. Eruitur è cinnabari minerali, vt verè Plinius. Sed actu & distinctè illic continetur, vt sola concussione, & forti mallei ictu excutiatur. De quo plura peculiari capite reprehensionum Libauij. An metalla dicuntur artificialia, quod à lapide minerali expurgata & depurata sint? An & cætera mineralia, sulphur, vitriolum & similia? Imò si quædam Chymistarum laboribus è naturæ possibilitate eruuntur, vt aurum & argentum, nusquam artificialia, sed purè naturalia sunt. Ars nihil quicquam ad-

Non est venenum nec venenatus mercurius.

dit, Totum negotium naturæ committitur. Sic nec tritici cultura artificialis eſt. Sed ad rem

Primus Dioſcorides hydrargyrum inter errodentia collocauit. Hunc ſecuti omnes Græci, antidota dederunt, quæ roſioni mederentur. Nimiùm ſanè perfunctoriè, omnes de huius medicamenti admirandis viribus dixerunt. Eius naturam vt decebat non æſtimarunt. Diuinus Galenus fuit in cæteris ſimplicibus admirabilis & inimitabilis. De hoc ſolo loquitur dubius. Si affirmare cogas, venenum pronuntiat Anazarbæi exemplo. In alijs iudicium cohibuit, antequam manu, oculo, lingua, quæ eſſent exploraſſet. Hic teſtis auritus loquitur. Ea pronunciat quæ ſagaciores Arabes falſa ſignificarunt. Dioſcorides, aut ſublimatum intellexit, aut ex forti præcipitatum, calcinatum, minime elotis ſalibus. Sic enim rodit, vlcerat, inflammat, quanquam non pondere ſed calore acri. At de crudo quis talia auſit? Inuictis argumentis Iulianus Palmarius patruus noſter, frigidum humidum in 4. gradu demonſtrauit, in peculiari opere. Venena autem manifeſtis qualitatibus ſola quantitate noxia ſunt, præſertim frigida. Pharmacopæus Conciliatoris multas hauſit libras vnde glaciatus ſanguis. At ſeruus Pharmacopæi alius, furti cauſa copioſum hauriebat ex aluo redditurus.

Quicquid dixerint Græci.

Temperamẽto eſt frigido:

Sola quantitate eſſet venenum, vt alia multa.

Ergo non rodit non exulcerat.

Non corpora noſtra.

Ab illis potius patitur quam agat in ea.

Marianus Barolitanus vidit deuoratum à muliere, ad libram vnam & dimidiam. Alij innumeri innoxiè assumpserunt. Datum est sæpiùs paruulis verminosis, difficulter parturientibus, torminosis, magno profectu & iliacis. Quo iure ergo venenum, docti iudicent. Maleficia illi tributa, partim conficta sunt, nulláque ratione suffulta, partim imperito vsui, imperfectæ correctioni conueniunt. Rodere nunquam fuit obseruatum. Obseruatum puto, eius ope metalla durissima in calcem, in puluerem, in atomos abire, non aliter ac stygia. Duorum vnicum effectum, vni causæ dederunt. Stygia vrentissima est, isto feruore crediderunt metallum comminutum. Mercurio metallum abit in pollinem, vrere vt stygiã pronunciarunt. Falsa equidem omnia. An enim stygia ipso igne ardentissimo calidior? At aurum, igne inuictum manet. Stygia vulgaris, ex solo salium spiritu, momento argentum soluit. Aurum illæsum dimittit. An aurum durius? Mollius tamen & malleo obsequentius affirmant aurifabri. Si Stygiæ ammonium dissoluatur, aurum statim soluet. An ammonius sal omnibus alijs calidior? At regia illæsum relinquit argentum. Sanè non calore, non frigore, hæc quæ dicta sunt peraguntur, sed certa rerum proprietate, qua omnia conueniunt, aut aduersantur. Mercurius aut metallum est sola fixione deficiente, aut metallicus. Ob materiæ communionem metallis admiscetur per-

Introsumitur innoxiè.

Foris vtiliter adhibetur.

Etiamsi metalla calcinet id facit non calore.

Vt neque aqua fortis communis & regia.

Sed materiæ communione.

facilè. Si plurimum ſuperat metallum, in atomos imnumeras & minutiſſimas deducit, pro certa proportione, qua illi maritatur. ἀμαλγάμα nominant Græci, quaſi matrimonium. Dum igne vrgetur vento, ſolum fixum manet tantò comminutum, quantò exacta erat mixtio. Cur ergo diſſoluit metallum? id habet à ſubſtantiæ quaſi identitate. Sic multa dura, liquore diſſoluntur, nulla acrimonia, ſed ſola liquoris proprietate, quæ in congelatis & induratis ſymbolum liquoris inuenit. Summa liquidi, ſuperat ſummam ſicci, vt totum ſoluatur. Non aliter ac aliquando ſumma volatilis ſuperat ſummam fixi, & contrà. Sic in metallis ſymbolum inuenit mercurius, quod vnius ſint generis, ne dicam ſpeciei, cætera omnia reſpuit. Non conuenit cum vegetantibus, non cum animantibus, etiam magno artis ſtudio præparatus.

Similia ſimilibus miſcentur facilè.

Sic dura multo liquore ſoluuntur.

Sine calore, ſine acrimonia.

Quod ſi mutatio obſeruetur, erit ſolius mercurij, non ἑπρογενῶν; mutationem recipiet patiendo, non agendo. Sic hominis ſaliua, ſic hyoſciamo necatur, ſic ſuccis herbarum induratur, vt malleum ſuſtineat. nuſquam verò obſeruatum eſt vegetans, nunquam animal, à mercurio mutatum in ſubſtantia. Poteſt quidem frigore, communi qualitate, ardores mitigare, vt alia frigida; poteſt humores fluxiles in vijs communibus oberrantes euacuare; poteſt, ex accidenti dum proprio frigore calorem partium infirmat, pituitam

Quod agit in corpora noſtra non eſt ſubſtantiale.

Frigore calorem infirmat vnde generatur pituita.

Fræno destituta acrimoniam acquirit, vnde vlcera.

prouocare è propria partis ſubſtantia manantem, caloris natiui impotentia. At hæc illius ſunt, aut vt dixi quatenus frigidi, aut quatenus cathartici. Propterea nec hac cauſa venenum erit, nec vt tam multa verè deleteria, reijciendum. Intus dari innoxiè doctorum calculis mox dicebamus. Foris autem adhibiti quot & quanta ſunt eius beneficia? Auicennas dedit ad tineam, Meſueus ad ſcabiem. Antonius Muſa ad partum facilitandum. Marianus ad tormina. Vulgò domat rebellia vlcera, ſoluit ſcyrrhoſos tumores, herpetes cohibet, Eyſipelata reprimit, phlegmonas mitificat, ſcabiem ſiccat, læpram, pſoram & fœda cutis vitia depellit. An ergo venenum? Eſt ne aliquod venenum, quod cute aperta, rupta, tutò exhibeatur? Arſenicum, auripigmentum, aconitorum, napellorum genera, ſunt-ne vlceribus ſalutaria? & Taxus ſola vmbra eſt lethifera; nux caribarica. Falſo ego hydrargyrus tot authoritatibus, tot rationibus, tot experientijs aſſerta inter venena computatur. At recondita proprietate ſolidarum partium ſubſtantiam diſſoluit in pituitoſum excrementum, πτυαλισμῳ euacuat, non ſolùm ore ſumpta, ſed & foris adhibita; moleſtis vlceribus os ipſum dilacerat, dentes dimouet, gingiuas fruſtulatim eijcit. quomodo inquiunt talia à frigido? Sane ſunt hæc quibus diſplicet: nihil eſt omni ex parte beatum: dum aliqua ſui parte iuuat, alia nocet; non eſt bonum

Vtilitas multis probatur authoribus.

Adhibetur vlceribus.

Vnde non poteſt eſſe venenum.

Licet mala quædam faciat non correctus & nimia quantitate datus.

sine malo. sed horum causam sciscitari placet.

Authores Alchemistæ qui veram metallorum anatomiam scrutati sunt, dum sanitatis causa mercurium colunt, serpentem nominant, in cuius duobus extremis, in capite & cauda lateat venenum; solus venter, sola media substantia, vtilis est & medicamentosa, tot malorum expers, quæ integro & imparato tribuuntur. Vna autem sublimatio has partes secretas exhibet: cauda in fundo vasis subsistit, corpori fixo adiuncto, sociata. caput per summa volitat, vt puluis tenuissimus qui in crystallum vix cogitur. Media substantia vasis lateribus adhæret, neque ascendit altius quantumuis ardenti igne adhibito: crystallina, est solida & malignæ illius auræ vacua, quæ nunquam proferet enumerata accidentia. Alio modo & verè magistrali præparatur. quo tota fit benefica, tota medicamentosa, quo mirum dictu ex summo veneno, fit summum venenorum & magnorum omnium morborum alexiteriū. Scilicet hoc vnum est & verum, mi Libaui, magisterium. Eodem modo, eadem & mira arte, sandaracha Græcorum elaboratur; cuius quot & quanta beneficia! Eadem & duæ substantiæ mercuriales vnius radicis componuntur. eadem mercurius per mercurium extrahitur, nō ex auro, non ex argento, vt imperitè & oscitanter nugaris, sed ex corpore Magnesiæ quæ Regina est minerarum. sed hæc omnia non nisi nutu Dei. Hæc monere placuit vt intelligas cuius sit medicamēta chymicè præparare.

Maleficia arte tolluntur.

Infinitis modis.

Vniuersale fit medicamētum.

Purgat susque deque. Sudore. Vrina.

Vtroque. Alterat.

Omnia potest & præstat.

Vt admittit omnem præparationem.

Venena & medicamenta mutuò permutare, non ſolum vſu, ſed etiam quod præſtabilius, præparatione. qua qui medicus inſignis eſt, ferè eſt omnipotens. Atque vt ad mercurium redeam Protheus eſt, qui in mille facies mutatur. qui ſemper facit miraculum reſurrectionis inquit Fallopius: recipit omnem Chymię laborem; putreſcit, diſſoluitur, diſtillatur, calcinatur, ſublimatur, figitur miris modis: erubeſcit, albeſcit, ſtygia communi, regali, oleo ſalis, vitrioli, ſulphuris, vt cum minio cum croco, cum lilio de colore decertet. Soluitur in aquam, in oleum, in butyrum, & in alia multa multis modis.

Et omni modo administratur.

Sic foris & intus adhibetur, potéſtque diuerſa & omninò contraria. Aluum ſolam mouet, ſolum vomitum, aut vtrumque ſimul; ſolam vrinam, ſolum ſudorem, aut ſimul omnia, aut nihil omninò, pro vario apparatu: quinetiam vlcera ipſe facit, quæ facta idem ſanat: tumores parit quos diſſoluit; tot & alia multa illius ſunt ſolitarij. At cum alijs mineralibus minoribus, maioribus, & ſemimineralibus, ea præſtat quæ fidem omnem ſuperant. Cicuratur autem & miteſcit plurimùm, menſtruis nobilibus animalium & vegetalium, in quibus feritatem omnem depo-nit. ſed proprietas eius mirabilis eſt, qua ad vniuerſalis naturam aſcendit. In naturis bilioſis bilem, & in alijs humorem congenerem vacuat. quin & certis temporibus certum humorem. Et adeò naturæ placet vt nihil moueat,

Contraria omnia poteſt.

Et ſolitarius.

Et omnibus ſociatus.

Accommodat ſeſe aſſumentis naturæ.

ueat, si nihil oberret in vijs communibus excernendum. cum sale communi calcinato paratus, talis est. sale enim plurimum mitescit, plurimùm augetur vis salutaris.

Quæ obijciuntur incommoda, illiùs sunt integri & imparati, illius sunt & diutiùs continuati. Alia cathartica scammonium, colocynthis, agaricus, si pluribus diebus continuis, si dosi nimia exhibeantur, hypercatharses concitant, dysenterias, immoderatas alui fluxiones, quibus corpus vniuersum dissoluatur. Vlcera autem facit pituitæ salsæ interuentu: destituta enim caloris imperio, è communi loco in ventres delabitur, corrumpitur, putret, acrimoniam acquirit & salsedinem, vnde rosiones, vlcera & similia maleficia. Sic brumæ frigore concitantur, quæ & palatum & nares & oculos exulcerent: sic senes frigidissimi, salsis & vlcerantibus fluxionibus conficiuntur. omnia à caloris nostri infirmitate potiùs, quàm à medicamenti proprietate. Sunt certæ naturæ robustæ imprimis & validissimæ, quæ ipsissimo diutissimè continuato, siue foris, siue intus adhibito, ne tantillum commouentur. Nullus autem est qui catharticis non euacuetur plus minùs, pro dosi aut humoris redundantia. Ergo effectuum illorum causa, frigori tribuenda, non calori.

Mala illiùs sunt integri.

Bona legitimè & instè præparati.

A frigore ferè omne malum.

Talis enim facit & rigida hyem.

Et senectus frigidißima.

DE STIBIO.

CAP. XXI.



FFINE eſt hydrargyro ſtibium. Eſt quaſi congelatus mercurius in quem natura paululùm operata eſt. Quòd ſi hydrargyrus veneni expers eſt; veneno carebit & primogenitus filius; quod vt in mercurio placet inueſtigare. Qui de venenis ſcripſerunt medici, nunquam antimonium venenum exiſtimarunt. nulla extat eius antidotus: quæ plumbo tribuuntur, illi non conueniunt. toto cœlo differunt nec poſſunt permutari; non potiùs eius regulus plumbum eſt, quàm auripigmẽti, quam ſandarachæ metallina. Video intrepidè datum à Dioſcoride, Galeno, Plinio, Græcis Arabibus, ad externos & int. affectus. Illis authoribus refrigerat ſiccátque cum adſtrictione. Vim habet ſtipticam, quam laudat in cathartico Meſueus. Ocularibus medicamentis adhibetur: ſiſtit ſanguinem è meninge manantem. prodeſt cruentis vulneribus, vlceribus cicatrice tegendis. Auicennæ oculum ſeruat, terget, declarat, muliebres fluxus ſiſtit. Adhibetur crudum & coctum. Ex quibus intelligitur crudum ſaltem & imparatum, imò & vſtum venenum non eſſe. ſed ſalutare præſidium. Reſpondent calumniatores igne maleficum fieri. Lapis calcis non vſtus, innoxius eſt: at calcinatus, calx viua, concepto & latente igne nocentiſſimus eſt. Stibium lapis eſt

Si non eſt veneniũ hydrargyrus, multò minùs, ſtibium.

Tale nullus author dixit.

Omnes vtile agnouerunt & dederunt.

Ergo ſaltem integrum non eſt venenum.

Nec præparatum tale eſt vitrificatum.

Non Manet empyreuma igneum quod non eſt acre vt calx.

Nec à borace addito id habet.

mineralis, nec ſolo igne fit maleficum, ſed & ex adiunctis. Sed tamen ardor igne conciliatus, vt in calce viua, vt in lapide vſto, tactu, guſtu, perciperetur. At vitrificati ſtibij calor nullus, acrimonia nulla; planè inſipidum eſt. ergo violentia non eſt ab igne derelicto, ab empyreumate. Inter præparandum, borax additur pro fluxu promptiore. At borax ex benignis eſt; neque enim eſt chryſocolla mineralis, ſed ex ſale communi, tartaro, & lacte cõparatur, adiecto aliquando alumine. Et licet malignus eſſet borax, non inficeret ſtibium. Neque enim vnquam metallicis miſcetur: ſeparatur à congelato metallo, nec cum illò conuenit. Quam tuta autem eſſent aurifabrorum vaſa omnia, quæ & borace funduntur, & eo ipſo adiutore ferruminantur, ac ſoliдeſcunt, dum fluere facit medium vnionis. Ergo ſolum reſtat artificium quo incarceratus ſpiritus liberatur, cuius facultas eſt, aluum ſuſque deque mouere, tanta vehementia vt venenati & exagitatorij cathartici iura, demõſtret: fateor equidem in vitro vulgari eam ſubeſſe cacoëthiam, qua plurimos lædat, præſertim anguſto & breui thorace, difficile vomentes, infirmis pulmonibus quibus denegatur, non ſuadetur vomitio. At alios cur non iuuabit, etiam hoc vitrum vulgo præparatum? doſis ſit iuſta, detur præparato & humore & corpore, & ijs admixto quæ leniant & lubricent. Sequitur Patrui ſyrupus quo adiuuit innumeros.

Quia ſalutaris eſt factitius, non eſt chryſocolla mineralis.

Et quanquã venenatus eſſet non manet cum metallo.

Alioquin periculi plena vaſa aurifabrorum.

Vitrum dari poteſt ſed quibus & quando decet.

Patruus vtiliter dedit.

♃. vini albi, ℥ vj. a q. roſ. ℥ ij. infunde per noctem antimonij præpar. & pulueriſ. ʒj. cinam. ʒjß. In Colatura per inclinationem facta diſſolue ſacch. alb. ℥viij. f. ſyrupus, mediocriter coctus, doſis erit ab ℥ß. ad ℥j. ex cochleari, poſt hauſtum ius pulli aut vitulinæ carnis inſulſum: hac arte colicos cruciatus ad paralyſim vergentes ſuſtulit plurimos. quin & ſolo puluere apoplecticos liberauit, vt eſt in tractatu de purgandi legibus vniuerſalibus. Quod ſi arte Chymica diligenter elaboretur, ipſiſſima edet quæ mercurio tributa ſunt, & ſolitarium & alijs ſociatum. calcinatur & igne ſolo, & aqua regia, & ſale petræo, túmque ſpiritus ille vomitiuus expirat. calx diutius digeſta ſudorem & vrinam mouet. Soluitur multis modis in oleum efficaciſſimũ; tincturã producit quæ panaceæ nomine iactatur.

Sic nec vitrum venenum eſt. Quantò minus ſi chymica arte elaboretur.

Martinus Rullandus infinita profert exempla. Alexander Suctenius præclara de eo ſcripſit, ſed non cuiuis patent. Eſt modus ſupra cæteros quo totus figitur, & perficitur in medicamentum non ſolùm innocentiſſimum, ſed πολυχρήσον. Auro ſociatum ſudorificum eximium eſt; hydrargyro fit mercurius vitæ, cuius facultates verè vitales, & morbicidæ, ſi his duobus aurum accedat. flores promit mouente calore, vomitiuos quidem, ſed ſi ex vini ſpiritu & mellis circulentur, omnem deponent vehementiam; retinebunt ſolam deijciendi facultatem: violentia ſcilicet à cruditate eſt, quæ coctione & men-

Tot ſuſtinet labores, tot ſuppromit facultates, quot hydrargyrus. Et ſolitariũ datur. Et alijs admiſcetur. Dat vitrum regulum. Oleum cryſtallum. Mercurium vitæ.

ſtruorum nobilium clementia miteſcit. Ex eodem cryſtalli habentur qui nulla vacuatione tertianas & quartanas expediunt. Regulum, quaſi gallina ouum, ponit, ad ea vtiliſſimum quibus commendatur mercurius. Ex ipſo cum ſulphure cinnabaris rubicundiſſima fit, cuius dotes innumeræ. Ergo illa duo non natura ſua, non pręparatione venena ſunt, ſed ſolo vſu nefario & imprudenti: quomodo & clementiora talia ſunt: & ipſiſſima alimenta morborum ſunt cauſæ.

Diaphoreticum.
Panaceam
Purgatorium
Ergo nec hoc venenum eſt.

CVR HIPPOCRATIS TEMPORIbus ſalubrius viuebatur. cur nunc morbi funeſtiores, aduerſus eos quid nunc medicina Chymia adiuta.

CAP. XXII.



HYSICVM agens, finitæ virtutis tandem imminuitur. agendo enim repatitur. ad finem contendunt concurrunt omnia. ſeneſcit mundus, natura contabeſcit, effœta & ſenilis euadit: vt finis ab origine eſt, ſic quæ longius proceſſerunt laſſantur magis, ac in ſeipſis ægrotant. Quæ ortui viciniora, vegeta, læta & fauſta omnia. Contra in hac mundi & mundanorum ſenecta. communis eſt omnium deturpatio, non ſolum totus homo morbus, ſed & ſublunaria, impura, contaminata ſunt. Radicali fundamento ineuitabili ἀδρασίᾳ debilitato, plurima foris acceſſe-

Prima mundi ætate natura ſublunarium vigebat

Vt adoleuit mundus, ſic morbi naſci cœperunt.

Tempore Hippocratis puriora erant omnia quia recentiora.

runt aliena. nutritionis necessitate succreuerunt non pauca, latentis essentiæ, & viuacis facultatis sepulchra. Qui nunc nutritur, qui nunc sanatur homo, & naturam impotentem & alimenta & medicamenta haber δυσχρῆστα hisdem de causis. Quid-ni ergo morbi difficiliores? sanitas insalubrior?

Morbi cedebàt remedijs.

Prima mundi ætate vigebat natura in omnibus: tum homines glande etiam sani alebantur. simplex erat medendi via veterum quam Galenus laudauit. morbi magna ex parte erant simplices. nulla ante Galenum excogitata est intemperies. Hippocrates febres quas ignes vocabāt, suis etiam deleterijs, helleboro, peplio, esula, scammonio persanabat, ignoratis Arabum clementioribus: natura tum fortior, morbos quos non ita sæuire sinebat opportunè extinguebat, etiam cum talibus medicamentis. Nunc & sæculum inclinauit ad luxum, ad socordiam, & annorum numero imparia omnia. Creuit morborum parens, & nutrix intemperantia, quæ & veteres & Hippocratem mendaces fecit. Fecit morbos arte & medicamentis & natura superiores. imposuit nobis artem nostram à veteri dissimilem. Rerum naturæ vires eundo amiserunt. Tum cultura in alimentis, cura & solicitudo in victu maior. glans in meliorem frugem commutata est. Vehementioribus medicamentis blanda substituta, quæ perferre posset senilis natura. Medicinæ simplici composita venit auxiliatrix.

Natura valens non aliter ferebat.

Nunc duabus his causis infausta sunt omnia.

Natura debilis impura præsidia.

Tum erat ars impotens plus poterat natura.

Galenus intemperiem adiecit, quam Hippocrates inutilem pronunciauerat. cui & medicamenta ſimilis facultatis oppoſuit, vt cõſtaret cõtrarios morbos contrarijs depelli præſidijs. Dum hæc fiunt cauſæ efficiẽtes paulatim atteruntur. vnde tandem quaſi elumbia omnia. Sic bifariam patitur homo, intus & extra: alit Mattreæ belluam, ſecum gerit necis cauſam, fouet illam in proprio ſinu. Morbi vndique homini, à cœlo, ſolo, & à ſeipſo. morbi inquam ineuitabiles, vixque ſuperabiles, eoque magis quò longiùs proceſſit ætas. Mundi & mundanorum omnium præſens eſt ſenectus. In ſenectute irrita, infauſta omnia. Sic in prima mundi infantia ſanitas conſtantior, morbi pauciores, & vt plurimùm ἐνίοτε pauca erant in victu errata, leui brachio ſoluebantur. non quod ars tum potentior eſſet, imò multò minus poterat inſtrumentorum inopia, tam multorum medicamentorum inſcitia, quæ poſtea mater neceſſitas anxiè adinuenit. Inconditæ erant medendi leges, indefinita præcepta, quæ ex ſingulorum obſeruationibus naſcuntur, adoleſcunt, maturantur. Medicina tunc erat fœtus recens conceptus. Primus Hippocrates experimenta de fano Æſculapij eruta, in artem coëgit. Adiecit ἀποδείξεις iuuantis & lædentis. Quæ autem maieſtas, quæ fortitudo in iſta infantia? in tanta medicamentorum penuria, præparationum ruditate & ruſticitate? Nunc ex parte artis, contraria ſunt omnia.

Scientiæ artes nunc abſolutiores.

Quia animi partus.

Quia ſeneſcendo fiunt ſapientiores.

Prima ætate artes erant rudiores, tempore ſeſe perfecerunt.

Medicina & Chymia animorum ſunt fœturæ.

Artes, ſcientiæ, fœturæ ſunt formarum metaphyſicarum. Animi ſenectutes neſciunt, agendo perficiuntur, viuunt agendo, ἐντελεχοῦνται. ſenior animus ſapientior. δευτέραι φροντίδες σοφώτεραι, quò plus impleueris eo fit capacior: nunquam ſatiatur; grauidus eſt ſciendi deſiderio. perpetuo parturit aliquid nouum, quod fœcunditatem teſtetur: perpetuò ſcientias, artes, aut nouas condit, aut conditas exornat, ditat, amplificat. Omnia pro præſentibus neceſſitatibus, pro vrgente calamitate.

Non erat Hippocrati abſoluta medicina.

Deſiderabatur ſedula præparatio remediorum. Quæ ex chymia habetur.

Hippocratis ætate medicina certis quidem fundamentis, veris demonſtrationibus ex propria natura deſumptis ſtabilita fuit. ſed in natura perpetuò abſoluitur aliquid. Ars non erat tunc ſuis numeris abſoluta, ſed egena, manca, ſterilis in medicamentorum præparatione. Cur ergo tunc meliùs fiebat medicina? morbi fœlicius ſanabantur? nunc contraria cur omnia? medici cur nunc viuunt inglorij? tunc inter Deos referebantur? Sanè præſens natura & hominis & ſublunarium, vetuſtate quaſi collapſa manet: ægrotanti duplex negotium, vnum in defectu corporis reparando, alterum in medicamento perficiendo, & morbificæ cauſæ fortiori æquiparando. ſic deteriora omnia, quod natura minus valeat, quod medicamenta inefficaciora ſint, quod morbi, vitia, maiora, ſæuiora. Humores effræni ſolent huc illuc impelli ὀργεῖν. non

Poteſt geminam cauſam tollere.

Naturam roborare. Medicamenta perficere.

reguntur iustè ab impotente natura ; non cohibentur ab infirmo præsidio. Tanta calamitas morborum ferax seges, in dictis causis delitescit. Medici accusantur ex veterum legibus iudicantes, in medicamenta morbo imparia confidentes, hincque aut tremulè de euentu dubij, aut audaces falsi sunt in diagnosi, in Therapeia, in diuina prognosi pronuncianda.

Medicinam sua accessione iuuat chymia.

Quid verò nobis agendum, si ars impotens est, non methodo, non præceptis, non ipsa artis doctrina, cùm vt dictum est, nunc sit absolutior & longè perfectior? sed medicamentorum infirmitate & naturæ nostræ impotentia? Quid inquam superest? An vtrumque perfici potest? potest e quidem natura nostra simili substantia restaurari. Potest reponi non solùm similis, sed fortior, sed constantior, sed durabilior. Nam si ars potest naturam imitari, quid-ni & ipsam superabit? Natura vno semper modo agit. ars consilio & ratione ducitur. Natura non potest se superare, ars nullum inuenit actionis terminum. superatur natura frequenter in morborum curationibus. Quid-ni & in medicamentorum multiplicandis viribus? addendo simile, & detrahendo dissimile, quod viruti erat impedimento? Ars autem Chymica hoc vnum pollicetur, medicamentorum naturas non solùm auget, sed sæpe permutat contrarias salutaribus, dum alimenta medicamenta & ipsa venena mutuò per-

Vt parentum salutem honores & æmulari & mereri & superare possit.

Defectus corrigere. reducere supplere.

Natura vt medendi arte sæpe superatur.

Sic omninò chymia, quæ mirabilia potest, suis præceptis & laboribus.

mutat. Eſt ſcilicet vnus ἰατροχυμικὸς πανδύναστης. Omnia poteſt quæ ad medendi perfectionem deſiderabantur. Hic vnus ἰσόθεος eſt Hippocratis medicus, & omni honore dignus. Sic poſſunt amiſſæ artis honores reſtaurari, artis quæ penè occubuerat, infirmatis columnis. quæ diuorum donum eſt & generis ſpes altera noſtri.

Vnde & laus & honos reſtitutus.

ALCHEMIÆ LIBAVII παρανομία, eiuſque repudium.

CAP. XXIII.



LIBRVM primum non placet attingere. præcepta ſunt quæ in ſecundi exemplis iuſtiùs confutantur. In ſecundo ergo duo ſunt caſtiganda, vt duo diuerſa geſtit. vnum medicum, metallicum alterum: promiſcuè de vtroque: ſic enim aduerſarius, qui confusè omnia, & ſine arte artem aucupatur. Opus omne chymicum, & hoc & illud ſpeciei nomine expreſſit: diuiſit in magiſterium & extractum. Nomen magiſterij gloriatur à diuina arte, ad ſuam impoſtoriam tranſtuliſſe: vt & nomen myſterij, arcani, ad extracta dediſſe, ad tincturas, ad olea &c. Alibi tamen hæc vocabulorum portenta reijcit: mauult conſueta & pharmaceutica retinere: Sic enim monitus à Schola, comm. 1. part. lib. 1. ſuum

Vt ſine ordine metalla medicis miſcentur ſic & refutatio.

Magiſterium reijcitur. Nomine. Origine.

artificium decoxit, vt inutilis eſſet hic labor, niſi ab inconſtanti & vertumno Libauio, metus fuiſſet palinodiæ. Videtur, inquit, in neceſſarijs ſolùm elaborare, & luxuriantẽ, imò inutilem magiſteriorum arcanorúmque, in quibus plus ſæpè iactantiæ & vanitatis eſt, quàm veri auxilij & rationis ſanæ, copiam præcidere, & vel ad alias artes ablegare, ſi quid habent emolumenti, vel damnare penitus.

Sed liceat cuiuis, pro arbitrio nominibus abuti, artes hieroglyphijs onerare, obſcurare. Videndum quàm benè res ipſæ cohæreant cum iſtis noui artificij, nouis fundamentis. Magiſterium, inquit Suctenius, dixerunt Philoſophi, perculſi operis promptitudine quaſi momentanea, & in ictu oculi facta. Natiuitas eſt lapidis, dies & hora partus, cùm ſecunda operatio, immediatè alligatur primæ, cuius ignoratione opus deſtruitur. In vno vaſe fit, ex vna materia, in qua nihil redundat, nihil deſideratur, nulla adiectio, nulla detractio neceſſaria. Eſt ſcilicet tota magiſterij ratio ſine ſeparatione, nullo modo ſpagyrica eſt, ſed purè Chymica. ſic differt ab extracto quod potius ſpagyricum. *Significatione veterum.*

Placet enim Alchemiæ diuiſio, in Hermeticam ſiue Chymicam, & ſpagiricam. Diſplicet ea, quam dedit Libauius, in Encheriam & Chymiam. Inſtrumenta fiunt pro operatione, non contra. *Reijcitur diuiſio operis.*

Datur melior artis. Sic Galenus libro de vsu partium. Diuisio fit in contraria. Veriùs Hermesia aduersatur Spagiriæ. Sic vnio diuisioni. Hermes, non est autoris, sed materiæ nomen. Hermes est mercurius. Est in mercurio quicquid quærunt sapientes. Habet suum ignem, vas suum & similia. Ipse suas alterationes sibi infert. Se soluit; gelátque, se sublimat & figit & alia. Ergo magisterium desumendum ab opere sapientum. Operi consentanea de magisterio dicenda sunt.

Hermetica ars dicitur à materia.

Conuellitur definitio magisterij Libauij. Libauius autem immemor originis, hanc dedit finitionem. *Est inquit, species Chymica elaborata sine extractione.* ~~Mox~~ profert exempla quæ omninò aduersantur. mox enim addit, & demit ad placitum. *Sic olea scorpionum, catellorum, infusiones, decocta, vesicatoria, rubificantia, dropaces, ex cantharidibus, bryonia, sigillo, ranunculo, tusis cum aqua vitæ.* ô bella magisteria, sine detractione aut additione! facit & magisteria qualitatis occultæ, manifestæ, vtilis, nociturae, quam aliquando tollit, occultat, diluit, vt sub boni specie venenum deuoretur. Similis farinæ sunt cætera: sed ad definitionem. Dicitur species chymica: quid verò species? Compositio ex essentijs pluribus iam elaboratis, & non ex rudibus rebus confusis, & ad vnam formam vno processu elaboratis. Sed in exemplis, vbi sunt essentiæ? & si essentiæ, fiunt-ne sine extractione? sine separatione molis elementaris? imò verò ad extracta referuntur. epist. 11. lib. 3. Quæ verò

Exempla reijciuntur.

Quia nihil habent quod respondeat definito.

essentiæ in magisterijs ponderis, saporis, fixionis, extractionis mercurij è metallis? Vide Lector, quàm benè hæc definitioni, & naturæ magisterij conueniant, & iudica.

Ridiculus omninò est, in magisterio qualitatis occultæ, cum qualitas perniciosa in totum aboletur. Si aboletur, quid erit magisterium? quid exaltabitur? quasi verò mala pharmaca suos vsus non habeant. Quasi non sint & in venenis magisteria, nec possint metallicæ inseruire. Sic impurè & impropriè omnia. Meliùs Paracelsus exempla voluit vinum & acetum, quanquam nihil meliùs in processu. *In qualitate occulta.*

Ergo, inquies tolles de arte magisteria? Ego inquam iustè. Quorsum enim eo nomine, ea designabis, quæ nec præparationes, nec res ipsas, rei & nomini haud conuenientes sapiunt, cum alia sint commodiora? Quorsum nomen obscurum, à te ipso non intellectum, vt nec rem designatam sine ratione, sine necessitate ad tuam artem transtulisti? Sic ergo corruit pars maior libri secundi, quæ tamen particularius peribit in sequentibus. *Reijcitur magisterium & quare.*

Pergit transmutator nasutus. Asserit de suo, mercurium vulgarem purgatum, esse philosophicum, vt & aurum aliquoties fusum, cementatum, fulminatum. Et bonus ille, nescit mercurij communis purgationem, sublimationem, cum proprio corpore: ignorat corpus proprium, aurum adiungens. Iudicares tamen peritum artificem, cùm iurat ita præparatum, esse auri rapacissimum. Con- *Vanitas Libauij pro lapide.*

tra Michelium. Ego cùm aliquando elaborarem aurum, abſtrahendo ab eo hydrargyrum & poſtea iungerem mercurio Philoſophico ex corporibus facto, his oculis vidi auidam admodum & promptam coniunctionem. ſcilicet ille mercurius ita præparatus, fontina eſt cœleſtini coloris, Comitis Treuirenſis. Procul verò hinc eſte prophani. Apage ſcholam Pariſienſem. Apage totam Galeniam. Paucis & apertis totum artificium reſerauit Libauius, doctor illuminatus: alioquin morietur apoplexia, quia ſecretum artis, verbum dimiſſum propalauit. Itane perculſus animus, iam moribundus, in cæteris ſequentibus delirat? Quæ enim ſuperſunt, tot habent artis vituperia, quot verba.

Ludit.

Magiſteriorum profanatio.

Aliquando ad culinas mittit migiſteria; aliquando peregrina addit, contra magiſterij naturam. aliquando ſubiectum patitur detrimētum in meliore ſui parte. ſic ſtibij diuaporantur ſpiritus, ſic arſenici. O Sucten quantùm falleris, cùm tuo igne Solem Lunæ iungis, ſine iactura; dum momento lunam philoſophicam facis ex antimonio tuo, vt ſit verum magiſterium! Diſce ex Libauio gymnaſiarcha, diuaporandum eſſe ſulphur. Artificia arſenici, realgaris, quàm malè dantur ſanitati! quàm imperitè ſpiritibus efficacibus priuantur, cùm poſſint metallicæ inſeruire! Quid verò ſi in fæcibus, tanquam in ſerpentis cauda ſit venenum? Sed hoc eſt Libauij artificium, hæc illius magiſteria, omnia cor-

Ex Suctenio.

Venena norunt ſua magiſteria.

rumpere, artem veram deturpare, propria artis diuinæ placita, in ſpurias & obſcœnas præceptiones tranſmutare.

AD METALLA potabilia.

CAP. XXIIII.



VRVM *potabile eſt aurum diſſolutum, & penitus exhauſto menſtruo reductile ad naturam priſtinam, ſoluitur regia commendantur vires in magnis morbis & grauiſſimis.* O inſignem verò iatrochymicum. Ars tua, Libaui, in ſummis Chymiæ delitijs crapula eſt. Aurum potabile, ſapientum delitiæ, & artis decus. Vulgare aurum regia ſolutum ſophiſma eſt, venenum eſt: reductum verò inefficax, vt primarium. Quod regia peragitur, eſt ne diſſoluere? Diſſolutio aduerſatur mixtioni. Vtraque à natura eſt. Ars neutram poteſt. Mixtio eſt mixtilium alteratorum vnio. Ergo diſſolutio vnitorum diuiſio. At fortis regia, diuidit & ſecat metallum in corpuſcula ſolùm, in ramenta. Quæ atomi deſcendunt adiecto mari, retinent metalli nomen & vultum, propterea eſt reductile. Non reduceretur autem, ſi ſolutum eſſet. Cùm itaque tibi ſit reductile, qui tibi eſt potabile? Dicitur potabile, cùm amiſit ſoliditatem præſentem metalli, imò & poteſtatem.

Ridiculum eſt aurum potabile promedicamento vniuerſali.

Non diſſoluitur arte vera diſſolutione.

Hoc naturæ eſt non artis.

Regia non id poteſt.

Potabile non potest reduci. Ad potabilis conditionem non ſatis eſt liquoris ſpecie deuorari: ſed debet à calore noſtro, ſi non vinci, ſaltem alterari, vt ſalubriter hauriatur. Vis enim conuenire grauiſſimis morbis. Quandiu erit in natura metallica, tamdiu eludet caloris noſtri conatum. Vim & negotium inferet naturæ. Tamdiu manebit compreſſus & ſepultus, ſpiritus efficax. Vnde ergo erunt vires in magnis affectibus, ſi virtus non ſit expedita? Aurum potabile omnem depoſuit materiæ metallicæ ſoliditatem. Amiſit craſſitiem & ductilitatem. Amiſit, inquam, verè, ita vt nulla ſit diſpoſitio ne quidem potentialis, vnde ſperetur reductio. Dum celebratur proiectio, ſatis eſt materiam metallicam à patiente & tranſmutando conferri. Elixir philoſophorum, lapis metaphyſicus, verum aurum potabile ſapientum, ignis eſt ferè purus, ignis expurgatorius, quaſi forma ſeparata, quæ inutilia tollit, imperfectum perficit in inſtanti. Quæ enim materia vnius grani ad vnciam imperfecti? Sic eſt philoſophandum Libaui. Aurum vulgare non intrat magiſterium. Vanum ergo tuum potabile. Prodeſt ſola vi roborante, adſtringente, vt terrenum omne. Sic ferri limatura, ſic auri ſcobs & ſimilium. Sed placet vlterius progredi. Dic ſodes, eſt-ne regia eiuſdem naturæ cum auro? Villanouano, quem commentatus es, quod ſoluit & ſoluitur, vnius ſunt generis & naturæ. Aquæ ſalium, aluminum &c. ſpecies metallorum non conſeruant, ſed

Si reducitur est, efficax & calori vim facit.

Quale ſit verum aurum potabile.

Amiſit poteſtatem reductionis.

Reijcitur fortis regia ad ſoluendum.

destruunt. Contraria est aqua philosophorum, quæ conseruat metalla. Vera non est nec philosophica dissolutio, si adhibetur materia aliena. Clangor, in aqua philosophorum latet spirirus quintæ essentiæ, cuius est magistraliter dissoluere. Abi ergo, Libaui, cum putidis tuis magisterijs Subijciam tamen hæc pauca Lulliana, vt doctior & cautior abstineas à similibus nugis. *Generale crudum, mercurius in capitulis notus. generale coctum, lapis perfectus. generale quantum, principale tantum. generalitas, poßibilitas. generalitas forma & materia elementari carens. complexio nulla in actu, omnes in potentia. ponderositas grauißima, à leuißimo facta, corpus cœleste in terra fixum.* Aurea verè hæc sunt verba, quæ si intellixeris, aurum terminatum & deffinitum reijcies.

Lulliana de sapientũ magisterio quibus excludatur vulgare metallum.

AD SACCHARVM POTABILE.

CAP. XXV.



LABORAS plus iusto in saccharo potabili, quod tandem concludis non differre ab oxysaccharo simplici. Scilicet manet acetum acrius quo sacchari facultas omninò immutatur contra magisterij promissum. Erat saccharum dulce, ferè temperatum, euasit accerrimum. Erat tussientibus salutare, ventriculo, pulmoni, vtero, neruosis amicum, nunc ob acetum molestissimum. Sic peritus magister

Saccharũ nec potabile nec magistrale docet Libauius.

Libauius, magisterium condit; Sic bonus transmutator, bonum in malum mutat. Monuisset Libauium minimus Parisiensium discipulus, saccharum puluerisatum, oui albumine indurato includere, aut cortice citri, sub scamnis scholæ Parisiensis saccharum soluetur in liquorem, qui, si quid aliud, descriptionem magisterij Libauianam saluaret. Sic erit saccharum potabile, cum genuinis viribus. nulla detractione, additione nulla. Quinetiam si velis, liquorem exaltabis, vt nihil desit ad perfectum. Doces docendus adhuc; cætera paris sunt iudicij, quæ persequi nec placet, nec vacat, quædam attingam vt iudicet Lector de reliquis.

Veriùs Parisiensis candidatus.

Annotabo crassam medici ignorantiam fol. 101. *titulo puluis Iouis*, quam repetit in epistolis adeò illi placet. *Quidam*, inquit, *nescio quid arcani somniant in occiso suffocatoque hydrargyro per sublimatum, euadit quidem ille instar pulueris plumbei, sed non amittit naturam.* Ignarissime, si nescis quid lateat arcani, quid crimenaris? Est tamen in duobus ita commixtis secretum mirabile, tibi & similibus asinis ignotum & celandum. *In Epist. Credetur miraculum euenire si ingeratur sublimati pollen, sed apertares est, cùm in hoc intentus essem acrimonia molesta nares vellicabat & sternutamenta crebrò mouebat.* Risum teneatis amici? rem dicit apertam, & miraculum agnoscit, quod nares vellicatæ sint à tuso & puluerisato sublimato. Sanè Libaui, bardus es & stupidus, qui non aliud mi-

Ignota sublimati vera correctio est Libauio.

Et eam tamen criminatur.

raculum agnouisti præter sternutamentum. Aures sunt tibi euellendæ, & fortasse comprehendes arcanum.

AD MAGISTERIVM fixorum.

CAP. XXVI.

MALVISSEM sola medica persequi, & Censuræ Parisiensis æquitatem in hæc deliramenta demonstrare. Sed bonum publicum Censuram postulat in metallorum fraudes, Senatus est animaduertere. satis mihi fuerit monuisse, & authorem & Lectorem. Imposturas aperiam vt prætium operis intelligatur.

AD FIGENDVM ARGENTVM.

Quod argentum maturum est, tincturæ præparatur. eodem magisterio creditur in aurum transire, accepta fictione & tinctura. In epist. 39. & 40. multò deteriora habentur. *fol. 107.*

Quis iam poterit Libauium ab impostura defendere? cui enim bono tot metallorum adulteria nisi ad fraudem. Cedo si tantillùm profeceris in metamorphosi, est-ne alia fixio, alia tinctura præter philosophicam? natura est quæ coquendo figit, fixando quasi *Imposturam, Libauij docēs metallica.*

Quid sit figere argentū. maturādo tingit, solus naturæ ignis id potest. tinctura omnis peregrina est, quæ non est ab ære nostro. propria tinctura de proprio corpore duci postulat. imò verò non concedunt erubescere sanguinem, mutuato ab hepate colore, sed dum occultum producitur. Impossibile est, inquit Arnoldus, non fixum figere, immundum mundare, quia non inuenitur in re quod in ea non fuit antea. Motus perfectionis ab intimo est. vnū quodque perfectum est, cùm natura τέλος ἔχει. natura interna externo igne adiuta seipsam perficit, hoc solùm modo, quouis alio corrumpitur. Quis potest fructus immaturos sine Sole coquere, acerbos dulces reddere sine eodem? Elixir philosophorum ignis est, qui momento id potest. Ignis philosophorum externum agens, id potest in operis materiam. Vnde patet vanitas & impostura omnium quæ pollicetur ars illa Libauij deceptoria, ignorato igne naturæ.

Maturare & coquere vt fructus.

Cruce digna documenta. Sed dignus est cruce Libauius, & liber incendio in magisterio ponderis. quod Senatus viderit. Monuerat Riolanus similes impostores cruci adiudicandos. Noluit Libauius his carere maledictis. docendo publicè monetarum adulteria, aurearum detracto auro, reposito argento vel cupro: argentearum cupro dealbato. cuncta ita explicatè vt nullus possit dubitare. Impostor malo animo percipus omnes docet, instruit istius maleficij. *Dicebat Epist. 1. lib. 1. non abest à chymico adulterandæ*

monetæ crimen. Chymico conueniunt adulteria auri, argenti, gemmarum & omnium rerum. Quid dices de te ipſo, hæc ipſa, aut peiora profitente? ſi illa audias de Paracelſicis, eris-ne in eorum grege numerandus?

Maſſa aurea, inquit falſarius *iuſto leuior. &c.* Nolo enim tua repetere, vtinam deleta eſſet & tui & libri memoria! dicam impoſturam, docendo neminem. *Aurum aut argentum imminuis pondere, propriam ſubſtantiam detrahis, reddis alienam. Lamellas illine oui albumine, aſpergecalcem Lunæ*: cætera nefanda, ſequũtur peiora, & quæ peritiſſimos fallãt. *Ponderi aucto opponitur diminutum, fit leuius iuſto, etiam illæſa ſignatura.* *Impoſtura nefanda.*

Lector bone, quis iam abſtinebit à calumnijs Alchemiæ, ſi hæc docet vituperia? ſi veram deſcripſit Libauius, his plenam impoſturis? Docet auream monetam, Principis charactere ſignatam, adulterare argento, pondus augere eodem, ſicque pro auro venditare, illæſa ſignatura. Facinus audax & omni ſupplicij genere puniendum. Alia præſtat tacere, ne doceantur hac reprehenſione impij. Libri omnes conquirendi ſunt, & in eorum incendio tanti facinoris delenda memoria.

Sed Pol lepidus eſt, cùm prætexit excuſationem. monet hæc bonis dare, non malis. nam cui bono bonis, niſi vt illi ſimiles fiant deceptores? Quaſi verò liber ſuus ipſo prudentior, impiorum fallat oculos, eorum manus auerſetur. Crede mihi, Libaui, damnatur a probis, deſideratur ab impijs, boni in il- *Ridicula monitio explicatis maleficijs.*

lo nihil bonum, medicum nihil, nihil metallicum, falſa ſunt omnia. Iudica ergo Lector, quo iure facultas Pariſienſis hanc Libauij Alchemiam & ſimiles omnes damnarit. quam ſapienter rogauit omnes ab illius lectione abſtinere: fugite ſophiſticationes alchemiſtarum nequam, inquit Comes, & quoſcunque alios, qui fidem iſtis adhibent. Non-ne tu es ille Alchemiſta nequam? Quot enim ſubijcis magiſteria, ſi dijs placet exaltati coloris, albi, rubri, in imperfectis vt perfecta æmulentur? eſt argenti in aureum colorem tinctura; aqua eſt, qua argentum colore ſit aureo. Cupri lamina ita albeſcit vt pro argento ſe gerat. Dealbantur ferrum, cuprum, & alia per ſimiles impoſturas. Exempla addis, modos doces, ne quid deſit malæ artis malis profeſſoribus. Eiuſmodi colores inducis per liquores ingredientes, per ablutiones, per additamenta externa. hæc-ne iurabis magiſteria deſumpta ab opere ſapientum?

Probi malum fugiunt, ſed improbi quærunt.

Coloritia reijcieda metallorum.

Nec parum eſt gemmis. ſaphyrus habet ſua adulteria, cryſtallus ſua, moſchus ex ſanguine hoedi. Mones viri boni eſſe à tuis fraudibus carere [cauere]. Iudica quàm bonus tu ſies, qui artem in his collocas. Et audebis adhuc tuam alchemiam defendere, pro vera arte tyronibus addiſcendam proponere? Paracelſiæ opponere? Mihi crede, Paracelſus tam iniqua nunquam euulgauit; habet tropos & ænigmata quibus deliteat, ſed tam aperta maleficia non profitetur. ſed videantur ſequentia.

Adulteria gemmarum docet.

abstinere

AD CAPVT DE GEMMIS ex tinctura.

CAP. XXVII.



ERVM affinitas, mendaciorum & deprauationum conformitas, hoc caput sequentibus annectit. Exhibet ille gemmas omnis generis artificiales, quas velit naturalibus succenturiare. Perlæ, vniones, bezoardicus lapis, & alia prætiosa non omittuntur. naturalibus figura, colore, politura, ita conueniunt, vt etiam peritos fallant; sæpe emantur, sæpe deuorentur pro veris in medendo. nec reluctatur Libauius, asserit pares habere vires cum naturalibus. Cedo verò corallum, succinum, gemmas, perlas, quæ pro materia albumen oui, calces metallorum, vitra herbarum, lapidum habeant? quid poterunt aduersus pestem & venena? In illa tamen confidet qui genuina credet; Libaui, desine tam apertè falsa in vulgus spargere, artem diuinam his vituperijs contaminare. Senatus in te animaduertet. Ignari rerum & imperiti, te credunt Chymiæ monarcham. tua omnia tutò deuorarent. fraudes tuas pro veritate haberent, præsertim cùm rationes machineris quibus ea tuearis flagitia. Authores medici fucos quidem medicamentorum obseruant, notas & argumenta describunt; sed artificia & adulteria

In his exemplis.

Deffendit artificia gemmarum.

Contendit tantum valere quantum naturales.

omninò tacent, nescire gloriantur. Tu contrà fraudes doces, notas & modos deprehendendi taces. Rationes tuæ vires naturæ & arti pares concedunt.

Rationes Libauij.

Quod inquis, analoga sint seminaria gemmarum & metallorum, quod sint in eisdem mineris, & sæpè metalla contineant, quod eadem sit crescendi ratio in gemmis & metallis, quod videantur principium rude seminalis virtutis in se habere, qualis in plantis perfectior est. Quæ compositio non pro impostoria est habenda, sed pro maxima naturæ imitatione, quod etiam sint efficaces cùm metalla & eorum calces non sint sine viribus. Hæ sunt rationes Doctoris tot titulis onerati, quæ vanescunt cadaueroso fultæ fundamento. Putat bonus ille, metalla gemmis affinia, quod calcinata vitrum coloratum exhibeant;& ἄλογος philosophus, non intelligit, calcinatione omnia in vitrum abire;nihil esse quod ignis rigore non vitrescat. Ergo si hoc modo gemmæ conueniunt metallis, conuenient & cæteris sublunaribus; cum calces rerum non sint sine viribus, erit concludendum easdem habere cum gemmis? Sic erit apud nos Oriens.vnde gemmæ nobis oriantur. Io verò nautæ omnes per Andream Libauium indico vobis quiètem perpetuam: procul pericula, Syrtes, Charibdes nauigationum: furnus Libauij, nauis erit: ignis,cynosura: matratium,astrolabium; follis, remes vela: menstrua, lixiuia, maris supplebunt vices: vt effracta naui merces perduntur, sic effracto, furno, crucibulo, vascu-

Confutantur & vanæ dicuntur.

Omnia calcinatione abeũt in vitrum.

Ludit.

Io. An-non innuebat Galenus Libauij artificium, cuius magiſter ſimul cum arte in naufragio enatare tutus poſſit? Sic verè Anaxagoras, omnia in omnibus aſſeuerabat. Quæ nugatur de principio ſeminali, de eadem creſcendi ratione, vana ſunt omnia, coniecturæ vanæ. Si enim creſcunt appoſitione, quid-ni interpoſita aliena materia comprehendetur? Differre autem omninò apparet, nec idem habere ſeminarum; cum in eodem loco, eadem virtute minerali & formante, opus varium emergat: Vnde enim varietas ſi non à materiæ illecebris? non agit in litem exemplum, quod lite reſoluit. Ergo gemmæ Libauij fugiendæ, non pro naturalibus aſſumendæ. *Calces metallorum* inquit, *non ſunt ſine viribus, ergo nec gemmæ quæ inde prodierunt.* Quanquam multa ſint in contrarium, tamen animi gratia ſit ita. An propterea facultates ſimiles aut eædem his & illis? vitrũ antimonij ad rubinum accedit, aliquando ad topaſium: an illę gemmæ eius vim habent? Vitrum ſtanni viride bilem purgat, an & ſmaragdus? cryſtallus hydrargyri mouet ptyaliſmum, an & cryſtallus mineralis? Vitra metallorum tanquam Chameleon quidam, hunc & illum induunt colorem, pro hoc vel illo præparationis modo. ex quolibet poſſis ſaphyrum, ſmaragdum rubinum, topaſium æmulari, an vnicum vires profundet gemmarum omnium? hæc plana ſunt & comperta ſedulis artificibus non his qui ex auditu tantùm loquuntur; Smilis

Differre docetur.

Metalla vitra ponunt omnis coloris.

Non inde ſequitur vires habere gemmarum.

farinæ ſunt ſuccinum, corallum & alia illius capitis.

AD MAGISTERIVM SAPORIS.

CAP. XXVIII.

Vera medicamentorum correctio eſt in ſublato ſapore.

De ſapore multa dici poſſunt, quæ medicum chymicum deceant: pauca ſubijciam quæ ſatis ſint contra aduerſarium. agitur de ſapore medicamentorum ingrato, aut tollendo, aut corrigendo, inuiolata cœleſti facultate purgationis authore, quod verè magiſterij eſt. fit enim ſine molis imminutione, ſine auctione, beneficio ignis philoſophici ſuperiùs commemorati. agit naturæ inſtinctu; natura, eius virtute eadem facit in nobis circa alimentum, quæ hic ipſe extra nos circa medicamentum; ſanguis dulcis eſt, ex alimentis cuiuſuis ſaporis: tales tamen ſumus quales humores; talis eſt ſanguis qualia ſunt eſculenta & potulenta. Ergo rerum eſſentia nihil participat cum eiuſmodi ſaporibus peregrinis, naturæ omninò ingratis. Dictus ignis naturæ & artificis primarium eſt inſtrumentum. eius ope ingratus omnis ſapor tollitur, quinetiam exuperans omnis qualitas, cacoëthia; quicquid naturæ defecit mediocritatem, ad illam reducitur, ita vt [illegible] medicamenta & alimenta mutuò commeent, ne dicam venena. Ipſe [illegible] eſt, qui in ventriculo anatis, ſturni, gal-

Tolli poteſt ſublata minimè cœleſti facultate.

Per ignem naturæ.

Tollitur enim in nobis.

In lacte nutricis medicatæ.

linæ, venenata cicurat, quid-ni & in vasculis eadem poterit artificis consilio & ratione moderatus? Sed pergo in reprehensione. Dic sodes, Libaui, quomodo erit magisterium saporis in aceto ex tuis legibus? fit acrius acetum, inquis, phlegmate distillato. itane magisterium? an exaltatione euadit acrius? nonne potius aqueæ portionis quæ diluebat, absentia? aliorum acrimoniam eluis; sapor debet exaltari magisterio; & lotione tollis. Est-ne aceti sapor exaltatus, dum admiscentur peregrina, vt intendatur? Tantùm abes à recto, vt si fraudes & flagitia non doces, imperitè loquaris. Deus bone, qualis ars, quàm malè cohærentibus præceptis est condita! si in humanioribus literis plus non potes, Gymnasiarcha malus es. *Exempla alia magisterij mala & ridicula.*

Magisterium saporis, inquit, *est cum in sapore fit exaltatio. Potissimum autem vsus est in acrimonia corrigenda.* Decebat mendacem esse memorem. Subdis quomodo acetum fit acrius, & nunc acrimoniam corrigis. Hoc & illud vno saporis magisterio. quomodo aliquid emendabis, & exuperans idem exaltabis? si sapor acris est, si amarus, exaltatione fiet acrior, alioquin non exaltabitur. quid enim est exaltatio nisi ad gradum excelsiorem deductio? Sanè dum hæc scribebat Libauius lagenæ fundum exaltauerat. Vis nihil separari in magisterio, totum manere; nunc lotione tollis acrimoniam, ingratum præcipitati saporem dulcificas? an præcipitatum putas, *Contradictio.* *Ludit.*

ſimplex & ſolitarium naturę medicamentum natum cum illis qualitatibus?

Hydrargyrus ſine ſapore eſt, ſine acrimonia. præcipitatus ex ſtygia, eius retinet ſales. Dum illos tollis lotione, ita-ne dulcificas? habes-ne aliam præcipitandi mercurij artem ſine ſalibus? ita-ne hallucinatur ſpagyricus, paracelſiſta, profeſſor primarius, magnæ ſi dijs placet Alchemiæ conditor? Sic ſane ſine ratione quiſquilias congeris vndiquaque, vt libri moles augeſcat, prætium & æſtimatio defluat. Aqua fortis & eius ſales quid-ni exaltabuntur, vt acriores & ad ſoluendum ſint promptiores? Præcepta artium meliora quo communiora; ſic & metallorum artificibus conſules, vt medicis, quibus ſolis non eſt datum opus. Addis *ſi plane aufferri nequit lenientia admixta ſuccurrunt*. Quid? impotens ars tua acrimoniam aufferre nequit. Vbi verò ſunt magnifica illa Doctoris promiſſa? quibus cœlum terra mutabat, ſeſſilia donabat alis, volatilibus reddebat conſtantiam, bonum in malum, malùmque in bonum mutuò commutabat. nequis tamen tuis magiſterijs acrimoniam obtundere: ſanè plurima de vera ſaporum natura te latent, quæ ſi reſcires, quàm glorioſus eſſes Thraſo! Qui contra Scholam doctiſſimam Triumphum paraſti, mancus, imperfectus ille eſt. Deeſt aſinus Libauius ad tranādum, illum iam annectimus ſuarum impoſturarum plauſtris tanquam flagris cædendum, ad certiorem Pariſienſium victoriam.

Culpatur Libauius de conſarcinatis ſchedulis falſis.

Impotentia artis Libauianæ.

Quæ deſint ad Libauij triumphum.

AD HYDRARGYRI TRANSMVtationem, cynnabaris, stibij.

CAP. XXIX.



VERE dixit Libauius, Mercurium proiectione transmutari. Hæc veritas Libauio incognita, non abibit incomitata mangonijs, flagitijs. malè sapientes imitatur. cum vero multa addunt falsa ad celandum. Libauius nec intelligit nec celat verum. pura sunt mendacia. Veterum falsitates innoxiæ sunt, verba sunt sensu vario enunciata. Libauij errores damnosi sunt & capitales. bonum publicum offendunt, quia imposturas malis animis exponunt, discentibus proponit illos.

Dum imprudenti Libauio excidit verum, multa falsa sequuntur.

Quo semel est imbuta recens seruabit odorem.
Testa diu.

Sic quæ olim sparsit Paracelsus vix possunt è multorum animis euelli. Sic ergo Libauius hoc caput producit. Elixir falsum substituit vero. Cuius quæ necessitas, si non sunt pares vires? pares autem affirmat, descriptionem videat lector, & de peritia authoris in opere sapientnm iudicet. Nec enim constitui singula Libauij peccata restituere, præstat rogis deuota dare.

Elixir falsum loco veri demonstrat.

Addit fixionem per aquas aureas, argenteas ex forti, quæ si potest dissoluere dictum est. talis debetur fides Libauio in metallicis,

Authores habet sine authoritate.

Authores habet sine authoritate.

quæ in medicis. Citat autem Mizaldum & eius aquam si dijs placet fixatoriam, nutrit liquore vt reducat in metallum: asserit tales labores valere vbi ignoratur veritas. scilicet mendacium mendacio tegitur, vt clauus clauo pellitur, lis ex lite oritur. Dic omnium ignarissime, verum artis dedecus! ad quid valent tua ludibria, nisi ad fallendum! si ignoratur verum quis locus falsitati? Citas Lagnouerum Muffetum cuius describis medicinam, & fatetur ipse author ita fixum mercurium statim redire. Tale est argentum ex cinnabari factitium, talis argenti in aurum mutatio. tui authores omnes paris sunt tecum authoritatis, in re præsertim impossibili, vbi & verum & sapientes repugnant. Authores probati hæc damnant maledicta opera, quos nunquam legisse quis non videt? Aut data opera ludis & fallis lectores, vt sit verum quod Del Rio te insignem esse præstigiatorem. vix acriusculè te corripio, alienus mihi est animus à seueritate: sed quî possim aliter isthæc ferre, artis diuinæ & sanctæ opprobria, in eius ore qui sibi arrogat summum ius, summæ iniuriæ inferendæ. stibium tandem in regulum mutas; Paracelsi inuocas genium vt credatur metallina arsenici. Nemo nescit sandaracham ponere mercurialem, imò & sulphureum regulum.

Argentum ex cinnabari culpatur.

te

Damnantur opera à sapientibus.

AD METALLA IN HYDRARgyrum soluenda.

Cap. XXX.



QVÆ impossibilis est metallorum in mercurium reductio, te docente, ridicula est: debuisti nominare calcinationem metallorum, siue corrosionem. In ea tu teipsum ludis. cum non posset fieri sine mercurio vulgari, ita distinguis. *Dignoscitur* inquit, *ex caudato cursu, si corio exprimatur, manebit metallum, si sublimetur, si distilletur manebit in imo.* Scilicet efficacia hæc sunt conuersionis argumẽta, comminuitur hydrargyro metallum, & hoc vocas conuersionem metalli. nunquamne cessabis impropriè loqui? Reductio illa, quàm multi mendaces clamant, quam fortasse intendis, impossibilis est, multis de causis. & si fieret non fieret per mercurium vulgi; non est is philosophorum sensus; vt ex vulgari, non venerunt metalla, sic in eum non abibunt. si eadem sunt constitutionis quæ dissolutionis principia. Nec possunt in ea restitui arte, ex quibus naturaliter coaluerunt. non sunt simpliciter mixta, sed generata. axioma verum est, de mixtis simpliciter, de artificialibus, quod erat totius operis clauei fundamentum. Nam mixtilia manent actu, non cum suo actu. In generatione non ita. dum aliquid

Impropriè loquitur de resolutione metallorum.

Impossibilis est reductio.

Si abeunt in mercurium ex eo non venerunt.

Duo illa conueniunt in tertio.

generatur, noua forma producitur; pereunt formæ genitiuorum. generatio eſt mutatio totius in totum, fit ex actu & potentia. actus deſtruitur, potentia actuatur. Mercurius, ſulphur, dum metallum efficiunt, ſuis priuantur formis; imò antequam conueniant, metallo generando, debent in aliquod tertium conuenire. proximè ex illis duobus, actu diſtinctis, metalla non fluunt; ſed ex tertio medio, inter illa & metalla, quod proxima eſt & coniuncta eorum materia. Tertium illud hermaphroditum dixerunt philoſophi, quod marem contineat & fœminam, ſulphur & mercurium. ſi poſſent reduci, abirent in hoc vnum tertium, minimè in illa duo ſeiuncta. ſic intelligenda eſt authorum reductio. fiunt inquam metalla ex ſulphure & mercurio, ſed non ex illis ſeparatis: materia illa eorum vultus refert, ſed ſucceſſiuè, & inter laborandum. dicunt ſulphur & mercurium, veluti ſiccum & humidum, non tamen duo diuerſa, ſed vnicum, mox ſiccum, mox humidum; ea eſt elementorum conuerſio: conuerte elementa, & quod quæris inuenies. Ergo impoſſibilis tua conuerſio cum enumeratis conditionibus. Deinde nomine mercurij auditur quicquid eſt volatile. metalla ſunt fixus & congelatus mercurius. vbi fixum fit volatile, tunc inuentus eſt mercurius; ſed id fieri nequit per vulgarem mercurium; ille eſt ouum venti; nihll poteſt ad artificium diuinum. eſt metallum; metalla vulgaria ſunt mortua, non viua

Tertium illud eſt ſubiectum philoſophorum.

Redeũt quoque illa in tertium.

Principium eorum eſt vnum authoribus.

Non duo nec tria.

viua, qualia volunt philoſophi. Quid ſi ipſa non intrant magiſterium? materia philoſophorum eſt vitæ capax. vita conciliatur per aquam vitæ, non vitis, per ignem naturæ, ſine quibus ridiculi ſunt tui omnes conatus.

AD MIXTVRAM METALLOrum cum mineralibus.

CAP. XXXI.



HYMICORVM *delitiæ*, inquis, *euidentes ſunt magis in æmulatione auri & argenti, & aurum quidem ita ad viuum ſtudent exprimere.* Sophiſta impure, tu vocas Chymicorum delitias quod impoſtorium eſt. niſi recantes non ceſſabo nomine artis te ſiſtere pro violata eius pudicitia & caſtitate. Sicci-ne arti nobiliſſimæ patrocinaris? Sicci-ne tuis contumelijs & opprobrijs deffendis? O quam verè dictum laudari ab illaudato viro ignominioſum eſſe! Artem lædis, dum ornare ſatagis. Sed videamus exempla, ſi vero an falſo conueniant, vt his calumnijs liberetur. *Quæ delitiæ chymicorum Libauio.*

Quod ad primum attinet. calx ferri per cuprum facta, octiduum reuerberata, non ponet regulum. ferro ineſt paucum humidum, tali artificio depopulatur. ſicque reductio impoſſibilis. Deinde quorſum argenti cementationes? an vt portio fixetur? at vno ſolummodo figitur, totum coquitur, tingitur, *Impoſſibiles ſunt deſcriptiones non ſolum vanæ.*

perficitur. quod deſcendit forti illæſum, an propterea aurum? multa reſiſtunt quartationi, crocus, regulus, minium, berillus, talcus certo igne purpuratus. Cuprum ſi ſemel aut bis iungatur ſulphuri, annichilatur. quæ ergo reductio? Quod ſequitur ſophiſma dignum eſt conſideratione, vt iudicetur peritia doctoris. Calx ſolis ſublimetur cum ammoniaco & reuerberetur. &c. Eſt-ne ſublimatio calcis ſolaris poſſibilis? & ſi ſublimatur, quomodo volatilis reuerberatur? Tandem polliceris aurum artificiale: ſit fides & aurum penes authorem, nec alio perſoluatur Gymnaſiarchæ functus officio. Cætera de argento cum cinnabari, cum mercurio fixo, cum cupro dealbato per arſenicum paris ſunt prætij, nec minus digna incendio.

Non reducitur crocus martis.

Calx auri non ſublimatur.

ſublimata.

In magiſterio mixtionis liquidorum, nihil eſt non pharmaceuticum. quare inutiliter ad chymiam transferuntur. integra ſunt omnia.

In magiſterio ferruminationis nefanda tacere haud poteſt. oua intoxicat, nec patet maleficium. id fit non ſine Italorum infamia. Male natus promiſcuè lædit omnes, alios doctrina, alios voce, & ſcriptura alios. Quod erat Italis ſecretum commune fit cæteris, vt omnes improbi & venefici inſtruantur. Reſpondebis te monuiſſe vt caueant alij à ſimilibus. tolerabilis quidem monitio, ſed quæ moneat non doceat malum. Galenus longè ſanctior erat de hæmagogo hæc locutus. Ve-

Veneficium Libauij tacendum.

Caleni probitas maior & pietas.

riſimile quidem eſt multa medicamenta inueniri talem habentia virtutem vt ſanguinem trahant: ſed taceri rationabile eſt ipſa ſicut alia venenata tacentur, ab omnibus habentibus intellectum. Fuerunt enim aliqui iam & circa hanc doctrinam ſine inuidia prodigioſam communionem monſtrantes, & ſcribentes cuiuſlibet venenorum præparationes, ſed non ſunt habentes intellectum qui tales, neque vos ſi nos interrogatis quæ medicamenta ſint hæmagoga. Si rediuiuus, quid de Libauio pronunciaſſet in venenis & metallicis?

Galeni verba notanda.

Prodit autem imperitiam dum in quartatione requirit regiam, eamque iterare iubet, ne putetur abuſus. Neſcit regiam ideo dictam, quod ſolum regem vulneret: ſic ergo ſoluetur aurum, illæſo argento: ſic peritus artifex audita pro veris obtrudit: alia multa ſunt quæ non placet attingere. ſed & incudi reddam experimentum tentatum, ſcilicet ad authorum mentem. *Ego*, inquit, *reuerberatum pulverem ſolui aqua regia, ſolutionem reduxi & elui, ſucceßitque putrefactio phyſica, qua in multam nigritiem fuit corruptum.* Cedo verò authorem qui pro materia aurum, pro igne reuerberium, pro diſſoluente regiam proponat. Norunt omnes quam piè talia reijciant philoſophi, quam ſanctè iurent à talibus abſtinendum; abſtineo propterea à diligentiore refutatione, credo te potum hæc dictitaſſe.

Imperitia Libauij in quartatione.

Mentitur Libauius putrefactionem phyſicam.

Contra authores.

Habet & pulverem qui deſcendit metallum for-

Puluis fortem restituens vanus.

ti solutum, irretusa forti, ex halouitro & arsenico est. Mirus verò puluis si hæc potest. quid enim secernet & deprimet metallum? an halouitrum? at iam in forti erat ad dissoluendum: an arsenicum? at soluit duo luminaria. propterea quæ vtilitas fortis eius seruatæ? non valebit ad quartationem. Quid si nolim cum arsenico? Ergo hic puluis de numero eorum est, quæ non fecit, sed audiuit Libauius.

AD MAGISTERIA principiorum & elementorum.

CAP. XXXII.

Principia Paracelsi docet Libauius.



TOTO hoc capite, purè habentur Paracelsica, ne postea mediam viam obganniat Libauius. *Magisterium principiorum*, inquit, *est cum principiatum compositum in principia resoluitur denuo. Principia vero sunt quibus primis, res in quolibet mixtorum genere est facta, quæ quia insunt etiam certam materiam sibi substratam habent, in qua vigeant & cum qua educi possunt.* Paulò post declarat alia esse ab Aristotelicis & Galenicis. Ille scilicet est verus Galenicus qui prima Galeni fundamenta diruit. Spurij sunt Parisienses qui Paracelso & Libauio aduersantur. Iam si accusas hæc principia, ad artem fugiet; dicet vocabula esse arti consueta; principia esse, sed artis, sed modo Chymico enunciata. At enim quid hæc sibi volunt.

Accusantur & explodun-tur.

Principia sunt quibus primis res in quolibet mixtorum genere est facta. An res illa facta est Chymicè, ex his principijs, vt chymicè in eadem redeat. Non putem, agitur enim de constitutione rerum naturalium, déque earum laboribus medicis. Natura res suas facit modis arti incompertis. Quod artis attinet momenta, supra demonstratum est, te non esse assecutum mentem authorum probatorum, vt inde tuum artificium munias. Ea non sunt Alchemiæ principia quæ tu proponis, quæ habet Paracelsus eiusque mancipia. longè aliter se habet ista veritas. Sanè verum semper est vniusmodi, falsum mille modis ostenditur. Libauius chameleon est, mutatur singulis momentis; alius omninò est triumphans, alius artis conditor. In triumpho à Schola edoctus sic sibi aduersatur in arte. *Quæ principia eliciuntur ex similaribus non sunt illa ex quibus tanquam materia sumus nati & nutriti: deberent autem si vt elementa concurrissent. Veruntamen quia eliciuntur postea ex humanis membris dissolutis in elementa, talia magisteria non negamus ea in nobis fuisse, sed alio modo quàm dicunt Paracelsici.* Quasi verò membra humana dissoluantur. sic-ne decet primarium professorem impurè loqui? solum mixtum dissoluitur, quia mixtioni opponitur dissolutio. generatum corrumpirur, vt partes cadaueris. an similaria solum mixta sunt uon generata? an generata dissolui non corrumpi debent? si corrumpuntur, aliud generatur, puta sal, sulphur,

Non intelligit authorum sensum in principijs.

Inconstantia Libauij. Contradictio.

Impura locutio.

Alio modo generata. Alio mixta.

mercurius, oleum, ſal, aqua. ſi hæc tria generata ſunt ex ſimilarium corruptione chymica arte, non erant illa in ſimilaribus niſi poteſtate: ſed de nouo emerſerunt, actuata illa ſimilarium diſpoſitione. De his plura in axiomatis explicatione.

De elementis.
Falſo plura eſſe quatuor.
Non octo, nõ interna.

In magiſterio elementorum, quot monſtra ſunt philoſophiæ! ita-ne decet philoſophum adeptum, Ariſtotelis Cenſorem, & Ramæum interpretem? Elementa habet interna & externa, mixtionem internam & externam. quod externum eſt interni vocat veſtimentum, vas, lagenam, vinum continentem. Homo vino aſſuetus, inter lagenas & vaſa vinaria philoſophicè educatus, perpetuò diſtinguit continens à contento: odit ille ſynecdoches illas, quæ lagenas pro vinis propinant, corticem pro medulla, corpus pro eſſentia. Licet Theologis animam à corpore diſiungere, formam à materia, medicis non licet. Homo ſanatur, non corpus, non anima, ſed vtrumque: actiones phyſicæ ſunt ſuppoſitorum. Quaſi verò cortex aliam habeat mixturam à nucleo, & ex alijs elementis? quaſi medicamentum eſſet organicum, non ſimilare? Non ſunt hæc puerilia, ſeriò confutanda: non ſunt tam malè collocandæ bonæ horæ; non ita abutendum otio philoſophico; non lectorum patientia. Liceat tamen his paucis hæc elementa rurſus tundere & incudi reddere.

Ludit.

Non aliter medulla miſcetur atque cortex.

Alia ſunt elementa, inquiunt, à commu-

nibus: continent quintam essentiam, qua viuunt, qua animantur, qua supra vires vulgarium ascendunt. Habent præterea istud cœli defluuium, quo tanquam astro agunt. Est autem illud elementum præstãtius arti, in quo illa essentia hospitatur. cui adiuncta laborando habetur. cætera si carent negliguntur. Certis autem delectatur illa, nec promiscuè sociatur omnibus. Cum vini volatico spiritu volat: In salis fixitate aceti sedet: propterea non laudatur illa mixti separatio in quatuor elementa. In corpore physico similari, vnicum est totius thesauri custos. Quomodo ergo & vbi tria? satis est de toto corpore vnicum habere, totius virtutum potens. Quintæ tamen essentiæ laborem, pluribus tribuit Libauius: quod vno capite concludi potuit, in multa dispescit: vnum & idem docet capitibus de elementis, de principijs, de extractis, de mysterio, de arcano, de quinta essentia. Nam si illa essentia solitaria nec venit, nec nascitur, nec extrahitur; si est ab elementis inseparabilis; si nec tangi, nec haberi, nec sumi potest, sine elementorum consortio: quorsum tot capita tradita sunt? tyronum animi sic obruuntur, non leuantur, læduntur, non iuuantur. Doctiùs Fernelius demonstrauit in omnibus esse aliquid elementis præstantius, quod nesciat corruptionem. Si quinta essentia facit, vt hospes excellat aduenis, vt communia plus possint quam si solitaria, & ea

Si sunt elementa quæ dicunt.

Elementa artis.

Quibus essentia sociatur.

Vnam essentiam in quatuor capitibus descripsit.

Sic multiplicantur entia.

Imitandus erat Libauio Fernelius.

virtute orbata essent, cur distinguntur elementa à principijs? ab essentia? vna materia vnum subiectum, ab elementis est: vna essentia à cœlis: cur tam variè enunciantur? Si elementa per se inefficacia, cur de illis seorsim? Quæ describis elementa, eadem sunt cum principijs alterius capitis: eadem cum laboribus quintæ essentiæ: differre facis quod mox denomines à materia, mox ab essentia: nec tamen communia retines elementa à quibus ista materia. Cedo verò tua principia, sal, sulphur, mercurium! nonne corpus habent ex elementis communibus? nonne in ea resoluuntur? sal in aquam abit, sulphur in aërem, in ignem: imò sulphur est aëreum cùm ignis sit alimentum, vt pinguia, vt oleosa, & aëria omnia.

Libauij elementa & principia eadem idest falsa omnia.

Elementa illa ex vulgaribus sunt & in ea abeunt.

Obiectio Libauij.

Dices tua esse efficaciora communibus & vulgi, latere in tribus quidem subiectis, quæ illo triplici vultu patent proprijs laboribus: at esse inuisibilia, insensilia, spirituosa, viua, formalia, astralia. Vno verbo non vt elementa concurrere ad mixtionem, non esse pro materia mixti, non esse materialia, sed formalia. Quasi vero Aristoteles & Galenus elementum dixerint quod sola constet materia, quod sit inefficax, cuius non sit sua essentia?

Responsio.

Respondebis iterum te velle elementa materialia & formalia compositi. Hæc ab illis esse distinguenda; arte hæc & illa exhiberi: illa externa sunt, hæc interna, talem & eorum mixtionem esse. Sic ergo formæ rerum ex

pluribus erunt, in plura ſoluentur. Non erunt ſimplices, ſed compoſitæ; non in inſtanti, ſed per partes, & in tempore generabuntur. Nullum erit corpus ſimplex & ſimilare: ne ipſa elementa vulgaria: quorum tamen vna eſt & ſimilaris actio: Non cœleſtia corpora; non angeli: cum velis & illic hęc tria conſcendiſſe. Mitto iſthæc philoſophiæ flagitia: aliam enim te habere dices philoſophiam ab Ariſtotele. Ergo ex te ipſo, ſic te vrgeo. Iſta eſſentia nonne ſimplex eſt & vniformis? ſi affirmas, vnica erit & eius vnicum principium, vnicum elementum, non triplex. Ita autem placuiſſe authoribus Chymicis ſupra demonſtratum eſt. Si non eſt cœleſtis, vt coactus reſpondiſti Riolano, qualis illa erit? in examine enim, in Triumpho, nihil agnoſcis cœleſte. Cœleſtem dices eſſentiam analogicè tantum & per excellentiam: ſed analogia, excellentia, artificium, poteſt-ne mutare genus? Rides Riolanum cum Fernelio calorem Solis nominantem. Negas quicquam à cœlis dimanare. Alibi tuis laboribus eſſentiam facis, rei ſubſtantiam elementarem, in eam adducis præſtantiam, quæ cum cœleſti decertet, longè ſuperare priſtinas vires. Ex omnibus mixti partibus illa eruitur quæ vna omnium virtutes contineat: non aliter ac Auicennæ temperamentum quo quinta qualitas ſignificatur, ex omnium conſpiratione nata, vires omnium eminenter continens: ſic dicitur in antigrammanijs, mixti eſſentia, non eſſe niſi mixta.

Abſurditas Libauij.

Ex ipſo Libauio confutatur Libauius.

De eſſentiæ natura ſi cœleſtis an artificialis.

Auicennæ temperamentum.

Plura ſunt capite proprio ſupra. redeamus ad penſum.

Magiſterium elementorum, inquis, *eſt cum mixta in ſua reſoluuntur elementa.* Hoc capite quæcunque continentur ad ſeparationem pertinent, non ad magiſterium. Nomen ſucci reijcitur: elementa artis & naturæ adorantur. illa his analoga dicuntur. ſed quæ analogia ſucci cum elemento? Soles humores reijcere, quod trium ſubſtantiarum vnicam exhibeant, ſit ſolus liquor. aliter-ne ſuccus tria elementa dabit? Et quis erit ordo, ſi quæ elementi vultum retinent, pro ipſo ſumuntur? ita-ne aqua fortis ſtygia aqueo elemento datur? ſic elementum aquæ dicis vinum, aut aquam muſti. talia ſunt exempla, ſic in oleo, in lacte, in ſuccis expreſſis. butyrum erit aër aut ignis lactis, caſeus terra, ſerum aqua. ſed vbi hîc magiſterium?

Impropria Libauij locutio.

Contra magiſterij naturã.

Pergis in nugis. *Elementa ſubſtantiæ ſunt magiſteria elementis naturæ analoga, diſſolutione interioris mixturæ facta.* Verba audio, nullam video demonſtrationem. Cui bono octo elementa, duæ mixtiones? ſcilicet Deus naturæ alia fecit Libauio, alia mundo. fecit quatuor nobilia interna, quatuor ignobilia externa. Quibus monſtris cogitur iſta locutio. *Eſt hic quædam diſceſſio à phyſica.* Et quo authore diſcedis? cur tuas nugas ſolidæ philoſophiæ anteponis? quaſi Ariſtoteles ſine demonſtratione ſua dederit vt tu tua! Tu fortaſſis αὐτόπιςος, tu alter Pythagoras. Cedo verò octo tua ele-

Ex Libauio creatio imperfecta accuſatur.

Sine authoritate ſine ratione.

menta, cedo & tria principia, in vnico indiuiduo? cum enim insint, vt supra dicebas, haberi necesse est & prodire. Vinum separatione, dabit spiritum purissimum, simplicissimum, dabit phlegma aquosum, oleum aëreum, cinerem terrestrem: quatuor hæc omninò sunt, non plura, non pauciora. Labora quantum voles. plura nec alia obseruabis. alcalia ad spiritum & aquam pertinent, pinguedo ad oleum. hæc enim duo in tartaro sunt, vbi ergo interna & externa elementa? Vbi duplex mixtio? An internus spiritus, quod lateat demersus cum luxuriante phlegmate? At hic solus igni respondet, momento ignescit. An alcalia liquore dissoluta, nec manifesta oculis, interna dicentur? An & suis reddita sunt elementis, & vnam vini mixtionem constituunt, cum cæteris? Non est vinum duplex, sed ex illis vnum.

Exempla confutant doctrinam illius.

Quod ad principia attinet, ridicula sunt si alia seipsis priora habent: inutilia si nihil ab elementis diuersum gerunt. Imò verò & hæc ipsa, duplicia norunt elementa. Bone Deus quis ferat ista deliria, nisi spes esset reducendi ad materiam primam Libauij, ad primam doctrinam, ad Galenismum. Erit ergo in similaribus mixtio multiplex, vna principiorum, altera elementorum nobilium, tertia ignobilium; principia enim misceri alibi dixit. Quid si examinentur ad mixtionis leges? Quid est mixtio? *miscibilium alteratorum vnio.* Qualia sunt mixti-

Principia ex alijs fiunt.

Mixtionis diuersitas reijcitur.

lia ? contraria. Quomodo ? qualitatibus. Quando vniuntur ? cum mutua pugna qualitates conuenere. Est-ne mixtio substantiarum ? minimè, quia expertes contrarietatis, vniuntur solùm : mixtio est qualitatum, vnio substantiarum. Sic vnius rei, mixtio vna, non plures : non est absoluta, nisi substantiæ vniantur, repressis qualitatibus : totorum elementorum est ; non est vna substantiæ, altera qualitatis ; sed amborum vnica consummata. Si labores in aliquo medicamento, non poteris monstrare tam multiplicia elementa, non illa principia, non eiusmodi mixtiones. Solo nomine tua principia à tuis elementis differunt : imaginariæ sunt eorum mixtiones : Varij labores varia ostendunt opera : materia elementaris, in varios vultus est mutabilis : non decet ista tam varijs locis explicari. Docendum paucis : plura capite de principijs Chymicorum, & in axiomate explicato.

Reuocatur Libauiana mixtio ad veram.

Labores Libauiani hæc dicta non cōuincunt.

DE EXTRACTIS.

CAP. XXXIII.



VÆ & qualia sint Libauij extracta dictum est capite 12. placet tamen incudi reddere. *Extractum*, inquit, *est quod è corporea concretione, relicta crassitie elementari extractum est.* Vetat philosopus definire per homo-

Impura definitio extracti.

nyma, quantò magis per tranſcendentia, quæ ſunt extra genus? Definiendum genere proximo. Hîc vbi eſt? quod, relatiuum, quid refſert? quid inquam, extractum eſt exrractum? Prolixus eſt Libauius, in fabuloſis & anilibus. hic hæret ſiccus. Nec ſatis id fuit, adiecta eſt & altera ταυτολογία. Quid enim corporea concretio, ſi non eſt craſſities elementaris? dum extrahitur è corpore iſto, corpus illud relinquitur viduum extracta portione. cur ergo additur, *relicta craßitiæ elementari*? Quaſi diceres vinum è lagena extraxit Libauius, relicta lagena. diſce philoſophicè loqui. Explicatiùs ſubdis. *Extractum eſſe partem nobilißimam & quaſi medullam ſubſtantiæ totius in elementis productam.* Dixit Libauius totam ſubſtantiam tribus illis principijs aut elementis deſignari: nunc aliam habet huius ſubſtantiæ medullam: tota hæc ſubſtantia, alia habet adhuc indumenta, habet partem nobiliſſimam. Illa eſt, medullæ ſuæ cortex, eſt ignobilis portio nobiliſſimæ. Vtinam nobilis eſſet tuus animus, Libaui, nobilem artem non ita deturpares. nunquam-ne ceſſabis, nobile & ignobile inculcare, internum & externum? Ex te ſupra concluſimus octo elementa, nunc alia octo adhuc adijcis. ſcilicet cùm hæret lingua palato, cùm orationis riuus abſumitur, ad nobile & internum confugis. ſic mercatores noua pharmaca è longiquo aduecta, iurant contra venena, contra peſtem & ſimilia valere. Addis, *habere quidem radicem ex elementis, ſed*

ταυτόλογος.

Ludit.

Superfluæ locutiones.

Faſtidioſa nobilis & ignobilis repetitio.

principaliter à vi creantis Dei. Ignare, vnde elementa communia hauſere facultates, ſi non à Deo Creatore? Dic quid velis? ſic delirant qui a veterum præceptis diſcedunt. Quaſi Deus tuam medullam, tuum extractum ſolummodò crearit, elementa ſint increata. Lepida ſcilicet eſt huius ſubſtantiæ diſtinctio ab elementis. Dic mihi, Paracelſiſta abſolutiſſime, non-ne elementa ſuas vires à benedicente Deo obtinuerunt, & creatis & generandis omnibus, poſtea elementorum nomine & munere communicata? obtinuerunt elementa vt ex illis mutuò coëuntibus hoc & illo modo, hæc & illa naſcerentur. Naturæ, ſed Dei fuit imperium, generalibus his mundi parentibus datum. Altiùs aſcende, & melius philoſophare. Deus talia dedit elementa. Sed vt eſſent ἑτεροκίνητα, non agerent niſi concitata, & ab alio impulſa. Cœlum fecit ſed ἀυτοκίνητον per ſe & ſemper mouetur. Ex hoc, & illis, media fiunt ſublunaria, quorum natura vtriuſque eſt potens; Eſt principium motus & quietis. actiuum & paſſiuum. ſublunaria nihil habent aliud præter quatuor elementa, & hoc quintum. hoc & illa à Deo vno facta ſunt. Natura eſt Dei imperium creatis omnibus impreſſum. Leges naturæ vniuerſali indixit, author naturæ, quibus non iam creatione, ſed generatione ſingula perpetuaret. Is eſt naturæ ordo, is ſcopus, illud imperium & officium, quod creando

Quid Deus in Creatione de elementis.

Creata voluit Deus natura moderari.

Natura constat mouente & mobili cœlo & elementis.

Deus dedit primogenitis cœlo & elementis. Idipſum natura generando tradit poſteritati. Ergo vt in illis, ſic in his inſunt ſubſtantiæ. Cœlum, elementa, mixta, generata, his illis non aliter præſtant, niſi quod à natura ita comparatum eſt. Creatum olim, iam generatum, ali poſtulat. vegetantia motum ad locum non habent. ad extra non expelluntur inutilia nutritionis excrementa. illic ſubſiſtunt, genuiniſque obſunt facultatibus. Et hæ ſunt fæces, hæc craſſamenta, quæ naturæ & artis coctionibus decernuntur. Non quod alia habeant ignobilia, alia nobilia elementa, aliam mixtionem. Non erat tam impurè philoſophandum. Vnus & idem eſt foris & intus ignis elementaris, vna terra, vna aqua aër vnus. Externus non differt ab interno, non eſt quidam ingnis ſubſtantiæ alter qualitatis. Quidni iam de te pronunciabimus quod tu ſolebas de magiſtro Paracelſo, tibi familiare eſſe delirare? non aliter abſolutus fuiſſes diſcipulus.

Cœlum & elementa ſunt mundi primogenita.

Vnde fæces rerum & magmata.

Vnus & ignis elementaris.

De ente verò quid aliud eſt quàm proximum cuiuſque generationis principium? illud ſubijcitur artis laboribus, nunquam extrahitur vt malè opinatus es.

Quid ens & eius labores vani.

Quæ habet caput ſecundum ad pharmaciam pertinent. puriùs apud proprios authores deſcribuntur & nominantur. Non ſunt hui us loci.

Fundamentum extracti & magisterij nomine diruitur.

Quæcunque præterea dicuntur hoc extracti fundamento destituta, sunt aut inutilia, aut alijs modis tradenda & explicanda. Possunt omnia vnico aut duobus capitibus concludi. Quorsum enim ens primum, mysterium, arcanum, essentia & similia? Non erant Paracelsi deliria adeo veneranda. pereant potius cum sui authoris memoria. Si quid habent boni, detur pharmaciæ enucleandum. Differunt Pharmacia & Chymia secundum magis & minus, quod labores sint absolutiores, & præparatio accuratior. An ita different specie? Explosis ergo duobus fundamentis Libauiani artificij, magisterio & extracto, exempla eorum nihil rectiùs poterunt. Possem sanè conuincere, singula confuse explicari, impropriè in classes distribui: sed plus satis. Nolim tamen extractum reijcere, sed velim Chymicum: laudo labores chymicos, sed qui sint tales, non adulterati, non ementiti. Ea habeant quæ pollicentur; polliceantur quæ possunt; talia demonstrentur, sint cita, tuta, iucunda. At capite particulari demonstrauimus Paracelsica & Libauiana, vulgaria quidem superare, sed cacoëthia & immoderata omnis generis qualitate. Pereant ergo illa nec posthac obseruentur. Tantum de Paracelsia Libauij.

Ergo & totum Libauij artificium.

Soli Deo laus honos gloria.



HISTORIA PERSANATÆ Mulieris Læprosæ.

Cap. XXXIIII.



AGEDVM, Paracelsista absolutissime, adeste & singula Monarchæ mancipia. Soletis rationum robore confecti, demonstrationum necessitate deuicti, ad experimenta prouocare Dogmaticos Hippocrateos Galenicos, ad vestra vero experimenta semper inania, fallacia, & delusoria. Prostant centones curationum scripto, non facto editarum. Iam vos rationibus superatos sistit Schola medica Parisiensis, per magistri vestri charissima numina Plutonem Tartareos Dæmones, Homunciones, Moriones, & talia ludibria, vobis omnibus diuina & hieroglyphica. Placet congrediamur, agamus experimentis, opere præstemus quod vos verbis estis polliciti. Vt omnes intelligant vtrum Parisienses præstent Libauianis, Paracelsicis. Vos pro more verba dabitis à mendace & verboso magistro edocti; nos diuino fulti auxilio sanitatem restituemus, nulla pollicitatione adstricti, sed in Saluatoris misericordiam confidentes.

Præceps præceptor Paracelſus, gloriatur de curatis, ſi non ſanatis aliquot ſcabioſis non læproſis, non elephanticis. Indoctus ſcilicet magiſter, in artis operibus haud verſatus, ex muſca fecit Elephantem, pſoram, ſcabiem profundam, imò ſimplicem impetiginem pro læpra Arabum pro Elephantia Græcorum habuit, cutaneum affectum pro abolita altrice, argumentum victricis naturæ, pro corrupto & omnino putrefacto Iocinore, pro perfecta Elephantia credulis aliquot fautoribus expoſuit. Cedo enim Medicorum teſtimonia? cedo commemoratorum affectuum domeſtica argumenta? Circunfertur quidem Epitaphium cum iſto elogio de curata læpra, podagra. Sed ſi podagra, qui fit vt arthritide dilaniatus, antè quinquageſimum ætatis annũ deceſſerit? Scilicet propriæ doctrinæ proprius martyr, libros ſuos de vita longua lethi ſigillo obſignauit. Aſclepiades ſponſionem feciſſe dicitur cum Fortuna, ne medicus haberetur ſi vnquam ægrotaret. Quantò magis ridenda vita longa eius qui tam cito terminauit! Inanis enim eſt P. Cahietani coniectura, a quodam Paracelſi eidololatra accepta, de eodem ſuperſtite, & in viuis adhuc degente. Adeo inſolenti erat vitæ genere, vt celari diutius vix potuiſſet homo viuus.

Sed ſit ita. Verum ſit Epitaphium. Eritiſne degeneres diſcipuli? Nonne diſcipulus ſupra magiſtrum? Poſterior dies eſt magiſter

prioris. δεύτεραι φροντίδες σοφώτεραι. Efficite quæſo vt per vos erudiamur. Datæ artis collapſæ, iam veſtris numinibus reſurgentis, aliquot vocalia teſtimonia pro fulcris. Itane tacebis, Libaui, ſi calles Sapientum magiſterium? ſi lapidem Philoſophorum tenes? Tenes autem quia deſcripſiſti ad rhombum. Tu azoton, tu mercurium, tu lapidem habes, qui factus es in caput Gymnaſij, reprobatus ſcilicet ab ædificantibus id eſt ab alijs medicis. Quorſum enim propriam profeſſionem in pædagogium tranſmutaſſes, infœlix tranſmutator, niſi collegæ te tanquam νεκρώσει infectum à medico corpore reſecuiſſent? An ea eſt vis tui Lapidis quo medearis iuuentuti erudiendæ non morbis? Vtinam ferini tui mores aſperitatem depoſuiſſent eadem virtute manſuefacti, At bellatoribus addit animos, audaciam, & fortitudinem conciliat vt dicebas ad Lullium & Arnaldum. Hinc tuorum diſcipulorum minimus vt ſcribis, ſexaginta Heraclidas Doctores Pariſienſes purpuratos, & coccinea amictos chlamide veneranda canitie ſpectabiles, morborum Lethalium victoria inſignes, vno flatu diſijciet, vno hauſtu deuorabit quaſi lagenas pileatas. Quid vero magiſter Libauius, cuius inexhauſtum conuitiandi ſtabulum ipſo Hercule citius poſſit Antheum proſcindere, & maledictis ad necem vſque inceſſere?

Placet, inquam, quid valeat vterque noſtrum experiri. Prouocatur ergo magiſter Li-

bauius ad peritiæ momenta. Sed ſi vincitur, quò aufugient diſcipuli. Si minimus Doctor Pariſienſis ea poſſit quæ nunquam Libauius cum toto ſuo exercitu, Licebitne Pariſienſibus de Libauiaſinis triumphare? Libauium triumphum parantem, ſui triumphi ipſiſſimum vectorem Leopardum Struthiocamelum Elephantem aut ſi quod grandius & rapacius animal deſignare? errorum ſuorum flagris, conuitiorum plauſtris ad citandos greſſus cædere? Veni ergo, Libaui, vide, vinceris, non vinces.

Proponitur Elephantica 45. annos nata, toto decennio, morbo infami, crudeli, omnium maximo, Læpram, Elephantiam dicunt, laceſſita. Morbi variæ ſpecies ex malitiæ gradibus ſolent aſſignari: Hîc gradus omnes, omnis ſpecies ad morbi victoriam patent. Ex cauſis, bilis atra omnium deterrima eſt, ſummum eſt venenum quo guſtato inſecta moriuntur, pereunt inſita terra in bullas attollitur. Quæ maleficia Plinius de menſtruo, ab illo ſunt humore. Inde tamen oriundum affectum, ſyndrome ſignorum & turba conuincit. Nullum vidiſſe affirmauit orbis medicinæ Altinus, cum iſta ſignorum omnium propriorum & communium caterua. Duretus verè ἰσόθεος, ſi vnquam alius, ex ſolo conſpectu confirmatum affectum pronunciauit. Peritiſſimus Renodæus ratione, manu, oculo, omnem ſuſpicionem in certitudinem mutauit. Chyrurgi togati & non togati plurimi

idipſum teſtati ſunt. Sed omnem ſuſtulit dubitationem, ſanguis tunc temporis detractus, putridus omnino & corruptus, ſine fibris ſeroſus & verè aquoſus grandine tamen miliari plenus. Cacoethia atrabilarij humoris extra & intra vaſa redundantis, pilorum radices rodendo, depilauit ſupercilia cilia palpebras, canos fecit crines iam à multis annis eoſque tenues molles raros; vnde vulpina ſpecies ſiue primus gradus. Tum cutis extima ſoluta in ſquammas ſubiecta caro liquefacta exuuium ſerpentis refferebat. Frons palpebræ in rugas contractæ, Tota facies tuberibus craſſis numeroſis integris & vlceratis deformis, labra craſſefacta, naſus ſubtumidus vlceribus exaratus, pinnæ foris intus dilaceratæ incraſſatæ, oculi in rotundum acti, igneum micantes, in ſupercilijs laxis tumoribus onuſti, malæ craſſis tuberibus pugni craſſitie præditæ mentum fiſſuris putrilagine manantibus dehiſcens, & ex tuberculo oui magnitudine pendulum Leoninum vultum & aſpectum eximiè refferebant. Aures autem recuruæ marginibus contractæ velutique conuulſæ tuberibus quoque aſperæ, conſumpti totius coporis muſculi; maximè hypothenar & ſcapularij, thoracici, deſcriptæ faciei adiecti alatos Satyros deſcribebant vnde Satyriaſis. Pectus & corpus vniuerſum grandine elatiore conſperſum, cutis tota quanta eſt grandinoſa aſpera liuida plumbea craſſefacta, brachia crura tibiæ varis grandi-

bus inæqualia, pedes manus eorumque digiti profundis admodum vlceribus ſanie putri fœtida illuuie fluentibus dilacerati Elephantiam veram & confirmatam pronunciabant. Adde linguam flammeam rimis fiſſuriſque dehiſcentem grandine ſuſque deque infectam, halitum fœtidum ex ore patulo expirantem, vocem raucam feréque nullam, deglutiendi ſummam difficultatem qua per biennium integrum ne tantillum carnis aut panis etiam in iuſculo tenuiſſimè infriati deuorare licuerit.

Hæccine tibi Elephantica videtur, Libaui, Et illa tamen Hermeticorum tuorum remedijs toto triennio fuit fatigata cum maximo ſanitatis diſpendio, aucta cauſa, exaſperato malo feréque deuicta natura. Tu audaciſſimus audebis ne ſalutem polliceri? poteris & præſtabis ſi vera es commentatus. Pariſienſes tamen Medici, quos tuæ Alchemiæ ignaros nihil poſſe iuras ipſiſſimam perſanatam oſtendent, magno & inuicto artis quam profitentur ſpecimine, admirando teſtimonio.

Curationem auſpicati ſumus ab interiori labe. Sapienter enim monebat Archigenes, non naſci morbum ſed perfici cum foras ſe prodit. Radices intus ſunt, cauſæ deliteſcunt, ex quibus ſordent interna. Primus ergo labor fuit radicem intus agentem præcidere, quo facto ex voto ſuccedunt cætera. Dedimus imprimis aurum potabile exuberatum,

ſupra ſphæram exaltatum nec reductile, quo roborata natura virus totum in cutem expulit. Dixiſſes variolis deturpatam cutim vniuerſam, adeo crebra erant exanthemata. Metus fuiſſet excretionis ſymptomaticæ ab aucta cauſa; ſed criticam potius, & bonis ægræ rebus molitam naturæ robore, conuicit euentus, & ἐυφορία. Secundo enim die, in totum euanuerunt exanthemata & interiecta ἱδρῶα, Plinij ſudamina. Tum & Alexandri Suctenij antimonium non vulgare quidem exhibeo. Ex quo reſtituitur appetentia, loquella redditur paulo firmior. Deglutitio fit facilis, caro, panis, deuorantur nullo tædio. Tandem pars tuberum abſumitur. vlcera ſiccantur nullo topico adhibito. cutis plumbea craſſior ſquammoſa defluit, renaſcitur alba, mollis, æqualis. Perſtant grandiora tubercula faciei & manuum; ſi morbi morem ſpectes, tot cancri occulti. Quidni enim cum Elephantia ſit cancer totius corporis? At paucis diebus vt & ſubcutanea totius corporis grando, in ruborem aguntur purpureum, dolent vehementiſſimè ex tanto ardore. Tres noctes ducuntur inſomnes, Tandem die tertia miteſcunt omnia, prorſuſque delentur vari exiliores, & parua tubera reſoluuntur, foſſæ relinquuntur, impreſſa tumorum veſtigia; cauum tumoris elationi reſpondet. Miror ego has molitiones. Conſtanter iubeo vſum continuum remediorum. Grandiora tubercula quæ ſuperſunt, cathæ-

reticis abſumo, vlcera impreſſa alioquin telephia cancrodea inſanabilia, nullo negotio clauduntur cicatrice, ſola naturæ bonitate: caro ſæpius retardanda eſt, inſperſo alumine donec decens figura reſtituatur. Certiſſimum argumentum deuictæ intus & ſuperatæ cauſæ, quæ nullum poſſit morbi recrudeſcentis opprobrium. Sed eo adhuc maius aſſeuero, quod ſanguis quem experiundi cauſa detrahi curaui, ſit admodum purus, tantaque ſoliditate, vt vix ac ne vix quidem diſſolui potuerit, nullis granulis reffertus, ſed fibroſus omninò & qui iecoris robur teſtetur. Secundus labor eſt in expurganda cute externa, in auerruncandis tuberibus, quæ extra vaſa & in habitu concreti non ita poſſunt diſcuti, introſumptis. Topica & corporeum contactum poſtulant. Multa & prægrandia tubercula quum ſint, & in partibus nobilibus, methodicè & cum ſumma cautione delenda ſunt; nec adeo breui tempore. Monent Sapientes Elixiris virtute morbos vnius menſis vna die curari, vnius anni vno menſe. Quid erit de hoc omnium maximo qui ſolet & connaſci & commori ægris? quid inquam ſi deſideretur illud elixir frugiferum? Si adſint ſola vulgaria præſidia, ſed chymicè ideſt ex veterum præceptis diligenter elaborata? Sanè ſi decantatum lapidem haberemus morbus omnis vnico menſe vinceretur.

Hæc nos, Libaui, vt intelligas quid poſſint Pariſienſes etiam ignari tuæ Alchemiæ.

Huius

Huius notitiam ignorãtiæ tribuunt, vt mendacium impotentiæ, tuam ſcientiam inſcitiæ. Gloriantur neſcire ea quibus peiora omnia veniunt. Sic eam Spartam quam nacti ſunt exornant, ſic ſuæ profeſſioni magno ſunt ornamento: Nunquam tuo exemplo ex hoc honorario puluere ad ſcholaſticum redeunt. Quid poſſes commentari laude dignum in morbis in medicamentis, cum ſemel in anno vnicum fortaſſe morbillum curaturus haud voceris. mihi crede artem experientia fecit, inexperientia caſum. fortuitum id omne quod moliris. Abſtine ergo otioſe magiſter, à calumnijs quibus ordinem virorum celebrium aſperſiſti. Cogita quo iure tua vituperarint. Exiſtima Alchemiam veterum illis in ſummo eſſe prætio, tantum abeſt vt calumnientur, cum tuam impoſtoriam reprobant.

M

Non licuit authori per occupationes in ægris inuisendis Typographi Lapsus emendare. restitues, si placet, antequam opus videas, alios excusabis. P. paginam. L. lineam indicat.

Epist. ad lecto. p. 2. l. 15. adde Parisiensibus. l. 19. verterat. p. 6. l. 2. discrimen. p. 3. l. 1. ægrotantium. P. 1. l. 5. Idea. l. 6. cap. p. 2. l. 17. μαλακῶ. p. 3. l. 3. non localis. p. 4. l. 2. omnium. p. 11. marg. *consequar.* p. 24. l. 24. conseruationis. p. 30. l. 17. χοληδόχου. p. 42. l. 19. dele enim. p. 44. l. 20. adde? Et. p. 51. l. 1. mobilissimum. p. 62. l. 24. maior est. p. 81. l. 9. habeant animo. p. 110. l. 14. phlegmonas. p. 102. marg. *non medicamentum.* p. 119. l. 28. ἀποδείξεις. l. 29. maiestas. p. 120. l. 3. ἐντελεχοῦνται. p. 126. l. 7. coloris. p. 128. marg. *est inefficax.* p. 129. l. 16. intellexeris. p 145. l. 14. impostorũ. p. 158. l. 20. αὐτοκίνητον. p. ~~83. [illegible]~~
In præfatio, p. 8. l. 24. collyria.
In historia p. 8. l. 15. quæ l. 16. concreta.

EXTRAICT DV PRIVILEGE du Roy.


ENRY par la grace de Dieu Roy de France & de Nauarre, à nos Amés & feaux Conſeillers, les gens tenans nos Cours de Parlement de Paris, Roüen, Tholoſe, & Bourdeaux, leurs Lieutenans & à tous Iuſticiers & Officiers qu'il appartiendra, Salut. Noſtre bien aymé DAVID DOVCEVR, marchant Libraire juré en noſtre Vniuerſité de Paris, nous a fait remonſtrer qu'il a recouuré auec grands frais, vn liure intitulé, *Lapis philoſophicus Libauium reſtituens, Auctore D. Palmario Doctore medico Pariſienſi,* lequel liure il deſire imprimer & mettre en lumiere, mais d'autant qu'il luy a couſté deſia beaucoup, & couſtera encor d'auantage pour dreſſer ladicte coppie, Nous pour ces cauſes & autres conſiderations à ce nous mouuans. Auons de noſtre grace ſpeciale, pleine puiſſance & authorité Royalle par ces preſentes, donné permiſſion audict DOVCEVR, d'imprimer ou faire Imprimer ledict liure, faiſans inhibition & deffence à tous autres Imprimeurs & Libraires, de quelque part qu'ils ſoient d'imprimer ou faire imprimer ledict liure, ſans congé & permiſſion dudict DOVCEVR, durant le temps & terme de ſix ans, A conter du iour qu'il ſera paracheué d'imprimer, ſur

peine de mille liures d'amande, dont la moitié nous appartiendra, & l'autre moitié audict DOVCEVR, & tous despens, dommages & interest enuers luy, & aussi de confiscations de tous les exemplaires, nonobstant lettres, oppositions ou appellatiõs quelconques, pour lesquelles ne voulons estre differé l'effect de ces presentes, tel est nostre plaisir. Donné à Paris, ce 17. Decembre 1608.

Signé de COMBAVLT.

T. B.

1/2

